

CA UN STROP DE ROUĂ

Trecu un timp oarecare pînă ce Puștiul sa-și dea seama unde se află. Dintr-un motiv care deocamdată îi rămînea necunoscut îi fugise somnul. Deasupra, cerul își desfășura imensitatea într-o luminozitate detașată de real. Sub trup, dincolo de pătura așternută, pămîntul mai păstra ceva din căldura acumulată peste zi. Cîmpia, răsfățată în poleială de aur, respira adînc și amplu. Tîrîiau greierii mononocord. Noaptea distila șoapte, miresme și mister încărcat de întrebări. Privi instinctiv spre avion. Dormita la locul lui, cu cele două planuri suprapuse, cel de sus sticlind, cel de jos doar bănuț în întuneric. Botul parcă amușina și era gata să latre. Ca un cîine în lanț, gîndi Puștiul. Parbrizul se inundase și el de luminozitatea aceea imaterială. Puștiul își proiectă interiorul postului de pilotaj, scaunul, manșa, palonierul, aparatele de bord. Deodată, acolo, la postul de pilotaj, se mișcă o efigie, un chip desenat din profil și o parte dintr-un bust — gîtul și umerii. Îl străbătu un fior. Crezu că are o iluzie optică. Se frecă la ochi, căscă, se culcuși pe pătură, își obloni pleoapele. Dar fără voia lui privi iar spre avion. Imaginea de adineauri se repetă. Își încordă simțurile. Era cineva la bord, totuși. Poate de aceea se trezise, intuind, în subconștient, că se petrece un lucru neobișnuit. Se ridică într-o rîină și vru să-l prevină pe comandant. O mîină grea îi strînse umărul și glasul comandantului, mormăit, îi porunci:

— Stai blînd, Puștiul!

Întoarse capul. Aproape de el se conturau obrazul lat și țeasta pleșuvă a Pachidermului. Comandantul. Așa îl poreclise, firește, numai pentru sine, din prima clipă cînd se prezentase aici.

— E Nichi. Acum, că te-ai lămurit, culcă-te! E abia douășpe.

Puștiul căută peste comandant. Locul unde ar fi trebuit să fie mecanicul era gol.

— Dar ce?... formulă un început de propoziție.

Celălalt i-o tăie blajin, dar ferm:

— Nimic deosebit, Puștiu. Culcă-te!, repetă el.

Supunîndu-se doar din instinctul disciplinei, Puștiul se întinse pe pătură, însă în așa fel ca să aibă avionul la vedere. Profilul mecanicului,

prelung, cu protuberanța nasului acvilin și bărbia în unghi ascuțit se desena aproape clar. Ce-o face acolo? Te pomenești că-i somnambul! Îl pufni risul. Nichi, somnambul! Dar se și sperie. Era suficient de tristă viața ca sa mai ai în preajma ta și un somnambul. Însemna că **Prăjină**, așa îl numea el pe mecanic, chiar că n-avea de ce să fie vesel.

Puștiul lucra cu Pachidermul și cu Prăjina de cîteva zile. Din visele nutrite în școală nu se alesese nimic. Deocamdată. Se simțea ca în surghiun. Aviația utilitară! Și unde? Pe o răblă de stropitoare. **A plecat fraierul să calce aerul.** Formula asta, ironic-disprețuitoare, una din primele cu care se întîlnise în lumea zburătorilor și pe care și el o folosise adesea apropo de colegi, o folosise ca și veteranii, cu un ton sentențios de superioritate, pentru că, acum, i se potrivea de minune. Cei doi erau indigești. Se purtau cu el doar corect. Rămîneau însă într-o zonă care le aparținea numai lor. Lui nu-i eliberaseră permis de intrare în zona aceea. Vorbeau între ei în propoziții eliptice, ca și cum ar fi avut un sistem de comunicare special, cu un cifru anume.

Zborurile începeau dis-de-dimineată. Împrăștiu de la joasă înălțime substanțe chimice. Cînd căldura atingea paroxismul și aerul devenea irrispirabil din cauza degajărilor toxice, le întrerupeau pentru a le relua cînd se mai răcorea. Mîncau și dormeau pe cîmp, deși li se pusese la dispoziție camera de oaspeți. Era mai sănătos, explicase Pachidermul, și preferau să păzească ei aparatul, nu să-l lase în seama vreunui sătean.

Trase cu urechea. Auzi respirația regulată a Pachidermului. Prea regulată. Nu dormea. Dacă voia să se ducă la avion, să observe pe furiș ce face Prăjină, trebuia să mai aștepte. Așa că nu se mișcă și își reglă și el, ca și Pachidermul, respirația. Parcă s-ar fi angajat amîndoi într-un duel ciudat: cine rezistă mai mult în starea de veghe.

Pe semne că Pachidermul intuia, la rîndu-i, ce se petrece cu el. Spuse:

— Dacă nu dormi, mîine nu zbori!

Puștiul nu-i răspunse. Deși ar fi avut destule să-i spună. Grozavă amenințarea asta! Parcă mîine el, Puștiul, trebuia să se lanseze în Cosmos, sau să execute interceptări cu supersonicul, sau să plece în cursă intercontinentală! Replicile nerostite îi evocară, la modul fast, rotirea serenă în spațiul extraterestru, goana în stratosferă, lunecarea de albatros în nemăr-

gîndirea în centrul căreia era el. Pentru el existau acele universuri, îl așteptau, odata vor fi ale lui. Trebuia să strîngă din dinți, să îndure monotonia zborurilor, mereu aceleași, să forțeze mina Pachidermului pentru calificative pe care să-și întemeieze argumentele către forurile de decizie — asta era cumplit, că destinul lui, aspirațiile lui, talentul și vocația lui depindeau de niște foruri... Și mai trebuia să se resemneze cu compania celor doi.

Care o fi chestia adevărată cu Prăjină? Poate că Pachidermul voia să facă **mîșto** de el. **A plecat fraierul să calce aerul...** Nu se mai abținu:

— Și totuși, am dreptul să știu ce se întîmplă. Mi se pare că și eu pilotez drăcia aia care se vrea avion.

— Deci nu vrei să dormi, constată comandantul. Bineee... Puștiule, nu-mi place să mă repet. Nu se întîmplă nimic deosebit. Nichi zboară.

— Lăsați-vă de glume! rosti, plîngăreț și a ceartă, Puștiul. Și dacă e așa cum ziceți, Pră... nea Nichi e somnambul. O să raporteze la bază.

— O să-ți vezi de treaba tă! Pachidermul nu-și ieșea ușor din felul lui de a fi. Aia știu povestea.

— Nu știu. Sau nu le pasă, poate. Nu ei se dau pe mîna lui.

Pachidermul se mișcă, îl prinse iar de umăr, îl strîngea ca într-o menhină cu etichetele lui.

— Gura, mucoșule! suieră. Raportează și la tatăl bazei! dacă vrei. Dar acum, abține-te! Clar?

Puștiul nu răspunde. Nu-și mai lua ochii de la parbrizul prin care se contura profilul de uliș al mecanicului. Parcă omul de la postul de pilotaj înțepenisese. Un hieratizm antic sau o transă. Se porni din necuprinsuri o boare. Lătră un ciine în sat și alții îi țînură isonul. De parte, trepida un motor de tractor. Alte și alte zvonuri, difuze, umpleau noaptea. De ce-și închipuise cîmpia adormită?

— Cum să zboare?! se miră.

— Nichi zboară, îl încredință Pachidermul. Apoi, după o pauză. Ferice de tine, băiete.

— Ferice, îl îngînă, tot plîngăreț și a ceartă. Ce fericire!

— Ai mîșna în mîna. Înțelegi, ai mîșna în mîna. O mîșna, oricare, de pe orice aparat, este o mîșna. Să nu uiți asta niciodată! El nu o are.

— Ce l-a oprit să se facă pilot?

Nu putea să conceapă că dacă vrei să fii pilot, ar fi un impediment. Dar pusese în întrebare și orgoliu. Căci nu toți cei ce se visează aripi, și zboară. Și mai pusese și o rată cu dobindă a unei polițe. Mecanicul nu-i lerta nici o greșeală. Parcă ar fi fost un belfer. îl arunca, uneori politicos, observațiile. Politicos, și chiar binevoitor. Ca un instructor de zbor care **le-a fumet pe toate**, dar nu vrea să facă ostentativ caz de ce știe și țîne la elevii lui. Puștiul gîndea că Prăjină, de cînd mesterea la avioane și se învățea printre aviatori, prinsese niște șpîluri și i le servea.

— De fapt, n-ai de unde să știi, admise Pachidermul. A fost pilot. Adjutant. Unul din cei

mai buni. Știi, adjutanții nu erau mai prejos decît ofiterii. Asta și ca meserie, și ca ținută. Istoria aviației noastre ar fi mai săracă, mult mai săracă, dacă n-ar fi fost adjutanții.

Lucrurile, în ce-l privea pe mecanic, începeau să se mai limpezească. Sau dacă nu să se limpezească, oricum, să capete un fir în jurul căruia să se rînduiească într-o posibilă logică. Mai rămîneau însă destule de lămurit. Probabil că și în cazul lui se petrecuse una din dramele despre care se vorbea în școală, însoțite de comentarii apropo de soartă, de șanse și neșanse, de vremuri. Puștiului îi păru rău de cele spuse mai înainte, nu numai grațuit, dar și malițioase. Nu putea însă să dea înapoi ca un elev prins că a copiat.

— Chiar dintre cei mai buni? îl zgîndări el pe comandant.

— Cînd tu te juca cu puțoli de seama tă, Nichi... Pachidermul nu-și termină fraza. Să-i întrebă pe cei din leatul meu.

— O să-i întreb.

Într-adevăr, avea să-i întrebe, dacă n-o să uite noaptea asta sau dacă Pachidermul îi va povesti tot ce era de povestit. Chiar în clipa cînd dăduse replica de adineauri stabilise o legătură între numele mecanicului, Nicolae Dumitrescu, și una din întîmplările evocate de instructori și de tehnicii bătrîni la un **pahar de vorbă**, în școală sau pe vreun aerodrom. Pe cît de reale în datele lor, ziua, luna, anul, locul, împrejurările, pe cît de încărcate de ceva legendă, ca o viziune în ceața depărtărilor. Undeva, în Ardeal, în văzduhul toamnei cu mărșuri uimitoare prin zloate, peste munți și ape și podișuri, cu mii de rîniți și morți, cu infinit mai multe mii de săvîrșiri ale datoriei, doi piloți se înfruntaseră în văzduhul plumburiu cu trei Messerschmidt-uri. De la distanță, superbă geometrie aeriană epuizînd toate figurile euclidiene. Acolo, însă, luptă ca orice luptă. Învingi sau ești învins. Doborîră două aparate inamice care, mugind și fumegînd, se prăbușiră zguduind pămîntul. Dar și un IAR își frînse zborul. Sub el se involbură și înflori mătasea unei parașute. Legănată de vînt, se prelînse ca o păpădie în voia curenților spre o miriște de culoarea mușegaiului peste care nu mai apucase să treacă plugul ogorîtlui, în spatele liniilor dușmane. Către punctul de impact se desenară, ca în desenele naive cu păsări, grupele de captură. Atunci, celălalt IAR, deși cu cel de al treilea Messerschmidt în coada lui, plonjă din înalturi, se așternu într-o atezare zdrumică și scurtă, opri lingă pilotul ce se desprindea din chingile parașutei, îl absorbi înlăuntrul său și, în plinul rafalelor grupelor de captură, decolă și se înșurubă în azimutul ce-l ducea spre cel mai apropiat aerodrom amic. Pilotul ce-și salvase camaradul de la captivitate se numea Nicolae Dumitrescu. Deci Nichi fusese. Pră... Dar celălalt? Firește, își lămură Puștiul, cert, că și cum numai așa se putea explica relația dintre cei doi, celălalt fusese Pachidermul.

— Pe dumneavoastră v-a salvat atunci, precis.

Comandantul nu socoti necesar să confirme. Doar îl mai îmboldi:

— Hai, fă nani!

— Mai slăbiți-mă cu dădăceala, se revoltă Puștiul. Tot aud ce vîrste ferice sînt copilăria,

adolescența, tinerețea. Care ferică? O tutelă nesfârșită. Oricine se consideră îndreptățit să-ți servească lecții și să-ți instituie tabuuri. Vîrstele astea ferică sînt ale păpușilor. Cu care se joacă maturii. În lipsă de alte ocupații.

— N-am băgat de seamă să te fi călcat cîneva pe coadă, spuse comandantul.

— Cred că nu e cîștit să-mi ascuțesc... Puștiul se poticni. Formăm o echipă, încerca el un alt mod de explicație. Trebuie să ne cunoaștem.

— Vrei profesii de credință?

— Vreau să știu ce-i cu nea Nichi. Și cu dumneavoastră. Cum a ajuns el din pilot, mecanic, dumneavoastră de la aviația militară la utilitară, ce-i cu aiureala asta, că nea Nichi zboară... Nu-mi închipui că cer prea mult. Că e vreun secret ce nu trebuie deconspirat.

— Poate ai dreptate, fu de acord comandantul. Nu-i nici un secret. Făcu o pauză. Măi, Puștiu, e mai ușor să treci prin niște întâmplări decît să le povestești. Dacă nu-ți plac melodramele și romanele, nu le oferi altora. Și chestia e că orice fapt cît de cît mai ciș poate să apară în lumina asta. Dar dacă insiști...

Într-adevăr, el fusese cel salvat de adjutantul Nicolae Dumitrescu. Își impusese sieși să nu se mai despartă de el. Nu ca un act de recunoștință, sau nu neapărat ca un act de recu-

noștință, ci ca o nevoie de a fi alături de un ins care îți dezvăluie ceva din frumusețea omului și, prin aceasta, a vieții. Era război și războiul te satura de urfutul din om și din viață. Într-o singură zi te satura pentru o întreaga existență. Au fost, cît a mai ținut campania, Castor și Polux. La fel au fost după aceea, în anii cînd totul era ca un vîrtej, totul se schimba și se schimba atît de repede, atît de amestecat și intens, încît parcă ai fi fost într-un sprint de o sută de metri care nu se mai sfîrșea. Trăiai cu sufletul la gură și uitai de tine. Nici el, nici Nichi n-au avut probleme în anii aceia. N-au avut decît probleme în sensul că oameni cu care s-ar fi mîndrit orice aviație au fost eliminați din rînduri pentru motive care nu țineau nici de probitate, nici de meserie, nici de atașament patriotic. O vorbă în doi peri. O rubedenie. O calomnie. Trebui să strîngă din dinți. Mai presus de orice, era nevoie de a fi ostași ai cerului. Nichi a devenit ofițer. Au zburat, amîndoi, alte și alte avioane. Au trecut printre primii pe reactoare. Au fost ani frumoși. Ca o întrecere cu spațiul, cu timpul, cu tine însuți. Aproape că dispărea mobilul, trăiești numai încordarea întrecerii, din care-ți vine bucuria de a exista și a putea, și trăiești speranța că mîine va fi încă ceva care să te umple de tine și de toate. Trebui

Pictură de Ion Țărălungă



să fie aduse nu peste mult timp supersonice... Nichi n-a mai apucat să le zboare. Înapt medical. Inima. Nici măcar într-un planor nu mai avea voie să urce. A fost ca și cum s-ar fi prăbușit. Mai rău. Când te prăbușești, atunci măcar este ultimul tău traiect. Ultimul picaj. Tot o înaripare. În sens invers, dar înaripare. A vrut să plece din aviație, undeva unde să-și poată înmormînta dorurile, durerile, amintirile. Dar nu poți fugi de tine și oriunde ai cerul deasupra ta, cerul care să te răscolească, pentru că în el sînt toate chemările. N-ai unde să te duci, i-a spus Pachidermul, aici ai măcar o prietenie și dacă o prietenie te poate ajuta, oricum... S-a recalificat mecanic. Pregătea avioanele pentru alții. Într-un fel zbura cu aceia. Devenise irascibil, pîndea orice greșală și cînd vinovatul ateriza, tabăra asupra lui cu acuze și injurături. Îl suportau tot mai greu. Oameni tineri, altă generație, alte înțelegeri ale lucrurilor. Ia-i mai cu binșorul, i-a rugat Pachidermul. Au nevoie de încredere, dacă n-au încredere în ei o să țină mîna ca un făcăleț... Dar eu, i-a răspuns, eu ce mai am? Nici nădejdea n-o mai am... Și de ce să cășuni pe ei?... Ei sînt călare pe șansă, să știe sa se țină bine în ea... Totuși ai grijă, Nichi... Eu am terminat-o cu grijile. Și cu speranțele am terminat.

— Cînd a spus asta, că a terminat și cu speranțele; își întrerupsese Pachidermul povestirea, parcă mi-a venit să plîng, dacă aș fi putut, aș fi plîns, dar eu nu plîng, fire nenorocită. Speranța e un drum în fața ta. Mergi și mergi pe el și aștepti să se petreacă ceva ce-ți dorești. Cu cît e mai lung drumul, cu atît ai pentru ce să exiști, dacă înțelegi ce vreau să zic. Dar chiar și cînd mai rămîne doar un pas, încă e bine. Cînd drumul ăsta se infundă, gata. Cobori în regn.

Dincolo de meditația destul de comună, răzbătea un sunet tînguitor. Parcă ar vorbi despre el, nu despre Prăjină, își spuse Puștiul. Precis că are și el nostalgia a ceea ce a fost. De ce o fi plecat din aviația militară?

— ...Nichi, i-am zis, continuă Pachidermul, fără speranțe nu ține figura. Trebuie să te agăți de un vis... Ce vis?... Oricare. Visele sînt infinit mai multe decît stelele. Oricare, Nichi... Dintre visele alea, cîte pot fi, eu nu am de ales decît unul, dar ăla mi-e interzis. Nu-ți mai bate capul tu pentru mine.

Pachidermul trecuse pe supersonic. Nichi își însușise, ca tehnic, noua generație de motoare. Știa supersonicul mai bine decît ce avea prin buzunare. Și mai bine decît tipul care-l concepușe și decît colectivul care-l proiectase. Îl știa și ca mecanic, și ca pilot. Cu ură spumega pentru fiecare inadvertență în manevrarea aparatelor. Unul i-a tăiat macaroana, cum nu reușiseră șefii, unul care se îngălbenea și se înverzea cînd trebuia să facă încă o dublă: Mă, nea Nichi, dacă ești așa zmeu, de ce nu-l zbori dumneata? Prăjină se scofîlcise, se gheboșase. De atunci, nu mai scotea un cuvînt cuvînt. Doar monosilabe. Dar odată, Pachidermul îl găsi în carlinga unui

supersonic. Lucra ca și cum ar fi fost în misiune, între cer și pămînt... Ce faci, Nichi?... Zbor... Cum zbori?... Scot din el tot ce poate da. Uzină și pasăre... Măi Nichi... Lasă-mă!... Te las, dar... Asta-i visul meu și speranța mea. Tu ai zis-o! Lasă-mă în sărăcia mea... Nu-i bine, Nichi... De mult nu mai e bine. Știi, parcă fac contactele, comunic cu zebra, rulez, gonesc, gonesc, mă desprind, cabrez, mă înfig în cer. Nici nu-mi dau seama de ce mă înfig în cer... Nichi, nu trebuie... Habar n-avem de ce trebuie și de ce nu trebuie... Ai fost... adică ești... am fost pilot. De ce n-aș mai fi?

Pachidermul se îngrozise. Odată și odată, Nichi nu se va mai controla. Își ceruse mutarea la aviația utilitară, în stagiul lui se adunaseră destule ca să-și motiveze raportul și presase și pentru trecerea lui Nichi tot acolo... Mi-ai făcut-o, îi reproșase Prăjină... Și mie mi-am făcut-o, i-a răspuns.

La utilitară erau adesea împreună sus... Vrei mînașă? Îl întreba Pachidermul... Nu, mulțumesc, asta ar fi ca dragostea cu prezervativ... Dar uneori, noaptea... ca și acum...

— Asta, Puștiule, încheie comandantul. Un story à la două orfeline. Tu ai vrut-o! Acum, nani!

Da, cam melo povestea, gîndi Puștiul. Lui nu i se putea întîmpla ceva de genul ăsta. Și de ce nu i se putea întîmpla? Și de ce tot îl biria Pachidermul cu nani-nani? Sînt miliarde de vise, dar sînt și miliarde de întrebări într-o noapte ca asta.

— Și dacă odată, cînd visează și speră acolo, în carlingă, o să zboare, nu în imaginație?

— Poate o să zboare, șopti grav Pachidermul.

— Și?...

— Ce și?... Fă-te măcar că dormi, Puștiule! Uite, Nichi a aterizat și a adus aparatul la punct.

Puștiul ascultă, cu ochii închiși, pașii mecanicului care se apropia. Îi simți prezența, cum se oprește, cum își caută culcușul, cum se așază în marginea așternutului de pături și-și aprinde o țigară și trage adînc primul fum. Se înfioară ca în copilărie cînd bunica îl adormea cu un basm și el trăia tot ce trăiau personajele basmului. Și-și spunea că în liniștea unei nopți de vară se pot petrece fel de fel de întîmplări asemenea basmelor. Și se gîndea la zborurile lui din dimineața care avea să se nască peste cîteva ore, cînd roua va străluci în iarba, și la celelalte, din alte dimineți, din alte zile, din alte nopți, zborurile lui. Se gîndea la ele cu o bucurie cît infinitul și cu o strîngere de inimă.

■ GHEORGHE BEJANCU



POIROT și cu mine aveam o mulțime de prieteni și cunoștințe cu care ne întâlneam ocazional. Printre aceștia se afla și un medic, dr. Hawker, care locuia în vecinătate. Era un înfocat admirator al calităților geniale ale lui Poirot și uneori, seara, își mai băga capul pe ușa noastră.

Într-o seară, la începutul lui iunie, a venit la noi în jurul orei opt și jumătate și nu peste mult timp ne aflam în plină discuție pe o temă de senzație: arsenicul, otrava cea mai des folosită de criminali. După mai bine de un sfert de oră, ușa camerei noastre a fost deschisă cu violență, iar în cameră se năpusti o persoană feminină, agitată la maximum.

— Oh, doctore, este un caz urgent! Un glas îngrozitor! Simt că-mi pierd mințile!

Era menajera doctorului Hawker, miss Rider. Medicul era burlac și locuia la câteva străzi de noi într-o casă sumbră, veche. Altădată atât de calmă, miss Rider părea complet pierdută.

cobori îl luă din scurt pe liftierul în uniformă:

— Apartamentul unsprezece. Conte Foscatini. Acolo a avut loc un accident, după câte am auzit!

Omul îl privi uluit.

— Este pentru prima oară când aud așa ceva. Domnul Graves, valetul contelui Foscatini, a ieșit acum o jumătate de oră și nu a spus nimic.

— Conte este singur în locuința sa?

— Nu, domnule, mai sînt doi domni la masă.

— Cum arată oamenii ăștia? am întrebat înfuriat.

Eram deja în lift și urcam rapid spre etajul doi.

— De fapt eu nu i-am văzut, domnule, dar domnul Graves mi-a spus că sînt străini.

Liftierul trase grila de fier al liftului și am ieșit pe palier. Numărul unsprezece era chiar în fața noastră. Doctorul sună. Am auzit soneria, dar nu ne-a deschis nimeni. Mr. Hawker sună de mai multe ori, una după alta, dar... nimic.

AVENTURA GENTILOMULUI ITALIAN

de Agatha Christie

— Despre ce glas îngrozitor este vorba? Cine e și ce s-a întîmplat?

— La telefon, doctore. Am ridicat receptorul și o voce striga: „Ajutor! doctore, ajutor! M-au ucis!” Apoi glasul a devenit foarte slab. Cine este acolo? am întrebat. Cine-i la aparat? Am mai auzit doar o șoaptă: „Foscatini — sau ceva asemănător — Regent's Court”.

Doctorul izbucni consternat:

— Conte Foscatini! El locuiește la Regent's Court! Trebuie să plec imediat acolo. Ce s-o fi întîmplat, oare?!

— Un pacient de-al dumneavoastră? întrebă Poirot.

— S-a îmbolnăvit ușor cu câteva săptămîni în urmă și l-am îngrijit cu acest prilej. Este italian, dar vorbește perfect englezește. Va trebui, deci, să-mi iau rămas bun de la dumneavoastră, dacă nu cumva...

Ezită câteva clipe.

— Știu ce vreți să spuneți, interveni Poirot zîmbind. Vă voi însoți cu plăcere. Hastings, vă rog procurați-ne un taxi.

De cele mai multe ori durează o veșnicie pînă găsești un taxi — mai ales cînd ești grăbit — dar în cele din urmă am găsit unul și ne-am pus în mișcare în direcția Regent's Court. Acesta era un nou bloc de locuințe în apropierea străzii St. Johns Wood. Ridicat nu de mult, imobilul era prevăzut cu cele mai noi realizări în domeniul construcției de locuințe.

În hol nu era nimeni. Doctorul apăsă cu nerăbdare pe butonul liftului și de îndată ce acesta

— Mă-ngrijorează, mormăi doctorul.

Se răsuci și i se adresă din nou liftierului:

— Mai există vreo cheie?

— Da, jos, în camera portarului.

— Vă rog să o aduceți și — mă ascultați, nu-i așa? — anunțați și poliția.

Poirot făcu un gest aprobator.

Omul se întoarse repede. O dată cu el sosi și intendentul.

— Sînteți amabili să-mi spuneți, domnii mei, ce să însemne toate acestea? se interesă acesta rezervat.

— Desigur. Am primit un telefon din partea contelui Foscatini, a fost atacat și acum e pe moarte. Trebuie să înțelegeți că nu avem voie să pierdem timpul, dacă nu cumva e deja prea tîrziu.

Administratorul deschise ușa și am intrat în casă. Am ajuns la început într-un coridor îngust. În dreapta era o ușă întredeschisă. Administratorul dădu din cap spre ușă și zise:

— Sufrageria.

Dr. Hawker intră primul. Masa rotundă din mijlocul încăperii încă nu era strînsă; trei scaune erau împinse înapoi din dreptul mesei; totul părea ca și cum mesenii s-ar fi ridicat nu de mult. În colț, în dreapta căminului se afla un birou masiv. Înapoia acestuia ședea un om. Mort. Mîna sa dreapta era înclătă pe receptorul telefonului. Omul primise o formidabilă lovitură în cap de la spate și se prăbușise în fața. Arma cu care fusese lovit nu trebuia căutată. Pe birou se afla o statueta de marmură al cărei soclu era năclăit de sînge.

Cercetarea nu luă mult timp.

— E mort, spuse dr. Hawker. Se pare că a decedat imediat după primirea loviturii. Mă mir că a fost totuși în stare să telefoneze. Bine ar fi dacă nu ne-am atinge de el până nu vine poliția.

Spre indignareaintendentului, ne-am uitat prin toată locuința. Desigur, fără rezultat. Ne-am înapoiat în sufragerie. Poirot nu ne-a însoțit în turul nostru prin apartament. Rămăsese în fața mesei rotunde de mahon frumos lustruite și o privea scrutător. În mijlocul acesteia se afla o vază cu trandafiri. Sub fiecare taçim se afla un șervet alb triunghiular. Fructiera și cele trei farfurii pentru desert păreau neatînse. Toți trei bărbații băuseră cafea. Resturile din cești lăsau să se deducă faptul că doi băuseră cafea simplă, iar unul cafea cu lapte. Cei trei bărbați consumaseră Porto; nu prea mult, căci sticla era pe jumătate plină. Unul fumase trabuc, iar ceilalți doi țigări. Setul pentru fumat, din argint, era deschis pe masă.

Am înregistrat toate aceste date, dar nu mi s-au părut deosebit de importante. Nu știam de ce a examinat Poirot atât de amănunțit masa. În cele din urmă l-am întrebat.

— Mon ami, mi-a răspuns, treceți cu vederea, ca de fiecare dată, tocmai ce este mai important. Mă uit după ceva invizibil.

— Adică după ce?

— Caut o greșeală — o foarte mică greșeală — pe care au săvârșit-o ucigașii.

Se repezi spre micuța bucatărie, privi înăuntru și scutură capul.

— Monsieur, se adresaintendentului, unde se pregătește mîncarea în această casă?

Intendentul se îndreptă spre o mică ușă din perete.

— Aici este un lift de bucatărie, explică acesta. Sus de tot, la ultimul etaj al blocului, se află bucatăria. Masa se comandă telefonic și mîncarea se trimite în apartamente cu ajutorul liftului, fel după fel. La sfîrșit vesela murdăre se trimite din nou sus. Blocul a fost construit special pentru chiriși care nu vor să gătească și care astfel nu sînt obligați să servească masa la restaurant.

Poirot dădu din cap afirmativ.

— Deci vesela sosește de sus, de la bucatărie. Îmi permiteți să urc pînă acolo?

— Dacă doriți, cu plăcere! Roberts, liftierul, va va conduce pînă acolo, dar mi-e teamă că veți găsi puține lucruri care ar putea să vă fie de folos. Sînt sigur că, la ora aceasta, toată vesela murdăre este deja spălată și la locul ei.

Poirot rămase neclintit în hotărîrea sa. Am urcat în bucatărie și ne-am adresat ospătarului care luase comanda de la apartamentul unsprezece.

— Comanda a fost un menu à la carte, pentru trei persoane, explică acesta; supă Julienne, Filé de Sole normandian, biftec cu suflou de orez. Cînd a fost făcută? Cred că pe la ora opt. Nu! Mi-e teamă că vesela este de mult spălată... din nefericire. Vă gîndiți desigur la amprente...

— Nu-i vorba numai de aceasta, răspunse Poirot cu un zîmbet enigmatic. Mai mult și mai mult mă interesează pofta de mîncare a contelui Foscatini. A consumat din fiecare fel?

— Da, dar, desigur, nu vă pot spune cît. Farfuriile toate erau murdare, iar platourile goale, adică... goale cu excepția platoului cu suflou de orez. A rămas cam mult suflou neconsumat.

— Ah... făcu Poirot, și păru mulțumit cu cele aflate.

După revenirea noastră în apartament îmi spuse cu glas scăzut:

— Se pare că omul nostru are stil.

— Vă gîndiți la asasin sau la contele Foscatini?

— Contele... era, fără îndoială, un om ordonat.

După ce a cerut ajutor prin telefon și a anunțat apropiatul său sfîrșit, a pus, grijuliu, receptorul din nou în furcă.

M-am uitat stupefiat la Poirot. Dintr-o dată cuvintele și investigațiile sale din bucatărie nu mi se părură atât de absurde:

— Vă gîndiți la otrăvă? șoptii. Lovitura în cap a fost aplicată doar pentru a induce în eroare?

Poirot se mulțumi doar să zîbească.

În apartament ne întîmpinară un inspector de poliție și doi polițiști. Inspectorul nu părea prea bucuros de prezența noastră, dar după ce Poirot aminti așa... din întîmplare, de prietenul său, inspectorul Japp de la Scotland Yard, acesta toleră

PROZA „SF”

CETATEA PIERDUTĂ

Întîmplarea pe care vreau să v-o povestesc a avut loc demult, pe vremea cînd abia îmi terminasem studiile. Poate ea nu este atât de importantă, ba chiar o veți considera plicticoasă, însă amintirea mea a păstrat-o ca pe un fapt cu totul deosebit, ca pe unul dintre acele stranii (și aparent ne semnificative) amănunte (ori momente, dacă vreți) care rămîn timp îndelung în amintire, la fel de vii, fără ca noi înșine să ne putem explica prin ce ciudat mecanism memoria ni le păstrează intacte și ni le restituie peste ani (ori chiar peste o întreagă viață), în timp ce lucruri cu mult mai importante

și mai demne de a fi reținute cad în uitare...

Era prin '75, abia terminasem examenele cînd, spre surprinderea mea, am primit invitația de a participa la o expediție științifică internațională, în partea de nord a Chinei. Am acceptat...

Expediția a pornit din Beijing, a străbătut Munții Shanxi și, după unele cercetări geologice făcute pe Platoul de loess, s-a îndreptat către orașul Wuwei, de la marginea deșertului Alașan.

În dotarea expediției intra, între altele, și un aparat de zbor, un IL-4 cu trei locuri, deosebit de rapid, avînd partea din față a cupolei tran-



PERSIDA FOLESCU : Drumul Mocriului

cu mai multă înțelegere prezența persoanelor străine din preajmă.

A fost, de altfel, bine că am rămas pe loc, căci după cinci minute năvăli în cameră un bărbat cu suflul la gură. Era Graves, valetul decedatului conte Foscatini. Ne-a relatat o poveste senzațională.

Cu o zi înaintea, dimineața, au apărut doi domni și s-au interesat de conte. Erau italieni și cel mai în vîrstă dintre ei, un bărbat în jur de patruzeci de ani, s-a și prezentat: signor Ascanio. Cel tânăr era îmbrăcat elegant și nu părea să aibă mai mult de douăzeci și cinci de ani.

După toate aparențele, contele Foscatini se aștepta la vizită și îl trimisese pe Graves, dîndu-i o treabă oarecare.

Ajungînd aici, valetul făcu o mică pauză și ezită în continuarea povestirii. După cîteva clipe adăugă, cu reținere, că de fapt nu plecase imediat; fiind curios, a căutat să afle mai multe despre cei doi vizitatori.

Din păcate, discuțiile s-au purtat cu glas atît de scăzut încît la început nu a putut auzi nimic. În cele din urmă glasurile se înfierbîntaseră iar cel care pîndea de după ușă a putut desluși că se discută despre bani. Îl auzise pe conte spunînd:

— Acum nu am timp să discut mai multe cu dumneavoastră, domnii mei, dar dacă miine seară la opt veți binevoi să serviți masa cu mine, vom putea continua...

După această frază, pentru a nu fi prins trăgînd cu urechea, Graves părăsi apartamentul.

În următoarea seară cei doi domni apărură cu punctualitate, la ora opt fix. În timpul mesei s-au întreținut pe diverse teme: politică, vreme, teatru. După ce Graves a adus vinul — s-a băut Porto — și a servit cafeaua, contele i-a comunicat că în continuare este liber.

— Era un lucru obișnuit cînd avea musafiri? întrebă inspectorul.

— Nu, domnule. Acesta a fost de altfel motivul care m-a făcut să cred că era vorba de o afacere neobișnuită.

Aceasta a fost povestea lui Graves.

sparentă iar cea dinspre spate din metal, cu uși de o parte și de alta, prevăzute cu hublouri.

Expediția trebuia să facă prospecțiuni geologice în deșertul Alașan și, printre altele, să procedeze la o minuțioasă ridicare cartografică a reliefului din zonă.

Ne-am stabilit baza în apropierea unuia dintre rarele lacuri din largul deșertului. Zilele se scurgeau încet, toride, nopțile erau răcoase. Munca se desfășura după un plan bine stabilit, în care perioadele de lucru alternau cu cele de odihnă. Eram cu toții rupți de lume și numai din cînd în cînd ascu-

tam emisiunile radio. S-au scurs astfel cîteva săptămîni bune, răs timp în care mi-am dus la capăt în întregime sarcinile care-mi reveneau. Mă împrietenisem cu toți ceilalți, în special cu Cheng Da, coleg de „breaslă”, geolog ca și mine, și cu Ting, pilotul expediției. Într-o zi îi văd pe amîndoi venind către mine cu un aer misterios:

— Vrei să mergi cu noi către Hora-Hota? E o regiune puțin cunoscută și deosebit de interesantă.

— Hora-Hota? am întrebat eu nedumerit.

— Da, a răspuns Ting, e o oază micuță, către granița cu Mongolia. Se spune că ar

exista pe acolo fosile de dinozauri. Mulți povestesc lucruri ciudate despre locurile acelea.

Am privit cerul limpede al dimineții — era albastru și senin, soarele ardea. Era miercuri, ziua mea liberă... Totul părea prielnic unei excursii — nu aveam nimic important de făcut. Am zîmbit:

— Dacă ziceți voi, să mergem!

Peste puțin timp IL-ul nostru, în care încărcaserăm numeroase aparate de cercetare, lua înălțime. Cheng Da stătea în față, în dreapta pilotului, eu în spatele lor, pe al treilea fotoliu. Cheng se bucura ca un copil, ridea și-i ta-

Valetul a părăsit apartamentul după ora opt și jumătate, a întâlnit un prieten, pe care l-a condus pînă la Metropolitan Music Hall din Edgware Road.

Nimeni nu i-a văzut pe cei doi părăsind apartamentul, dar momentul crimei s-a putut stabili cu precizie. Printr-o mișcare convulsivă a brațelor, contele aruncase pe jos un mic ceas, care se aflase pe birou; arătătoarele oprite indicau ora opt și patruzeci și șapte de minute. Ora coincidea cu apelul telefonic recepționat de miss Rider.

Medicul legist cercetă cadavrul și apoi îl așază pe canapea. Cu acest prilej i-am văzut, în sfîrșit, și fața: ten măsliniu, nas lung, barbă neagră, stupoasă, buze roșii. Nu era o față prea simpatcă.

— Bine, rosti inspectorul închizîndu-și caietul de notițe. Cazul pare destul de clar. Trebuie să-l găsim pe acest signor Ascanio. Poate dăm de adresa lui în agenda victimei.

După cum remarcase și Poirot, defunctul conte Foscatini fusese un om foarte ordonat. Cu litere mici și regulate, în agenda era notat: signor Paolo Ascanio, Grosvenor Hotel.

Inspectorul se apucă să formeze un număr de telefon și după un timp se răsuci spre noi nînjind.

— Am sunat la timp. Gentlemanul nostru tocmai se pregătea să prindă trenul pentru feribotul spre continent... Ei bine, domnilor, aceasta-i tot ce am putut face în acest apartament. O poveste urîtă, dar... fără echivoc. Probabil unul din cazurile în legătură cu mafia italiană.

La scurt timp după aceasta ne aflam deja în lift. Doctorul Hawker era complet răscolit.

— Ca începutul unui roman, nu-i așa? Formidabil! N-aș fi crezut, dacă aș fi citit cele întîmplate.

Poirot tăcuse tot timpul. Toată seara fusese extrem de preocupat și abia dacă mormăia cîteva cuvinte ininteligibile.

— Ei, ce zice maestrul detectiv?! Întrebă dr. Hawker bătîndu-l ușor pe spate. De această dată nu a găsit nimic pentru celulele materiei sale cenușii?!

— Credeți că nu?

— Ați remarcat totuși ceva deosebit?

— Ei da, de exemplu fereastra.

— Fereastra? După cîte-mi amintesc era închisă. Nimeni n-a putut intra sau ieși pe acolo. Precis! Imi amintesc foarte bine!

— Sînteți chiar atît de sigur?

Doctorul păru descumpănit, iar Poirot se grăbi să explice.

— Ați observat draperiile? Nu erau trase, ori aceasta reprezintă un element important. Al doilea punct îl reprezintă... cafeaua. Era prea neagră. Cafeaua era prea neagră... da, da...

— Ce vreți să spuneți cu toate acestea?

— Foarte neagră, repetă Poirot. Și apoi să nu uităm că din sufleul de orez s-a consumat foarte puțin. Ce concluzii putem trage de aici?

— Vreți să mă păcăliți?

— Nici pe departe! Nu am această intenție și în acest sens Hastings știe prea bine că spun adevărul.

— Cu toate acestea nici mie nu-mi e clar unde vreți să ajungeți, am intervenit și eu. Doar nu îl bănuieți pe valet! Poate fi un complice al mafioților? El să fi pus otrava în cafea? Alibiul său nu va fi verificat?

— Fără îndoială că da, prietene, dar pe mine mă interesează alibiul lui signor Ascanio.

— Credeți că are un alibi?

— Este tocmai ceea ce mă preocupă cel mai mult. De fapt nu am nici o îndoială că, în curînd, se va face lumină și în această problemă.

A doua zi dimineața am aflat noutățile din ziarul „Daily Newsmanager”.

Signor Ascanio fusese arestat și pus sub acuzație pentru uciderea contelui Foscatini. La arestarea sa a mințit că nu îl cunoaște pe conte și a declarat că nu a fost în Regent's Court, nici în seara crimei și nici în dimineața zilei precedente. Bărbatul cel tînăr nu a putut fi găsit nicăieri. Signor Ascanio sosise singur la hotelul Grosvenor, cu două zile înainte de înfăptuirea crimei. Toate încercările de a da de urma celui de-al doilea

PROZĂ „SF”

china prin radio pe cei de jos, de la bază.

Mă mulțumeam să privesc întinderile nesfîrșite. Cel care aud de deșerturile mongole ori chineze sînt tentați, evident, să compare aceste locuri cu întinderile pustii de nisip ale Saharei, fără să știe că este vorba aici despre cu totul altceva. Căci aceste „deșerturi” sînt imense „împărății” ale stepei, acoperite cu ierburi înalte, pustii, într-adevăr, dacă ne gîndim că nu sînt locuite de oameni, dar avînd o bogată faună specifică. Numai în foarte mică măsură ele sînt acoperite cu nisipuri ca în imaginile clasice ale deșerturilor

africane.

Ne îndreptam spre nord în linie dreaptă. Altimetrul indica 2 500 de metri înălțime și Ting trecuse comanda pe pilotul automat. Discutam toți trei cu însuflețire în chinezește (învățasem să vorbesc limba în facultate, cu un coleg chinez), făcînd adnotări pe marginea celor observate, cînd am observat că, dintr-o dată, cerul se întunecă brusc.

— Se pregătește de furtună! a spus Ting.

— Ne ridicăm?

— Nu încă, am primit eu răspuns, mai așteptăm puțin, să vedem despre ce este vorba.

Am zburat așa timp de ci-

teva minute. Neguri dese veneau din ce în ce mai compacte asupra noastră. În cabină se lăsase o zăpușeală insuportabilă.

Deodată, o răbufnire violentă de furtună izbi avionul de jos în sus cu o forță înspăimîntătoare. Acul altimetrului sări la 3 000.

Ting trase maneta de gaze spre el, reducînd accelerația. Avea fața palidă, încordată.

— Ce se întîmplă? am întrebă, cuprins de îngrijorare.

— Atenție, l-am auzit, sîntem în mijlocul unei ciudate furtuni de nisip.

— Întoarce-te! țipă Cheng în urechea lui.

— Palonierele s-au blocat!

bărbat eșuaseră.

În cele din urmă signor Ascanio a trebuit să fie scos de sub acuzare, căci la poliție s-a prezentat însuși ambasadorul italian, care a confirmat că în seara cu pricina, între orele opt și nouă, signor Ascanio a fost împreună cu el în sediul ambasadei. Acuzatul a fost eliberat, dar, desigur, mulți au continuat să creadă că a fost vorba de o crimă politică mușamalizată cu grijă.

Poirot a urmărit chestiunea cu mult interes. Cu toate acestea am rămas extrem de surprins când, într-o dimineață, mi-a comunicat că la ora unsprezece ne va vizita însuși signor Ascanio.

— Dorește un sfat de la dumneavoastră?

— Nicidecum, Hastings. Eu sînt cel care dorește să-l vadă!

— Dar pentru ce?

— Pentru crima de la Regent's Court.

— Vreți să-i demonstrați că totuși el a comis-o?

— Gîndiți-vă bine, Hastings! Încercați să vă puneți judecata sănătoasă în funcțiune. Ah, se aude soneria... este precis prietenul nostru.

La scurt timp după aceasta apărură signor Ascanio, un bărbat mic de statură, subțirel, cu ochi bănuitori. Rămase în picioare și privi cu suspiciune cînd la unul, cînd la altul.

— Monsieur Poirot?

Micuțul meu prieten se bătu pe piept.

— Luați loc, signor. Ați primit scrisoarea mea, nu-i așa? Sînt hotărît să dau de capătul acestei afaceri misterioase. Mă veți putea ajuta în lămurirea unor chestiuni minore. Lăsați-mă să încep! — ați vizitat pe contele Foscatini însoțit de un prieten, în dimineața zilei de nouă...

Italianul făcu o mină supărată.

— Nu am făcut așa ceva. Am jurat în fața tribunalului că...

— Precisement, dar am senzația, totuși, că ați jurat strîmb...

— Mă amenințați? Degeaba! Nu mă tem de dumneavoastră. Am fost declarat nevinovat.

— Desigur! Dar pentru că nu sînt un năving, nu

vă ameninț cu spînzurătoarea, ci cu opinia publică! Și, după cum observ, aceste cuvinte nu prea vă sînt pe plac. De fapt am bănuît eu! Știți, domnule, micile mele idei sînt foarte importante pentru mine. Singura dumneavoastră șansă este să discutați deschis. N-am să vă întreb cu ce misiune ați venit în Marea Britanie. Știu însă că ați sosit în mod special să-l vedeți pe contele Foscatini.

— Nu a fost contel mîrîi italianul.

— Chestiunea aceasta am stabilit-o deja, căci numele lui nu figurează în Gotha. De altfel n-are nici o importanță, doar știm că pentru un șantajist titlul de conte este adesea un element foarte util.

— Se pare că știți o mulțime de lucruri! Ei bine, în acest caz, voi discuta cu dumneavoastră deschis.

— Am frămîntat și răsfrămîntat întreaga chestiune. Nu-i așa, signor Ascanio, că în dimineața de marți, totuși, l-ați vizitat pe cel asasinat?

— Da, dar în seara următoare nu am fost la el. Nu mai era necesar. Vreau să vă explic cum stau lucrurile. În posesia șantajistului au ajuns o serie de documente referitoare la un om bogat și foarte influent în Italia. Individul a cerut o sumă foarte mare pentru restituirea documentelor. În vizita efectuată m-a însoțit unul din tinerii secretari ai ambasadei. „Contele” s-a dovedit a fi totuși mai rezonabil decît m-aș fi așteptat; cu toate acestea, suma pe care i-am achitat-o a fost foarte mare.

— Scuzați-mă, în ce monedă i-ați plătit?

— În bancnote italiene. Eu i-am dat banii, iar el mi-a dat hîrtiile compromițătoare. Apoi nu l-am mai văzut.

— De ce nu ați declarat toate acestea după arestarea dumneavoastră?

— În situația delicată în care ajunseseam, a trebuit să declin orice legătură cu acest om.

— Și cum vă explicați cele petrecute în seara următoare?

— Presupun că am fost substituit de cineva. După cîte am aflat, în locuința contelui nu s-au

Nu pot vira!

Se făcuse aproape întuneric, afară furtuna urla dezlănțuită în toată puterea ei și la gîndul că avionul s-ar fi putut prăbuși am simțit fiori reci pe șira spinării. Nisipul cădea ca o ploaie măruntă, într-un foșnet continuu, pe aripile și pe cupola IL-ului. Vîntul zgîlțuia cu furie aparatul, inclinîndu-l cînd într-o parte, cînd în cealaltă. Auzeam, ca de departe, glasul lui Ting chemînd baza prin radio:

— Baza! Baza! Alci 0161 010! Răspundeți! Răspundeți!

Manevra febril butoanele, becurile de control ale tabloului aruncau în cabină o lumină palidă.

— Cheamă aeroporturile din zonă! m-am aplecat eu spre el.

— Nu prind nimic! Am încercat!

— Ce viteză are vîntul?

— 90 de kilometri pe oră. Bate dinspre nord-vest.

— Știi unde sîntem?

— Nu, giroscopul e avariât. Bănuiesc că ne aflăm undeva dincolo de paralela de 40 de grade, cu mult la nord de Wuwei. Furtuna ne tirăște cu ea în largul deșertului, spre granița cu Mongolia! Aten-

în momentul acela, avionul se inclină puternic pe o parte. Cureaua de fixare a unui trepied metalic se rupse

și, înainte ca cineva să prevadă, acesta îl izbi pe Cheng deasupra timpiei stîngi. Geologul se lăsă moale în fotoliu, cu fața scăldată în sînge.

Lucrurile luau o întorsătură dramatică. Fulgere uriașe brăzdau din ce în ce mai des întinericul. La lumina unuia am întins mîna după trusa medicală de prim ajutor și l-am pansat cum m-am priceput mai bine pe bietul Cheng.

— Profesore, treci în locul lui, a rostit în acel moment Ting, căzînd de nămaș, fără să se întoarcă. Ajută-mă! Repede! Orice clipă contează!

L-am tras în spate pe Cheng și l-am întins cît mai

găsit bani.

Poirot îl privi cu atenție și scutură din cap.
— Ciudat, mormăi acesta. Doar avem cu toții inteligență, dar atât de puțini dintre noi o utilizăm cum trebuie. La revedere, domnule Ascanio. Afirmările dumneavoastră îmi par veridice. Așa mi-am imaginat și eu lucrurile. Am vrut doar să capăt confirmarea lor.

După ce și-a condus oaspetele, Poirot s-a așezat din nou în fotoliu și mi-a zîmbit.

— Ei, ce gîndește căpitanul Hastings despre acest caz?

— Eu cred că are dreptate, cineva s-a dat drept Ascanio!

— O, de ce v-a mai înzeștrăat bunul Dumnezeu și cu creier, mon ami! Rechemăți-vă în memorie cuvintele pe care vi le-am spus la părăsirea locuinței. Ele s-au referit la draperiile care nu au fost trase! Sîntem în iunie, la ora opt este încă lumină. Pe la ora opt și jumătate începe să se întunece. Aceasta nu vă spune nimic? Mă tem că nu va veni ziua cînd veți remarca, totuși, ceva! Lăsați-mă să continui. Cafeaua era — după cum am mai spus — foarte neagră. Cafeaua neagră lasă de regulă urme pe dinți. De aici am tras concluzia că numitul conte nu a băut cafea. Cu toate acestea în toate cele trei cești erau doar resturi de cafea. De ce trebuia să pară că Foscatini a băut cafea?

Am dat din cap vizibil stînjinit.

— Vreau să vă ajut, Hastings. Ce argumente există că Ascanio și prietenul său, sau alți doi oameni care s-au dat drept aceștia, au sosit în seara respectivă în acea locuință? Nimeni nu i-a văzut sosind, nimeni nu i-a văzut plecînd. Nu avem decît declarația unui singur om și cîteva elemente de recuzită.

— Ce vreți să spuneți?

— Cuțite, furculițe și platouri goale. Ah, o idee excelentă! Graves este el hoț și un asasin, dar și un om cu metodă! El trage cu urechea privind cele discutate dimineața și își dă seama că acuzația va cădea asupra lui Ascanio. În seara urmă-

toare, la ora opt, îi spune contelui că este căutat la telefon. Foscatini se așază la birou și întinde mîna după telefon. Graves îl lovește pe la spate cu statueta de marmură, după care se duce la telefonul din bucătărie și cere o masă pentru trei persoane. Aceasta sosește. Pune masa, murdărește farfuriile, furculițele, cuțitele etc. Dar trebuie să rezolve și problema mîncării. El nu este doar un om cu un cap deștept; el are și un stomac bun, primitor. După ce mîncă trei biftecuri, suflul de orez e, totuși, prea mult pentru el! Fumează un trabuc și două țigări. Totul făcut perfect! Apoi, după ce fixează arătătoarele la ora opt și patruzeci și șapte de minute, oprește ceasul izbindu-l de podea. Uită însă un singur lucru: draperiile! Dacă ar fi fost vorba de un dîneu adevărat, draperiile ar fi trebuit să fie trase o dată cu lăsarea întinericului. După aceea pleacă în grabă, avînd grijă să informeze liftierul despre cei doi oaspeți ai stăpînului său. De la un telefon public cheamă medicul și imită vocea stăpînului său... murînd. Ideea aceasta a fost atât de grozavă încît nimeni nu a mai verificat dacă cu miss Rider s-a vorbit de la telefonul din apartamentul unsprezece.

— Evident, în afară de Hercule Poirot, completai sarcastic.

— Nici măcar Hercule Poirot, continuă prietenul meu zîbind. Dar voi verifica acum. Am vrut doar ca dumneavoastră să fiți primul căruia îi relatez toate acestea. Veți vedea că am avut dreptate. Și apoi urmează ca Japp, căruia i-am făcut deja unele aluzii, să fie în măsură să puna mîna pe onorabilul Graves. Sînt curios cît a cheltuit deja din bani.

Poirot avusese dreptate. El are întotdeauna dreptate, fir-ar să fie!

■ În românește de
CRISTIAN CRĂMPIȚĂ

PROZĂ „SF”

comod pe fotoliul cu spe-teaza lăsată. Respira greu. Am trecut repede în locul lui. Am privit prin cupolă: sub noi și în jurul nostru o mare fumurie de nori, în care fierbeau laolaltă fulgere orbitoare și cheaguri de întineric într-un vîrtej amețitor, ca într-un cazan al iadului.

— Furtuna ne trîște cu ea către granța mongolă. Știi mongolia?

— Nu!

— Cheng o știe!...

Am intuit ce vrea:

— Pot vorbi în franceză!

— Pregătește-te atunci să lansezi un mesaj SOS...

Mă gîndeam să-l întreb cum se face acest lucru, cînd

i-am auzit glasul sugrumat de umire.

— Privește!...

Dincolo de geamul cupolei norii se destrămau ca niște flori uriașe de fum, îndepărtîndu-se de noi în toate direcțiile.

— E uimitor! am șoptit.

Surprînzător, lumina soarelui izbucni puternică de peste tot, ca și cînd uraganul nu fusese decît o glumă nevino-vată pe care o făcuse.

Cu un strigăt victorios, Ting, care moșterea ceva sub bord, își înălță capul:

— Gata! Am deblocat palonierele!

O priveliște neobișnuită se întindea sub noi: cîmpii

imense de nisip ne veneau în întîmpinare, în timp ce linia orizontului se trăgea mereu înapoi, ca în dimensiunile altui spațiu. Parcă pierdusem noțiunea timpului.

Ici-colo, dune roșetice, sclipitoare, se ridicau din noianul întînderilor pentru ca să dispară cu luțea în urma noastră. Creștele lor aruncau pe cîmpiile de nisip umbre misterioase, înșelătoare.

În cabină se făcuse cald. Mi-era sete. Cheng căzuse într-un somn greu. I-am aranjat mai bine pansamentul.

— Nu cunosc acești munți! a zis deodată Ting.

M-am întors.

CURZIO MALAPARTE "KAPUTT" (fragmente de roman)

Curzio MALAPARTE (Kurt Suckert) s-a născut la Prato, în 1898. A participat la primul război mondial. După 1918, s-a înscris în mișcarea fascistă italiană, din care, ulterior, a fost exclus și exilat politic la Capri. Scriitor și ziarist, a fost înflătorul curentului literar „Strapaese” („Din afara țării”) și fondator al publicației de avangardă „900”. Scrierile sale sînt caracterizate prin gust pentru senzațional și, deseori, grotesc, prin spirit ascuțit de observație, prin satiră inteligentă.

Romanul (într-un fel, autobiografic) „KAPUTT” (1945) face senzație în Europa. Mai mult, are și o „istorie” senzațională: „Înainte de a mă întoarce în Italia — mărturisește C.M. — am împărțit manuscrisul în trei părți, încredințându-le ambasadorului Spaniei la Helsinki, contele Augustin de Foxá..., secretarului Legației României la Helsinki, prințul Dinu Cantemir... și atașatului român de presă în capitala Finlandei, Titu Mihăilescu...” Cu terminarea ultimului capitol, „KAPUTT” și-a făcut intrarea în lume „cu dreptul” — puțin cam greoi din punct de vedere editorial, dar strălucit în cercurile de prieteni și apropiati.

Curzio MALAPARTE s-a stins la Roma, în 1957. Cărțile sale (menționăm și romanul „LA PELLE” — „Pielea”, apărut în 1949) n-au fost încă editate în România. Facem un prim pas în acest sens.

Sub noi defilau creștele tocite ale unor munți acoperiți pe jumătate de nisipuri. Avionul zbura deasupra lor la mică înălțime, cînd o exclamație de uimire mi-a scăpat de pe buze:

— la privește!

— Unde?

— Lingă culmea aceea... puțin mai înaltă... pe podiș!

Acolo, jos, la marginea unui defileu, la o altitudine de circa 20 de metri, își înălța turnurile spre noi o cetate, asemănătoare acelor din Europa medievală. Da! Nu era un miraj! Lucrarea, cu totul de neconceput în aceste locuri, era de o dezvoltare apreciabilă. Am putut vedea

clar zidurile, de o construcție stranie, în zig-zag, trasate cu o precizie matematică și ridicate din bucăți uriașe de bazalt șlefuit.

Turnurile, de formă pătrată, donjoanele puternice, clădirile din interior, crenelurile confirmau acea impresie de masivitate, care te făcea să crezi că bastionul fusese construit și locuit parcă de giganți, nu de oameni. Nicăieri nu se vedea nici cea mai mică urmă de violență ori dezastru, dar totul era pustiu și incremenit. Privind încordați, am distins în piața centrală ceva asemănător unui monument, parcă cioplit în marmură neagră, înfățișînd

o ființă umanoidă, care ținea în mina dreaptă, întinsă înainte, o sferă, un glob din același element. Statuia, destul de artistic lucrată, părea să aibă impresionanta înălțime de 20—25 de metri.

În cele câteva zeci de secunde cît avionul a survolat înălțimile acelea am mai apucat să văd un drum pietruit, foarte lat, care cobora de la poarta principală a cetății și se pierdea, spre poalele muntelui, în nisip.

Atît de tulburați eram că nici unul dintre noi nu s-a gîndit să acționeze aparatul de filmat. Cînd ne-am dat seama, era prea tîrziu.

Am vrut să ne întoarcem,

1. Agenții de circulație

În locul acela, pădurea se făcea tot mai deasă și mai adâncă; la o răscruce de drumuri, am văzut apărînd dintr-o dată din ceață, jos, în fața noastră, un soldat îngropat pînă la brîu în zăpadă: stătea drept, nemîșcat, cu brațul întins indicîndu-ne direcția. Cînd am trecut prin dreptul lui, Schultz și-a dus mîna la chipiu — ca și cînd l-ar fi salutat și i-ar fi mulțumit. Apoi spuse:

— Uite unul care s-ar duce cu plăcere în Caucaz!... și începu să ridă, răsturnîndu-se pe spetează.

După o bucată bună de drum, la altă răscruce, iată că apare în depărtare alt soldat, și el îngropat în zăpadă, cu brațul drept întins.

— Or să moară de frig, amărîții... zic.

Schultz se întoarce, mă privește, apoi:

— Nu e nici un pericol să moară de frig!

Ride. În întreb de ce crede că amărîții ăia nu sînt în pericol să moară înghețați.

— Pentru că s-au obișnuit deja cu frigul. Hm! Nu vreți să-l vedeți de aproape? Veți putea să-l întrebați dacă-i e frig...

Oprește mașina. Cobor, mă apropiu de soldat: e în picioare, nemîșcat, cu brațul drept întins, indicîndu-ne direcția. E

mort. Cu ochii holbați; cu gura întredeschisă. Un soldat rus mort.

— Iată agenții, patrula noastră de circulație. Noi îi spunem **patrula tăcută**.

— Sînteți sigur că nu vorbește...?

— Că nu vorbește? Întrebați-l ceva.

— E mai bine să nu-ncerc; sînt sigur că... mi-ar răspunde.

— Foarte amuzant! exclama Schultz rîzînd.

— Da, foarte amuzant, nu-i așa?

Apoi, adaug cu aer indiferent:

— Cînd îi aduceți aici, sînt vii sau morți?

— Vii, desigur!

— Și apoi... desigur că mor de frig...

— Nu, nu mor de frig! Priviți aici...

Și Schultz îmi arată un cheag de sînge, un țurture de gheață roșie, pe tîmpla mortului.

— Foarte amuzant!

— Foarte amuzant, nu-i așa? zice Schultz.

Apoi, adaugă zîmbind:

— Trebuie ca și prizonierii ruși să fie buni de ceva...

2. Patria-cal

„Aiureal” — scria în românește, cu creionul, sub portretul lui Stalin.

Desigur, vreun țaran român scrisese „Aiurea!”, vreun țaran român sărman, care nu văzuse niciodată de aproape o mașină agricolă, care nu pusese nicio-

PROZĂ „SF”

dar starea timpului s-a înrăutățit iarăși, la fel de brusc. Uraganul a început să ridice trombe de nisip spre înălțimi. Ting pilota cu greu, „pe bijbi-ite”, lui Cheng îi era din ce în ce mai rău. Singele îmi zvicnea în temple. Furtuna urla în jurul nostru cu vuiet prelung.

Încercam o senzație de amețeală și sufocare. Ting repeta mereu apelul către bază prin radio. Indicatorul care arăta rezervele de carburanți cobora încet către zero.

Nu știu cît timp a trecut așa. La un moment dat am avut chiar impresia că am adormit ori că mi-am pierdut cunoștința.

La capătul unei epuizante lupte cu furtuna, am izbutit să luăm legătura cu un aerodrom. Am rămas uluiți cînd am aflat că era aerodromul din orașul Hami și că eram în ziua de joi, orele 12,00. De la plecarea noastră trecuseră deci 28 de ore. Cum a putut zbura avionul atîta timp, cînd trecuse noaptea, cum ajunserăm în Hami, care era în nord-vestul Chinei, nu ne-am putut explica niciodată.

Cheng Da a primit imediat îngrijirile necesare. A doua zi era refăcut...

Au trecut, de atunci, atîția ani!

Am revenit la București, probleme noi ale vieții și ale

serviciului m-au prins în horelor. Cu toate acestea, de multe ori, gîndul îmi zboară la descoperirea făcută întîmplător în largul deșertului Alașan. Cine ridicase cetatea aceea acolo? De cît timp străjuia ea tăcerile nisipurilor? Ce se întîmplase cu locuitorii ei?... Zadarnic am încercat să afl. N-am mai revăzut-o niciodată! Adeseori mă gîndesc, fără să vreau, că în sufletul fiecăruia dintre noi doarme o cetate ascunsă, inexpugnabilă fortăreață a eului nostru spre care zadarnic încercăm să redescoperim drumul uitat... Uneori revăd în vis și re trăiesc momentul celui straniu zbor! Și

data mîna pe o piuliță, care nu deșurubase niciodată ceva... Vreun țaran român sărac, pe care mareșalul Antonescu, temutul „Ciine roșu”, cum îl numeau ofițerii lui, îl tirise cu forța în acel război de țărani împotriva imensei armate de mecanici a U.R.S.S.

M-am apropiat de portretul lui Stalin și am început să rup marginea afișului pe care scria „Aiurea!”. În momentul acela, am auzit pași în curte. Am ieșit în ușă. Erau niște soldați români; m-au întrebat cît e ceasul.

— Șese.

— Mulzumiesco! au zis, asta înseamnă „mulțumesc”, și m-au invitat să merg să beau cu ei o ceașcă de ceai.

— Mulzumiesco! am zis, urmîndu-i prin sat. Peste puțin timp, am ajuns la o casă pe jumătate dărîmată, unde alți cinci sau șase soldați m-au primit politicos, m-au invitat să iau loc, mi-au oferit un castron cu **ciorba de pui**, care este o ciorbă de pui, și o ceașcă de ceai. „Mulzumiesco” am zis. Apoi, am început să vorbim; soldații mi-au spus că erau temporar în satul acela, majoritatea diviziei lor era mai în față, în dreapta, la cîteva zeci de mile. Nu era țipenie de om în sat. Înaintea românilor, trecuseră nemții.

— Aiurea! am zis, ceea ce înseamnă „Ca dracu!”

— Așa e... zise unul dintre ei, un caporal. Înaintea noastră au trecut nemții. Asta-i adevărul.

— Aiurea! am zis.

— Domnule căpitan (sic!), zise caporalul, dacă nu mă crezi, întrebă-l pe prizonier. Noi nu distrugem sate, nu facem rău țăranilor. Asta-i adevărul. Hei, ascultă! strigă, întorcîndu-se către un colț al camerei. Nu-i așa că înaintea noastră au trecut nemții?

M-am întors către colțul întunecat și-am văzut stînd jos, cu spatele sprijinit de zid, un om. Era îmbrăcat în pînză kaki; pe capul tuns zero purta un fel de plic galben; era desculț. Un tătar. Avea fața mică, slabă, cu pomeții proeminenți și pielea pe ei bine întinsă, o piele cenușie și strălucitoare, ochi negri, ficși, voalați poate de oboseală sau de foame. Mă fixa impasibil, cu ochii aceia înțețoșați. La întrebarea caporalului nu răspunse, continuă să mă privească fix, de jos...

— Unde l-ați prins?

— Era în tancul din piață. Tancul avea ceva defect la motor, nu se putea mișca, dar continua să tragă. Nemții se grăbeau, ne-au lăsat pe noi să ne descurcăm cu tancul... Înăuntru erau doi. Au tras pînă la ultimul cartuș. Unul a murit. A trebuit să forțăm turela cu o rangă. Asta rămăsese fără cartușe, stătea cuminte, ghemuit înăuntru; nu voia să deschidă. Cum ziceam, celălalt, mitraliorul, era mort. Asta era șoferul. Trebuie să-l ducem la comandamentul nostru din Balta. Dar pe-aici nu trece nimeni, coloanele de ca-

mi se pare că mă aflu într-un oraș mai vechi decît Nilul și Eufratul la un loc! În jurul meu străzile gem de zarva norodului și cuvinte în zeci de graluri răsună din toate părțile. Mă grăbesc să revin acasă, unde, într-un palat, înconjurat de lacuri de cristal pe care plutesc lotuși adorabili, o femeie peste puterea închipuirii de frumoasă mă așteaptă, dar greșesc mereu străzile, și mă încurc, și mă trezesc în puterea nopții, cu sufletul pustiu, cuprins de o sfîșietoare nostalgie...

De multe ori, înainte de a veni în țară, am mai zburat cu Ting pe deasupra deșertului Alașan, în speranța că

voi reuși să dau iarăși peste enigmaticul oraș. Dar, în ciuda strădaniilor mele, nu l-am mai regăsit, cetatea a rămas pentru totdeauna pier-

dută în imensitatea pustului de nisip — taină de nedezlegat.

■ IOAN POPA

PERSIDA FOLESCU: Lacul din pădure



mioane țin șoseaua principală. De trei zile n-a mai dat nimeni pe-aici...

— De ce i-ați furat cizmele? am întrebat. Soldații au început să rîdă, obraznici.

— O pereche de cizme! zise caporalul. Uite, domnule căpitan, ce cizme grozave au!

Se ridică și scoase din raniță o pereche de cizme tătarăști, din piele moale, fără lac.

— Sînt îmbrăcați mai bine decît noi! zise, arătîndu-mi bocancii scîlțiați și pantalonii peticiți.

— E semn că au o patrie mai bună ca a voastră... am zis.

— Țștia nu au patrie; sînt niște animale!

— Și animalele au o patrie! am zis. O patrie mai bună decît patria voastră. Mult mai bună decît patria română, decît patria germană, decît patria italiană.

Soldații mă priveau fix, nu înțelegeau; mă priveau mestecînd în liniște bucățele de pul risipite prin **ciorbă**; iar caporalul zise jenat:

— O pereche de cizme ca astea fac cel puțin două mii de lei.

Soldații clătinau din cap, strîngînd buzele. Erau țărani români și țărani români nu știu că și animalele au o patrie, nu știu ce sînt mașinile, că și mașinile au o patrie, mult mai bună decît a noastră. Sînt țărani și nu știu nici măcar ce înseamnă să fie țărani: legea Brătianu a dat pămînt țăranilor români, le-a dat pămîntul cum s-ar da o bucată de pămînt unui cal, unei vaci, unei oi. Știu că sînt români și ortodocși. Strigă „Trăiască Regele!”, strigă „Trăiască mareșalul Antonescu!”, strigă „Moarte U.R.S.S.!”; dar nu știu ce-i aia Rege, mareșal Antonescu, U.R.S.S. Știu că o pereche de cizme ca acelea costă cel puțin două mii de lei. Sînt ță-

rani săraci și nu știu că U.R.S.S. este o mașină, că se luptă cu o mașină, cu o mie, cu un milion de mașini. Dar o pereche de cizme ca acelea costă cel puțin două mii de lei...

— Mareșalul Antonescu, am zis, are o sută de perechi de cizme. Mai frumoase ca astea!

Soldații mă priveau fix, cu buzele strînse.

— O sută de perechi!? zise caporalul.

— O sută, o mie de perechi... și mult mai frumoase ca astea. N-ați văzut niciodată cizmele mareșalului Antonescu? Sînt foarte frumoase. Din piele galbenă, neagră, roșie, albă... Cizmele lui sînt mult mai frumoase decît ale lui Hitler și Mussolini. Cizmele lui Hitler sînt destul de frumoase. Le-am văzut de aproape. N-am vorbit niciodată cu Hitler, dar i-am privit cizmele de aproape. Sînt fără pîteni. Hitler nu poartă niciodată pîteni, îi e teamă de cai; dar și fără pîteni sînt destul de frumoase... Și cizmele lui Mussolini sînt frumoase, dar nu servesc la nimic. Nu sînt bune nici la mers pe jos, nici călare. Sînt bune numai să stea la tribună, în timpul parăzilor, să vadă defilînd soldații cu bocanci rupți și puști ruginite...

Soldații mă fixau, strîngînd din buze.

— După război, am zis, o să mergem să-i scoatem cizmele mareșalului Antonescu!

— Și **domnului** Hitler! zise un soldat.

— Și **domnului** Mussolini! zise altul.

— Sigur, și lui Hitler și lui Mussolini! am zis.

Toți începuseră să rîdă, iar eu l-am întrebat pe caporal:

— Cît or fi costînd cizmele lui Hitler?...

■ Traducere, adaptare și note: ANA HAȘ



PERSIDA FOLESCU: Conacul

SCAMATORII

*în societate, printre prieteni,
nimic mai plăcut
și mai distractiv!*

1. Bancnotele misterioase

Luai două bancnote de cîte 100 de lei. Puneți-le una peste alta cum se prezintă în fotografia de mai jos. Pentru a le putea deosebi se rețin seriile lor. Demonstrația începe cu înfășurarea acestora în jurul unui creion, începînd cu colțul comun; una dintre bancnote, cea care este dedesubt, se va răsuci mult mai repede decît cealaltă. Înfășurați pînă la capăt și faceți un tur în plus. Experiența este gata. Pariati că, prin desfășurare, bancnota aflată dedesubt va apare deasupra și invers. Desfășurați și veți cîștiga în mod sigur.

2. Clarviziune

Se ia o carte legată (important este să nu prezinte nici un titlu care să indice dacă este ținută într-o poziție sau alta) și se introduce un bold la un capăt, de pildă la pagina 127. Cartea astfel pregătită se oferă cu celălalt capăt unui domn din asistență cu rugămintea să introducă un bold între paginile ei. Luați cartea înapoi, o răsuciți cu dexteritate, faceți să dispară boldul introdus de persoana din asistență, apoi oferiți capătul preparat de dumneavoastră altei persoane, anunțînd că boldul introdus de persoana din asistență se găsește la pagina 127. Prietenii din jur vor rămîne uimiți de această dovadă de clarviziune.

3. Un truc de mare efect

O foaie de hîrtie obișnuită se împarte în două. Din prima jumătate faceți un cocoloș cît mai mic și-l păstrați asupra dumneavoastră. Cealaltă jumătate de coală o oferiți unei persoane din anturaj și o rugați să scrie, în cea mai desăvîrșită taină, o propoziție oarecare, apoi să facă din hîrtie un cocoloș cît mai mic. Luați un atlas, îl deschideți la întîmplare și rugați persoana să lanseze, de la mică înălțime, cocoloșul de hîrtie de cîteva ori deasupra unei hărți. După două, trei încercări va declarați nesatisfăcut de modul de operare și-i „explicați”

cum trebuie să procedeze. Printr-o palmare rapidă rețineți cocoloșul de hîrtie adevărat și-l puneți în joc pe cel fals. Acum sinteți mulțumit de lansări și rugați persoana să arunce cocoloșul pe geam sau mai bine să-l ardă. Vă retrageți cu atlasul în altă cameră „pentru cîteva pase magnetice”. Desfaceți cocoloșul de hîrtie și memorați propoziția, apoi vă întoarceți și anunțați victorios că ați reconstituit înscrisul. Cu mare uimire, persoanele de față vor recunoaște că aveți calități paranormale. Veți căpăta astfel faima vestitei ghicitoare orientale Mafalda.

4. Experiență amuzantă

Dintr-un pachet de cărți de joc se extrag zece figuri și se așază cu imaginea în sus, perfect aliniate, pe o masă. Părăsiți camera și rugați pe cineva ca în lipsa dumneavoastră să rotească o carte sau mai multe cu 180 de grade, în final acestea rămînd tot cu imaginea în sus și perfect aliniate. Reveniți în cameră și indicați cu exactitate ce cărți au fost rotite. Experiența, de efect, este foarte simplă. Din fabricație

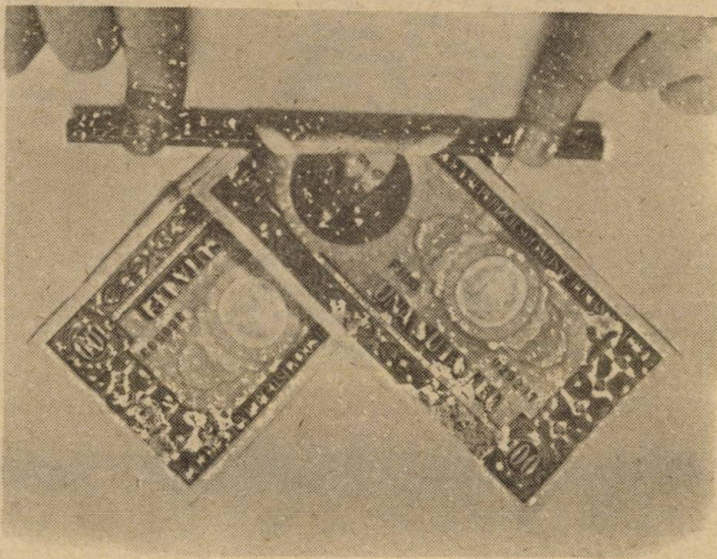
marginile albe ale cărților de joc (inferioară și superioară) nu sînt niciodată egale. Cînd aranjați cărțile pe masă, aveți grijă ca toate să fie așezate, de pildă, cu marginea albă mai lată în partea de sus.

5. Chibritul miraculos

O batistă de buzunar se „prepară” în felul următor. În tivul de pe margine (alegem o batistă cu tivul puțin mai lat) se introduce un băț de chibrit pînă se maschează complet. În continuare se prezintă batista în grupul invitaților și o persoană este rugată să depună pe mijlocul acesteia un bețișor de chibrit, după care suprapunem colturile cu mișcări repezi, acoperindu-l. Invităm aceeași persoană să rupă în două chibritul. Bineînțeles, îl prezentăm pe cel ascuns în tiv! Facem cîteva pase, pronunțăm trei cuvinte magice și desfăcăm batista. Spre stupoarea tuturor, bățul de chibrit din batistă este intact!

6. Scamatorie rapidă

Rugați un invitat să scoată o carte dintr-un pachet de cărți de joc pe care îl țineți în mînă cu fața în jos, după ce ați memorat în taină ultima carte. Fără să vă uitați, cereți persoanei să așeze cartea extrasă dedesubt (deci în fața cărții cunoscute). Înminați pachetul cu cărți partenerului și îl invitați să le amestece bine. O dată terminată această operație, urmează să vă demonstrați abilitatea. Luați pachetul și prin filaj veți descoperi „corpul delict” în fața cărții cunoscute. (Arareori cele două cărți vor fi separate printr-un simplu amestec. Dacă



totuși se întâmplă, repetați experiența.

7. Un nor de fum misterios
În fața asistenței compusă din invitați urmează să prezentați un truc forte care va uimi pe toată lumea. După o „formulă magică”

ridicați mîna dreaptă în sus și frecați degetul mare de arătător. Spectatorii se vor minuna cu siguranță de micul nor de fum ce apare la comandă. Secretul experienței? Se rade un strat subțire de pe marginea activă a unei cutii de chibrituri și se aprinde.

Din cenușa rezultată se ia o mică parte cu două degete și se constată că prin frecare se produce o cantitate de fum.

■ MIHAI VASILACHE

SALON OFICIAL

(Părintelui Virgil)

Panopticum la Foto-Otto!
Intrați, priviți și vă uimiți -
Din Xieng-Huang pînă-n Lesotho,
De la femei la amoniți,
Tot ce există azi sub soare
E prins cu ace pe pereți:
Albine, melci, vasali, vapoare,
Turbine, fresce și bureți,
Computere și Cruci-de-Piatră,
Viori, confetti, alivenci,
Ciini visători, pisici ce latră...
O lume-ntreagă prinsă-n clenci!

Intrați, priviți! - o picătură
De vreme dintr-un lac alpin,
O stea de mare, o răsură,
Un pui de păstrăv și-un canin,
Magnetofoaane progresiste,
Un bunker fără ocupanți,
Boxeri, invadatori, artiști
Și-un cimitir de elefanți,
O pată mare de cerneală
Pe zidul ros de orizont,
Un os halucinînd în oală
Ca rîndunelele pe front...

Intrați! - drept înainte, iată,
Sînt albatroșii, încă vii
(Prezența lor e ca o pată
Pe nostalgiile tîrzii;
Ei stau aproape de speranță,
Îi vezi cu zorii discutînd
Și au, în ultimă instanță,
Albastrul strecurat în gînd);

Prin dedesubtul lor stă Marea,
Cu dealul valurilor nins,
Cu peștii năpădiți de sarea
În care singuri s-au cuprins...

Intrați! - la dreapta, miresmate,
Zvonindu-se dintre nămeți,
Stau visele crucificate:
Băile blînzilor asceți,
Ciupercile de prin subsoluri,
Inconsecvențele lui Ra,
Hotarele ce-nalță goluri
Și accidente de stea,
O carte roasă, o grenadă,
Un tun olog, din patruș'cinci,
O urmă fragedă-n zăpadă
Și-un cui de maltratată opinci...

Intrați! - la mijloc vă așteaptă
Ca un dorit, de mult liman,
Van Gogh, gazeta „Vis și Faptă”
Și o lopată Linemann.

Intrați, priviți, muriți o clipă!
Vă veți trezi în cîte-un cui -
Fotografiați sumar, în pripă,
Cînd tocmai v-ați visat statui.
...Și moare-n cer cîte-o aripă
Și nu-i mai pasă nimănui...

■ CĂTĂLIN IOAN

— decembrie, 1979 —

ATOT- PUTERNICUL TROFIL

Parcă nu-i venea să creadă că este sergent. De câteva ori se sculă din somn să-și mîngîie gradele, înfiorîndu-se la atingerea lor. Avea în mină puterea. Adică pe umeri. Abia aștepta să comande. Atît de mult dorea sosirea acestei clipe că nu mai putu aștepta ora deșteptării și strigă:

— Să se facă lumină!

Țăcăni scurt un întrerupător și se făcu lumină.

— Măiculiță, parcă ar fi explodat o tonă de trofil, așa-i bubuie vocea! constată soldatul Uță.

Nu se știe cum auziră cellalți, nu se știe cine a avut ideea, dar gradatul primi din acel moment supranumele Trofil. Era în prima zi.

În ziua a doua a zis Trofil:

— Să fie tărie și să se despartă apă de apă!... Adică noi, gradații, nu sîntem din aceeași apă cu soldații! îi lămurii el pe cîțiva care-l priveau întrebători.

Și cum a zis Trofil, așa se făcu.

În ziua a treia adună subordonații pe platou și îi alinie într-o formație. Formația o numi Trofil pluton, că așa se numea de mult, iar el rămase șef peste supușii săi pînă la noi ordine.

A patra zi, mai precis în a patra noapte, trezindu-se și încercînd să se deplaseze prin dormitor, văzu că e întineric beznă. Fiind defectă rețeaua electrică, Trofil mai făcu o minune:

— Să vină luminători care să lumineze pămîntul! bubui el.

Și se înfățișară doi soldați cu lanternele să-și lumineze calea.

În ziua a cincea reimpărți sectoarele după chipul și asemănarea fiecăruia. De soldatul Uță avu grijă în mod deosebit. Îi pregătea infernul.

Enervat nu se știe de ce sau de cine, în ziua a șasea făcu dobitoace cu patru picioare pe toți ieșirii în cale.

Într-a șaptea zi s-a odihnit Trofil de cîte a făcut, dăruind aleșilor săi, care îl periau și-i aduceau ofrande sub formă de țigări, somnul, chiulul și mîncarea, adică un fel de sfîntă treime.

Și după ce a rînduit astfel lumea, a trecut la înfăptuirea noului testament*.

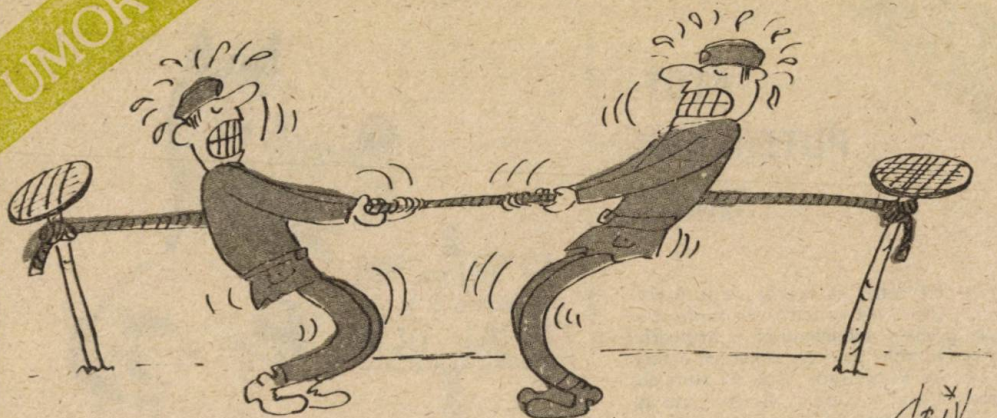
■ PAVELICĂ



— Jeane, tu mă marginalizezi...

Desene de
MIHAI ILIESCU

* Într-o interpretare eronată de tipică în loc de cuvîntul regulament, s-a tipărit „testament”. Rugăm cititorii să facă singuri cuvenita rectificare. (n.a.)



CRISTI VECERDEA



CRISTI VECERDEA



CRISTI VECERDEA

Desene de CRISTI VECERDEA

FILIGRAN

● Filosofind, am înțeles pe deplin legătura între universal și particular când am văzut pe șosea un Mercedes Benz cu număr de Călărași

● Arhitectura și medicina au fost visele de început ale oricărei dactilografe

● Soția a moștenit de la părinți o casă; soțul... o aluniță pe obraz

● Recunoaște că dragostea pentru colega de birou a fost o rătăcire. S-a pierdut de nevastă

● Fiind mare o fetiță model, acum prezintă parada modei

● Am acționat conform legii, onorată instantă. E drept, conform legii junglei

● Împotriva braconierilor s-au pus în iaz plăcuțe avertizoare luminoase: „Consumați pește oceanic”

● Vinătorul: „Dacă și dracul a fost încornorat, prieteni, n-are rost să ne mai facem problema...”

● /Aisoginii văd sub fiecare scufiță roșie o lupoaică

● Căpriorul renunță la un salt spectaculos,

simțind că este vorba de o vânătoare organizată

● Deși nu mă pricep în domeniul dumneavoastră de activitate, îmi permit să vă dau câteva sfaturi

● Cosmopolitul își rezervă loc pentru expresul Bucharest—Negrești—Wash

● Hai, te rog, fără falsă îngimfare...

● Confucius a creat filosofia care-i poartă numele: confuzionismul

● Un ospătar își dă cu presupusul: nu se zice nici transversare, nici tranversare. Cred că se spune corect... transvazare

● N-ai zice, după voluminosul dosar de divorț, că la început s-au înțeles din priviri

● Evacuați sala, rosti solemn judecătorul. „Și eu?” întrebă timid acuzatul din boxă

● Cele mai legitime lacrimi de fericire sînt atunci când îți reușește tocănița de ceapă

● Și doar l-am rugat să-mi recite o fabulă, nu să fabuleze

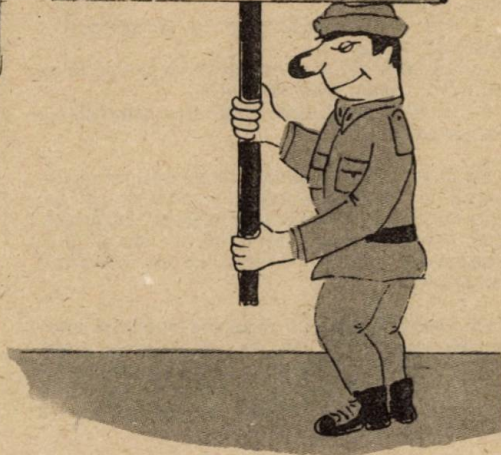
● Am cunoscut o femeie frumoașă foc și una urită... care o făcea pe pompierul

● În privința educației are o lipsă de caracter deja formată

● Unul din efectele urbanizării: când o familie face scandal, restul blocului se scandalizează



Vrem soldă în valută
Și bocancă cu toți
De plută !



Desene de MIHAI ILIESCU

● M-am convins că limbajul prețios nu are limite, auzindu-l pe vecin spunând că a cumpărat „pește mișcant”

● Cu greu o tehnologie de virf poate fi combătută cu o săptămână record

● Prin mici țopăieli cantitative, țințarul reușe saltul calitativ

● Inculpata întreabă, cochetând în fața instanței: „Onorată instanță, câți ani îmi dați?”

● De unde să fi știut că inscripția de pe tricoul cu care se fălea „Eagles of Massachussetts” nu era mai grozavă decât „Vulturii din Firțănești”?

● Paradoxal, numai prostia e ereditară

● Suport cu stoicism înțepătura țințarului, nu și biziitul lui

● În plină epocă a roboticii, sărutul nu este altceva decât un scurt-circuit

● Așteptarea unei femei frumoase pare, oricum, mai suportabilă.

● Mult mai lesne îți menții un moral bun prin succese facile

● Nu-și putea ascunde bucuria când directorul său i-a întins o cursă. Cursa București—Madrid

● Văzind incredibile facilități acordate ciinilor, șomerului îi veni să latre

● S-a renunțat la serviciile sale, constatându-se că e un intrigant mediocru

● Deosebirea dintre un actor de teatru și unul de cinema este că primul joacă, iar celălalt... toarnă

● „Hamlet” de la Piatra Neamț a devenit, prin transfer în Capitală, „Polonius”

● Optez pentru adevărul incomod în locul compromisului convenabil

● Într-un bordel, fetele promovau cu note surprinzător de mari cursurile de recidare la morală

● Văzînd, că Adam și Eva nu i-au respectat interdicția, creatorul a exclamat: „Ce păcat!”

● Bîrfă colegială: cimentul care aruncă praf în ochii tuturor spune despre cărămidă că ar fi... refractară

● Mie de aici mi se trage: eu am luat viața în deridere, iar ea în serios

● La librăria din colț găsiți zilnic hrană spirituală

● Cu cît ai mai mulți copii, cu atît singurătatea la bătrînețe va fi mai profundă

■ CONSTANTIN ARDELEANU

UMOR MILITAR STRĂIN

— Ce era, vecină, militarul acela care a intrat ieri seară la tine? Artilerist sau tanchist?
— Cînd? Pînă la opt, sau după zece și jumătate?

— Ce-ai mai desenat?, își întreabă ofițerul fetița.

— Un soldat!, răspunde ea întinzîndu-i o foaie de hîrtie.

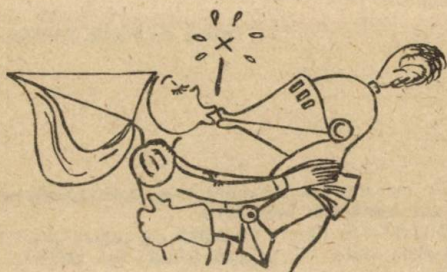
— Dar aici nu vîd decît ceva ce seamănă cu un tufiș. Unde este soldatul?

— În tufiș, răspunde fetița. S-a organizat o ambuscadă!...

Soldatul Smith pleacă în concediu și se întoarce în cazarmă după o absență de un an. Este trimis în judecată și acuzat de dezertare. „Dar n-am dezertat”, se apără el. „Nu scrie la regulament că am dreptul la un concediu ANUAL?”.

Un trecător aflat pe o stradă pustie și întunecată este oprit de un necunoscut care, foarte politicos, îi spune: „Fie-vă milă, domnule dragă, și ajutați pe un biet veteran, sărac și șomer, căruia din gloria de altădată nu i-a mai rămas decît acest pistol...”

O doamnă se află cu un parasutist într-o ca-



După „Soldier” (Marea Britanie)

meră de hotel. La un moment dat, se aud bătaii puternice în ușă, un bărbat furios cerînd insistent să i se deschidă.

— E soțul meu, spune doamna parașutistului. Sări repede pe fereastră!

— Dar nu se poate, răspunde el. Sîntem la etajul 13!

— Să-ți fie rușine! zice ea dezamăgită. Faci parașutiștii de ris. În plin secol XX și mai crezi în superstiții!...

Într-un restaurant a fost o dată afișat următorul anunț: „În caz de atac nuclear, nu vă pierdeți cu firea. Achițați nota de plată, APOI

plecați în liniște și nu vi se va întîmpla nimic!”

Băiatul pilotului se întoarce supărat de la grădiniță. „Nu-mi dau seama unde am greșit”, îi spune el mamei. „Am refăcut de zece de ori calculele, dar rezultatul este mereu același... După cum mi-ai spus tu, cînd m-a adus barza aveam patru kilograme. Ei bine, luînd în calcul forța musculară a unei berze, anvergura aripiilor și suprafața lor portantă, rezultă că nu putea sub nici o formă să transporte o încărcătură utilă atît de mare...”

— Ce faci, soldat?

— Scriu o scrisoare prietenei mele, don' sergent.



Trebuie să recunoaștem că Gianni are mare ghinion

(După revista italiană „Quadrante”)

— Pe mine nu mă duci! Tu nu știi să scrii!

— Așa-i, don' sergent, dar nici prietena mea nu știe să citească, așa că n-are nici o importanță...

— *Santinela*: Stai, cine vine?

— *Ofițerul*: Ofițerul de serviciu.

— *Santinela*: Stai, cine vine?

— *Ofițerul*: Am mai spus o dată, ofițerul de serviciu.

— *Santinela*: Stai, cine vine?

— *Ofițerul*: Dumneata ești surd?

— *Santinela*: Nu, să trăiți! Dar la regulament spune să somez de trei ori...

ARME ●

ARME ● ARME

● ARME

O istorie modernă

ARMAMENTUL NUCLEAR

—o retrospectivă avertisment—

Armele nucleare și purtătorii acestora, rachete de diferite tipuri și destinații, avioane „invizibile” și avioane de vânătoare din generația viitoare, submarine și armament de artilerie, mine terestre, mine marine, și mijloace de luptă împotriva acestora, armamentul infanteristului anului 2000, tehnica formațiunilor speciale etc. sînt tot atîtea subiecte pe care le veți întîlni în paginile unui grupaj care sperăm să vă capteze interesul.

Desigur, nu tot ce veți citi reprezintă o istorie a armelor în cel mai strict sens al cuvîntului, căci, alături de istoria adevărată, istoria uitată, istoria ascunsă cu abilitate și istoria deformată, paginile care vă stau la dispoziție se vor un avertisment la o posibilă istorie a unor tragedii pe care omenirea le mai poate evita.

O istorie modernă a armelor spre o lume fără arme!

Paradoxal, omenirea a atins un asemenea grad de civilizație încît poate deveni propriul ei dușman, ucigașul planetei, nimicitorul vieții pe Pămînt, pulverînd în cîteva minute sau ore tot ceea ce a zămislit natura în milioane de ani de evoluție și tot ceea ce a realizat omul prin truda brațelor și a minții.

O serie de evenimente petrecute în ultimii ani, în cadrul cărora bombardarea unei centrale nucleare, avarierea și apoi scufundarea unor submarine nucleare cu rachete nucleare la bord, accidente de anvergură petrecute la centrala nucleară-electrică de la Cernobil au atras serios atenția față de imensul pericol al folosirii necontrolate a energiei nucleare și, în cadrul acesteia, a armamentului nuclear.

Toate aceste evenimente, dar îndeosebi accidentele regretabile petrecute ne îndeamnă la o retrospectivă într-un domeniu care suscită un larg și justificat interes.

Avertisment ignorat...

Să ne întoarcem în 1965.

La 6 decembrie, ora 17,09, de pe aerodromul bazei militare de la Nörvenich (R.F.G.) decolează

intr-o misiune de rutină maiorul Klaus Heinrich Lehnert. Pilotul în vîrstă de 33 de ani, experimentat comandant de escadrilă, se află la manșa unui avion *Starfighter F-104*, pe atunci încă mîndria forțelor aeriene vest-germane. După 11 minute de la decolare, cu avionul orientat pe direcția nord-nord-est, Lehnert raportează la bază:

— Aici delta-alfa zona Dortmund. Aici delta-alfa 254...

A fost ultimul său semn de viață.

Avionul, accelerat la maximum, se apropie de granița cu Danemarca. În loc să vireze spre nord, conform programului de zbor, aparatul trece granița. Este luat în urmărire de aviația de interceptare daneză, dar atît urmărirea cît și stabilirea legăturii radio cu avionul intrus eșuează. Acesta își continuă cursa cu motorul în plin, intră în spațiul

mai nordic port al continentului, este mobilizată. Avionul se izbește în cele din urmă de stîncile unei zone nelocuite și explodează după un zbor de 2 ore și 53 de minute.

Agitația și scandalul declanșate de acest caz au fost justificate.

Ce se putea întîmpla dacă „sicriul zburător” al lui Lehnert ar fi luat-o doar cu 2—3 grade mai spre est și încărcat cu bombe s-ar fi prăbușit nu la Narvik, ci la Murmansk? De menționat că legătura telefonică directă, „linia fierbinte” dintre Moscova și Washington, nu exista încă.

A fost un ultim avertisment, ignorat deliberat căci se obișnuiau pe atunci patrulări cu avioane avînd bombe nucleare la bord. Pentru „apărarea păcii”, bineînțeles!

Nr. crt.	Data și locul	Scurtă descriere
1.	13 febr. 1950: bază în Oceanul Pacific	Un avion B-36 larghează din greșeală o bombă. Explodează doar încărcătura clasică. S-a produs o ușoară contaminare
2.	11 apr. 1950 Manzano (New Mexico)	La 3 minute după decolare, un avion B-39 se izbește de un munte. Rămășițele sfărîmate ale bombei au fost „salvate” din avionul incendiat
3.	13 iul. 1950 Lebanon (Ohio)	Un avion B-50 se prăbușește; încărcătura clasică a unei bombe nucleare explodează
4.	5 aug. 1950 Travis (California)	Un avion B-29 se prăbușește după decolare; încărcătura clasică a bombei explodează
5.	10 mart. 1956 Marea Mediterană	În condiții meteo grele un avion B-47 cu două încărcături nucleare la bord dispare în valuri; nu a fost găsit niciodată
6.	26 iul. 1956 Bază în afara S.U.A. (?)	Un avion B-47 se prăbușește pe un depozit de bombe nucleare; depozitul rezistă
7.	22 mai 1957 Kirtland (New Mexico)	Bomba „scăpată” de un avion B-36 este distrusă de încărcătura ei clasică; încărcătura nucleară nu detonează și nu se produce contaminare radioactivă
8.	28 iul. 1957 Oceanul Atlantic	Din cauza avariei la două motoare, un avion E-124 „scapă” de încărcătura sa — două bombe nucleare; nu se produce explozie; bombele au dispărut pentru totdeauna (?) în valuri
9.	11 oct. 1957 Homestead (Florida)	Prăbușirea unui avion B-47 cu o bombă nucleară și o capsulă nucleară la bord; „s-au auzit două explozii puternice”
10.	31 ian. 1958 Bază în afara S.U.A. (?)	Un avion B-47 se prăbușește la decolare; „craterul creat în urma exploziei este contaminat radioactiv”
11.	5 febr. 1958 Savannah (Georgia)	Clocnire între un avion B-47 și un avion F-86; bomba largată după clocnire nu a fost găsită niciodată
12.	11 mart. 1958 Florence (South Carolina)	Un membru al echipajului larghează o bombă nucleară deasupra orașului după clocnirea avionului purtător B-47 cu un alt aparat; pagube materiale
13.	4 nov. 1958 Dyess (Texas)	Un avion B-47 la foc în timpul decolării, apoi se prăbușește; încărcătura clasică a unei bombe explodează
14.	26 nov. 1958 Chenault (Louisiana)	Un avion B-47 se aprinde la sol; încărcătura clasică a bombei explodează; „ușoară contaminare radioactivă în zonă”

aerian al Suediei și se apropie de cel al Norvegiei. În Peninsula Scandinavă se trece la starea de alarmă generală!

În cele din urmă, un avion de vînătoare norvegian reușește să se apropie de *Starfighter*-ul dezlănțuit și pilotul raportează că maiorul Lehnert stă pe scaunul său, cu capul aplecat în față, probabil leșinat sau mort. Calculele rapide efectuate la baza de la sol au indicat că avionul, consumîndu-și rezerva de carburant, se va prăbuși în apropierea localității Narvik. Populația orașelului, cel

Cad bombe nucleare pe teritoriul Europei!

Inevitabilul se produce la 17 ianuarie 1966. În acea zi, un avion de bombardament strategic B-52 din subordinea Strategic Air Command (Co-

mandamentul aviației strategice din cadrul F.A.M. al S.U.A.), decolat de la baza militară din Carolina de Nord, se ciocnește în aer cu un avion-cisternă KC-135 în timpul realimentării în zbor, deasupra teritoriului Spaniei.

Din acea zi, Europa ar fi putut avea propria ei Hiroșimă, care s-ar fi numit Palomares.

În urma ciocnirii produse deasupra acestei localități, din „corpul cel mai mare care ardea” — au declarat martorii oculari — s-au desprins opt corpuri a căror prăbușire vertiginoasă spre pământ a fost oprită de deschiderea parașutelor. De ele atârnavă patru oameni și patru „obiecte lungi și mari”. Două din „obiecte”, duse de vânt spre Mediterană, cad la mare distanță de uscat, în largul portului Aguilas. Celelalte două cad pe sol în apropierea localității Palomares.

Într-o febrilă și meticuloasă activitate, răscolind centimetru cu centimetru colbul Andaluziei. Ce caută? Probabil „fail-safe”-ul comandantului zdrobit în ciocnire și prăbușit împreună cu aparatul. S-a presupus că era vorba de un plic cu o cartelă codificată care, la ordin, se introducea în dispozitivul de amorsare a bombelor nucleare.

Într-o următoare etapă s-au recuperat acele obiecte prăbușite care au prezentat „un deosebit interes”. Au fost 67 obiecte de acest fel.

În final au intrat în acțiune buldozerele care au decopertat terenul pe o adâncime de 20 cm iar pământul rezultat, 6 000 tone, a fost transportat în S.U.A. Măsurile de protecție împotriva contaminării radioactive? Da, dar și măsurile de recuperare a încărcăturii de uraniu și plutoniu produsă cu cheluieli foarte mari.

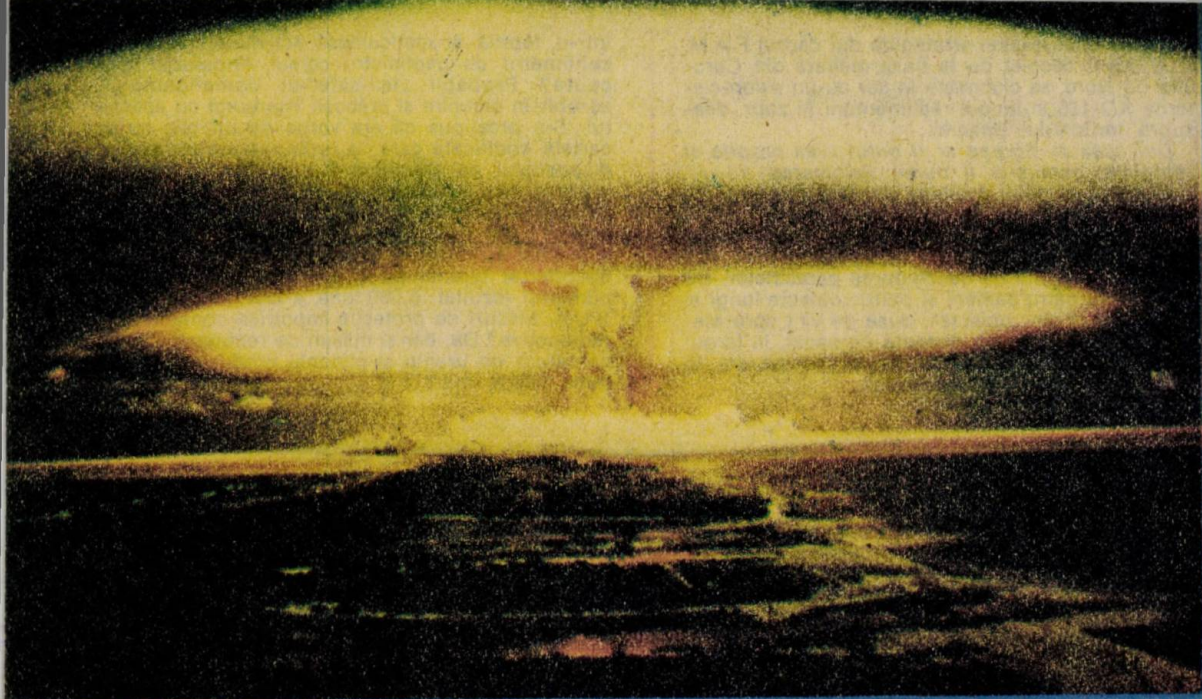
15. 8 iun. 1959
Barksdale (Louisiana)
Una din bombe avionului C 124 prăbușit la foc; „ușoară contaminare radioactivă a zonei”
16. 25 oct. 1959
Handisberg (Kentucky)
Ciocnire între un B-52 și KC-135 în timpul realimentării în zbor; cele două bombe nucleare „se recuperează intacte” dintre sfărâmatări
17. 10 iun. 1960
Mc Guire (New Jersey)
Explozie a unei rachete Bomarc în timpul lucrărilor de depozitare; rezervorul cu heliu explodă „avariază grav” capul de luptă; „ușoară contaminare radioactivă”
18. 24 ian. 1961
Goldsboro (North Carolina)
Cel mai periculos accident pe teritoriul S.U.A. Avariata, un avion B-52 larghează două bombe termionucleare; una din bombe de 24 Mt (de 1800 ori mai puternică decât cea de la Hiroshima) cade într-o mocirlă, cedează cinci din cele șase sisteme de siguranță independente
19. 14 mart. 1961
Yuba City (California)
Se prăbușește un avion B-52 cu două bombe nucleare la bord; nimic deosebit
20. 13 ian. 1964
Cumberland (Maryland)
Un avion B-52 se prăbușește cu două bombe fără încărcătură; nimic deosebit
21. 5 dec. 1964
Ellsworth (South Dakota)
O rachetă LGM-30 B Minuteman I se aprinde în timpul reparațiilor; nu se produc explozii și nici contaminare radioactivă
22. 8 dec. 1964
Bunker Hill (Indiana)
Avionul B-58 derapează pe pista înghețată și ia foc; o bombă nucleară de la bord arde și ea; „ușoară contaminare în zonă”
23. 12 oct. 1965
Wright-Patterson (Ohio)
În timpul alimentării ia foc un avion C-124; „anumite elemente” ale unei bombe nucleare ard; „ușoară contaminare”
24. 17 ian. 1966
Palomares
Coliziune dintre un avion B-52 și un avion cisternă KC-135; se „pierd” 4 bombe; căutări intense; zonă contaminată radioactiv și azi
25. 19 ian. 1966
Mayport (S.U.A.)
O rachetă nucleară navă-sol cade pe puntea unui crucișător în timpul ambarcării; nimic deosebit
26. 21 ian. 1968
Thule (Groenlanda)
Un avion B-52 se prăbușește în flăcări; toate cele 4 bombe de la bord suferă deteriorări; se transportă în S.U.A. 23.700 metri cubi zăpadă și gheață contaminată radioactiv; lucrările durează patru luni
27. 19 sept. 1960
Damaskus (Arkansas)
În timpul lucrărilor de întreținere la o rachetă balistică Titan II unul din lucrători scapă din mâini o unealtă, care declanșează explozia treptei de start; capul de luptă azvirlit din siloz rămâne intact; nimic deosebit (?)

În dosarul *Broken Arrow* („Săgeata ruptă”) deschis de Pentagon filele se adună cu repeziciune. Se analizează cauzele accidentului, se stabilesc textele comunicatelor de „liniștire” a opiniei publice și se organizează o amplă acțiune de căutare a „elementelor nucleare neamorsate” zdrobite și pierdute în accident.

Accesul în zona Palomares se închide! Într-o primă etapă, timp de opt zile, 500 militari în costume speciale împărțiți în cinci echipe caută, cot la cot, pe suprafețe marcate de 200 x 300 m,

Căutările pe mare au mobilizat forțe însemnate: 17 nave de suprafață, 2 submarine, 2 escadrile de elicoptere, o unitate de scafandri, zeci de utilaje și aparate speciale. S-a apelat și la oceanografi, specialiști în domeniul curenților din Mediterană, căci, după cum s-a și dovedit, una din bombe a fost tirată de curent spre țărmurile Algeriei.

Căutările pe uscat s-au încheiat pe 3 februarie, iar cele de pe mare la 18 martie și au costat 50 milioane dolari. În cadrul campaniei de liniștire a opiniei publice, proba cea mai spectaculoasă a



O imagine-coșmar doar a trecutului. Să sperăm...

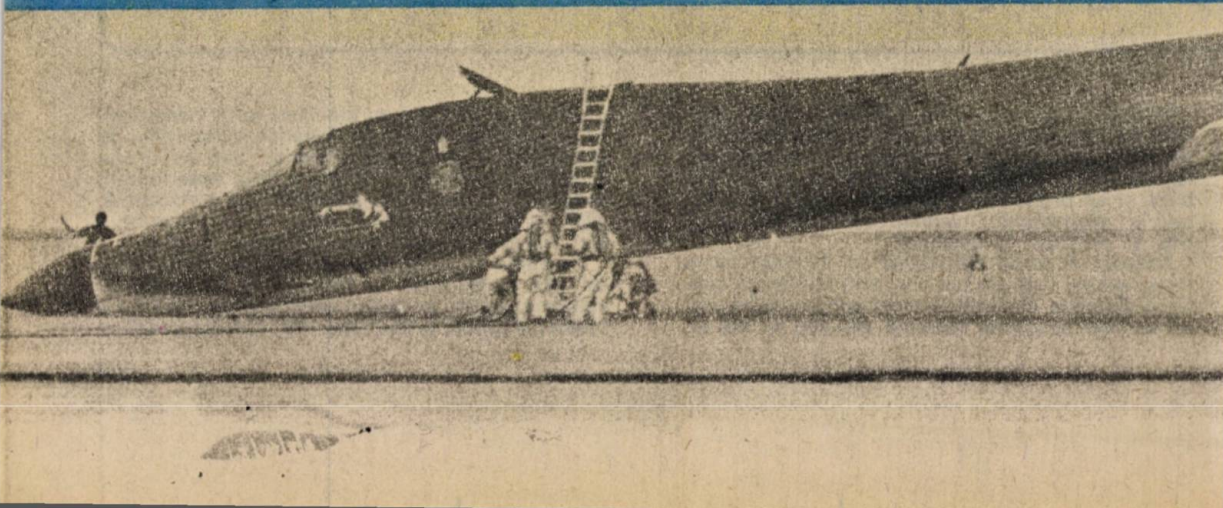
constituit-o baie în „marea curată”, în zona accidentului, a miniștrilor spanioli ai informațiilor și transporturilor aeriene împreună cu ambasadorul S.U.A. la Madrid. Și totuși, un anumit grad de contaminare se sesizează și astăzi...

Accidentul de la Palomares — una din posibilele catastrofe nucleare — a fost precedat și succedat de multe alte accidente. În tabelul alăturat se menționează doar cele despre care au apărut informații în presa mondială. În ultima perioadă a crescut numărul accidentelor legate de rachetele nucleare, ceea ce este și firesc dacă avem în vedere numărul acestora. Se mai desprinde însă și concluzia că în numele rentabilității un sistem nuclear nu poate fi menținut la infinit în uz (vezi cazul rachetei Titan II din 1980)

*Și totuși, dacă
o mină de alienat...*

Pe teritoriul național al S.U.A. există 121 obiective unde se fabrică, dislocă sau depozitează arme nucleare. Dacă adăugăm la acestea bazele din afara teritoriului american și bazele altor puteri nucleare, ajungem la câteva sute de obiective unde, în urma unor neglijențe, defecțiuni tehnice imprevizibile, terorism, alienare etc. etc., s-ar pu-

Încă un incident „fără urmări grave”. Un avion de bombardament strategic B1—B* aterizează forțat la baza aeriană EDWARDS (04.10.1989). Nu a avut la bord obiectivele bombe nucleare și rachete de croazieră...



tea declanșa explozii nucleare chiar și în timp de pace.

Care ar fi urmările unei explozii nucleare?

Drept răspuns oferim cititorilor câteva cadre din studiul intitulat „Războiul nuclear și urmările medicale ale întrebunțării armelor nucleare”, întocmit sub egida organizației „Medicii lumii pentru preîntâmpinarea unui război nuclear”.

Studiul reprezintă concluziile unor fizicieni atomiști, matematicieni, biologi, medici de renume. Actualitatea sa a rămas nealterată.

Autorii au presupus că deasupra orașului Boston explodează o încărcătură nucleară de 10 Mt. Rezultatul ar fi totala distrugere a orașului, căci efectele distructive ale exploziei ar fi de 1000 de ori mai mari decât cele resimțite la Hiroșima.

Pe o rază de 15 km de la epicentru totul, pînă și metalele și celelalte materiale, pur și simplu se volatilizează, iar zona devine un pustiu netaie, sticlos, radioactiv. În afara acestei zone, temperatura extrem de ridicată (10 milioane grade Celsius) duce la incendierea tuturor materialelor, iar uriașa undă de șoc contribuie și la crearea unei adevărate furtuni de foc. Rezervoarele de gaze și carburanți explodează unul după altul, sporind conținutul de materiale incendiere din aer. Din

cauza prafului, fumului și cenușii, pe pămînt cade așa-numita „ploaie neagră” radioactivă. Radiațiile ultraviolete și infraroșii puternice intensifică incendiile. Furtuna de foc este însoțită de fluxuri puternice de radiații alfa, beta, gamma, roentgen și de neutroni.

Din cele de mai sus rezultă că, de fapt, rămîn foarte mici șanse de supraviețuire.

Probabilitatea supraviețuirii, inclusiv în zonele suburbane ale orașului, este de 1:1 700. Și fiindcă probabilitatea nu alege, aceeași șansă o au și medicii. Aceasta înseamnă că dacă medicii supraviețuitori ar lucra 16 ore zilnic și ar acorda doar 15 minute asistență unui bolnav, acesta ar mai putea fi consultat abia peste 26 de zile. Or, bolnavul prezintă arsuri grave și medicamente nu sînt...

Cei 2,2 milioane de morți, care ar zăcea neridicați de la locul unde i-a surprins explozia, ar con-

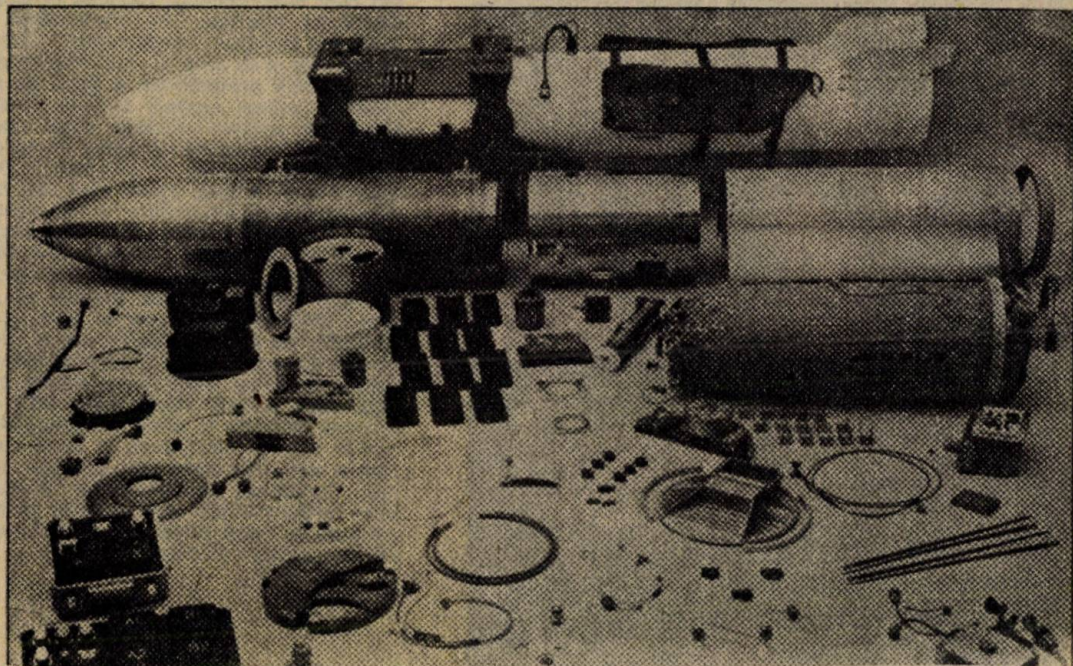
■ Colonel ing.

CRISTIAN CRĂMPIȚĂ

(continuare în pag. 198)

Cititorul interesat de istoria și evoluția armamentului nuclear este oarecum familiarizat cu imaginea și efectele primei bombe nucleare din literatura destul de amplă apărută pe această temă. Cursurile, fie și elementare, de fizică nucleară au furnizat informații suficiente pentru înțelegerea fenomenului de reacție în lanț și a mecanismului eliberării uriașei energii a atomului. Mai puțin familiare sînt însă imaginile reprezentînd armamentul nuclear modern din înzestrarea diferitelor armate. Prezentăm, deci, fotografia unei bombe nucleare strategice B 83 reprodusă din **Nuclear Weapons Databook**, publicație „controversată” care a furnizat de mai multe ori informații ce „nu servesc interesul național”, după cum apreciază Departamentul Apărării al S.U.A. Iată și unele date privind producția de armament nuclear american:

- S.U.A. produc zilnic cinci încărcături nucleare și retrag din înzestrare (proces firesc, cerut de în-săși securitatea arsenalului nuclear) alte patru încărcături;
- Cheltuielile de menținere în stare operativă a arsenalului nuclear au atins la sfîrșitul deceniului nouă opt miliarde de dolari anual;
- Începînd cu anul 1945, în S.U.A. au fost produse peste 60 000 încărcături nucleare.



CALOTA POLARĂ

sub impactul cursei înarmărilor

Un neavizat ar putea crede că „la marginea Terrei” (*The Sunday Magazine*), de pildă la cea de la extrema nordică, unde se întinde, cu imensitatea ce pare fără sfârșit, calota polară, n-ar exista nici un fel de interese militare. Publicația menționată, ca și o lucrare editată de Institutul internațional pentru cercetări asupra păcii din Stockholm (SIPRI) sub titlul „Războiul într-o lume fragilă”, prin amănuntele extrem de interesante ce le oferă, demonstrează contrariul.

Supraveghere electronică continuă. Și totuși se mai greșește...



Arctica (menționăm că „cealaltă margine”, de la extrema sudică a Terrei, Antarctica, constituie prima dintre zonele denuclearizate de pe Pământ) a devenit o bază militară de prin rang atât la suprafața cit și în adâncurile sale, bază unde se confruntă, departe de privirile cotidiene ale umanității, interese strategice dintre cele mai primejdioase.

„DEW Line” (Distant Early Warning Line — linia de alarmare prealabilă la distanță), ce dispune de 31 de stații dispersate pe o distanță de 3 000 mile din Alaska, nordul Canadei până în Groenlanda, stații unde lucrează, 24 din 24 de ore, câte 20 de militari și 568 de civili, constituie unul dintre elementele majore militare din zona Polului Nord. „Linia” supraveghează o mare parte din spațiul aerian al Arcticii. Au fost stabilite coridoare aeriene pentru avioanele companiilor civile, în medie cu o lățime de circa 20 de mile, și orice obiect zburător ce apare în afara acestor coridoare este taxat drept „neobișnuit” și încadrat în una din următoarele categorii: ATU (Actual Track Unknown — curs actual necunoscut) pentru obiectele încă neidentificate; ATF (Actual Track Friendly — curs actual amic) pentru obiectele aparținând „prietenilor” și ATH (Actual Track Hostile — curs actual inamic) pentru obiectele aparținând „potențialului adversar”. Alarma se declanșează o dată cu semnalarea ATU și, dacă identificarea prezintă dificultăți, o imensă zonă devine „roșie”, ceea ce indică „un atac masiv”, fapt care pune pe picior de război mijloacele nucleare strategice ale S.U.A. Chiar dacă alerta „roșie” este provocată, așa cum s-au petrecut lucrurile în timpul președinției lui Kennedy, de confundarea Lunii cu „obiectul zburător neidentificat” cind doar trei minute mai erau pînă la „declanșarea riposte nucleare”, însă președintele a decis să se aștepte căderea „primei rachete inamice” înainte de a apăsa pe butonul nuclear; chiar dacă „alerta roșie” este provocată de cîteva ori pe an „de valurile de nisip aduse de vînturile ce bat dinspre Siberia spre Alaska, valuri care sînt luate drept formațiuni de bombardiere” (*The Sunday Magazine*) sau de un simplu avion al companiei „Air France” ce s-a abătut, datorită unei defecțiuni la aparatele de navigație, de la coridorul stabilit.

„DEW Line” este un produs al „războiului rece”, cind specialiștii marilor puteri nucleare au constatat că cel mai scurt drum al rachetelor și bombardierelor strategice spre obiectivele potențialului adversar trece peste calota polară nordică. Nici natura inospitalieră, nici cheltuielile enorme, estimate la peste un miliard dolari anual numai pentru întreținerea și continua modernizare a rețelei de dispozitive de observare aeriană, n-au împiedicat extinderea lor și crearea unor baze militare dintre care amintim pe cele americane de la Thule și Keflavik, fără a avea pretenția că am epuizat numărul lor.

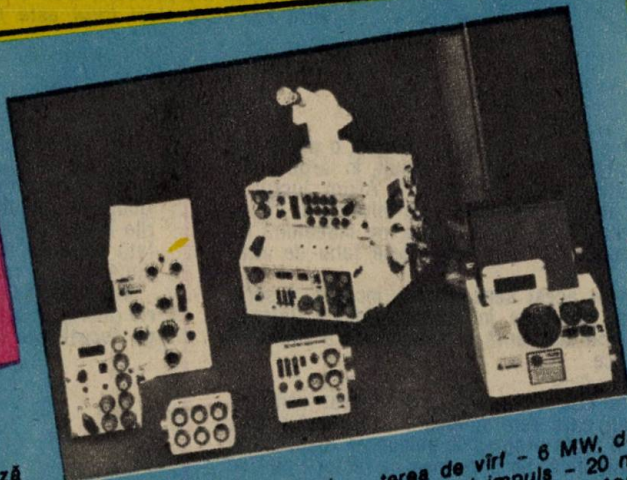
Apele de sub calota Polului Nord sînt considerate „un loc ideal pentru staționarea și navigația submarinelor cu propulsie nucleară avînd arme atomice la bord”. Aceeași publicație informează că după navigația experimentală a unor asemenea submarine au fost stabilite toate „găurile” din calotă pe unde submersibilele pot ieși la suprafață și lansa rachetele cu 10—12 încărcături nucleare fiecare. Cu cît vulnerabilitatea bazelor pentru rachetele nucleare amplasate la sol devine

reține îndeosebi Strontiul 90 și Cesiul 137 vreme de decenii. Studiul editat de SIPRI avertizează că aceste nuclee afectează viața oamenilor din regiunile respective și limitrofe într-o proporție în trecută doar de urmările bombardamentelor atomice de la Hiroshima și Nagasaki.

Dacă mai adăugăm perturbațiile atmosferice, cele magnetice, care pot influența funcționarea

TELEMETRU CU LASER PENTRU TANCURI

În Italia se realizează diferite tipuri de teletre cu laser, între care se află și cel denumit „VAC-33”, destinat tancurilor pentru conducerea automată a focului. Gama de măsurare în distanță este între



400 și 9995 m, cu o precizie de ± 5 m. Emițătorul emite impulsuri scurte și coerente (lungimea de undă - 1,6 micrometri, pu-

terea de vîrf - 6 MW, durata unui impuls - 20 nanosecunde). Receptorul folosește fotodiode în avalanșă.

Avion hipersonic

Japonia se pregătește să ocupe în viitor un loc de frunte și în domeniul industriei aeronautice, și anume printr-un mare salt spre generația avioanelor hipersonice. Evident, este vorba de un program de cercetări de durată. Motoarele hipersonicului japonez urmează să fie realizate în următorii șapte ani de către companiile Mitsubishi și Kawasaki. Aparatul va zbura la altitudinea de 24 km, cu o viteză de cinci ori mai mare decît cea a sunetului. Japonzii consideră că au șanse bune în concurența cu proiectul similar american „Orient Express”, anunțat în 1986, al cărui buget a fost redus în favoarea viitoarei stații cosmice. În plus, Japonia are o oarecare avans în domeniul materialelor ceramice rezistente la temperaturi înalte și foarte înalte.

mai mare, cu atît crește interesul strategilor pentru utilizarea apelor Oceanului Înghețat de Nord „care la adăpostul ghețurilor permit ca activitățile militare să fie desfășurate la scară amplă fără ca ele să fie lesne observate”.

Calota polară nordică mai are încă o caracteristică foarte primejdioasă. Noua caracteristică a apărut mai ales după seria de cîteva sute de teste nucleare în atmosferă și a transformat zona în cea mai radioactivă regiune a Terrei. Si nu numai calota, ci și tundra arctică, unde masa lichenilor care formează cea mai importantă parte a hranei animalelor și unde există populația eschimosă,

chiar și a celei mai sofisticate aparatură electronice, pe care se bazează întregul sistem militar din zonă, mai dispunem de încă un argument în pledoaria pentru transformarea „acestei ultime frontiere a Pămîntului” într-o regiune denucleeată, astfel ca Arctica să devină „un laborator al cooperării pașnice”, care să confere o nouă dimensiune unei regiuni în care își așteaptă valorificarea mari bogății naturale și unde oameni, focuri, morse, urși albi, vulpi polare, zăpezi și ghețuri veșnice ce influențează clima să nu se mai afle sub impactul cursei înarmărilor.

SUBMARINE

- navighează ele în siguranță? -

În ceea ce mă privește, cred în butada că un pesimist informat devine optimist, deși totul este la fel de adevărat și invers

A scrie chiar și câteva rânduri despre o problemă atât de delicată se încadra, nu demult, în largă sferă a „posibilităților care nu există”. Acum lucrurile s-au mai schimbat, iar nevoia de informare, cât se poate de firească și avidă mereu, ne îndeamnă să dezvăluim publicului larg și subiecte tabu de altădată...

Prezentăm în acest sens, pentru început, o serie de informații publicate în revista „Jane's Defence Weekly” privind siguranța în funcționare a submarinelor sovietice.

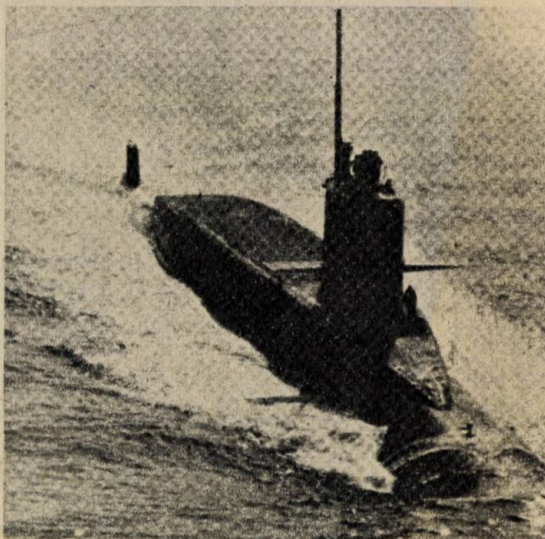
Factorii de risc ce acompaniază acest complex tehnic militar, care este submarinul, au fost și sînt încă mari, cu toate progresele galopante realizate în perioada postbelică. Se pare însă că factorii de risc nu ocolesc nici submarinele sovietice purtătoare de rachete nucleare strategice. Numeroasele incendii, contaminări radioactive, coliziuni, avarii de tot felul și chiar „pierderi” depășesc limitele normale, chiar dacă ținem seama și de marele număr al submarinelor care străbat continuu mările și oceanele planetei. Cu tot secretul care înconjoară asemenea evenimente, în ultimii douăzeci de ani opinia publică a luat cunoștință de 24 de accidente mai mult sau mai puțin serioase. Unele însă foarte grave. Flota de submarine nucleare sovietice este încă mai mică decît flota de submarine clasice. În 1966 ea a reprezentat 13 la sută, în 1976 a crescut la 39 la sută, iar în anii '80 a atins 43 la sută din total.

Submarinele înzestrate cu motoare Diesel simple și sigure au fost implicate doar în cinci accidente mai semnificative, deși numărul lor în ultimul deceniu s-a menținut în jurul a 170 (pînă atunci navigau peste 250). Se pare însă că submarinele cu propulsie nucleară, cu numeroasele lor sisteme automate auxiliare, au fost realizate la limitele competenței și posibilității constructorilor. De altfel, numărul relativ mare de clase de submarine (prezentate cu numele de cod NATO - n.n.) ca NOVEMBER, ECHO, HOTEL, ALFA prevăzute cu același tip de sistem de propulsie nucleară, care nu au cunoscut o producție de serie mare, certifică faptul că perioada căutărilor soluțiilor optime nu a fost pe deplin depășită.

Sistemul de propulsie nucleară al submarinelor a fost preluat după modelul celui instalat pe spîrgătorul de gheață „Lenin” care, după o oarecare perioadă de funcționare corespunzătoare, a prezentat două cazuri de avarie identice. Reactorul nuclear s-a „topit” atît pe spîrgătorul de gheață, cît și pe unul din submarinele clasei ALFA în 1970. Cele mai frecvente cazuri de defecțiune au constat totuși în „scurgerea” de radiații, care în șapte situații au fost extrem de serioase, producînd decesul imediat a cinci marinari și contaminarea radioactivă gravă a mai multor membri ai echipajelor, soldată cu o lungă serie de decese ulterioare.

Dar și în condiții așa-zis normale radiațiile radioactive la bordul submarinelor sovietice cu propulsie nucleară sînt deosebit de mari. Ele sînt atît de „murdare radioactive” încît nu au fost rare nici cazurile în care, în cursul unor aplicații, navele de suprafață sovietice au putut urmări submarinele nucleare după „siajul radioactiv” lăsat în urmă!

Incendiile de la bord au reprezentat o altă categorie gravă de accidente care s-au soldat de multe ori cu necesitatea intervenției altor nave pentru limita-



La suprafața apei parcă, totuși, te simți mai bine

rea dezastrului. Submarinele cu propulsie Diesel n-au fost scutite nici ele de asemenea accidente, mai ales cele din clasa GOLF, unul din acestea scufundîndu-se din această cauză în Oceanul Pacific, cu întreg echipajul la bord.

Dintre tipurile de submarine cu propulsie nucleară, cel mai nesigur pare a fi clasa ECHO II, deși aprecierea este relativă, avînd în vedere faptul că se cunosc doar 13 accidente în care au fost identificate șase clase de nave, în alte nouă accidente clasele de nave rămîind necunoscute pentru opinia publică.

Coliziunile cu alte nave au constituit o altă sursă de accidente, în acest domeniu submarinele din clasele VICTOR și YANKEE înscriindu-se cu cîte trei evenimente fiecare.

Nici submarinele cu propulsie nucleară din noua generație nu au fost scutite de probleme. În decursul a 11 luni, noiembrie 1983 - septembrie 1984, submarinele din clasa VICTOR au suferit trei accidente. Unul a avut probleme cu sistemul de propulsie și a trebuit remorcat din Oceanul Atlantic, iar celelalte două au suferit coliziuni (cu un petrolier sovietic în Gibraltar și cu nava americană KITTY HAWK în Marea Japoniei).

Nu trebuie să acredităm totuși ideea că insecuritatea submarinelor este exclusiv o problemă sovietică. De altfel, orice încercare în acest sens ar fi un eșec, căci opinia publică românească a fost informată cu promptitudine despre aproape toate „catastrofele” occidentale de orice fel. Retrospectiva în acest domeniu indică un an deosebit de nefast - 1986 - pentru submarinele nucleare occidentale. Au pierit atunci în abisuri submarinele MINERVE (francez), DAKAR (israelian) și SCORPION (american), pierzîndu-și viața 220 marinari. O catastrofă comparabilă cu aceasta a fost doar scufundarea subma-

nului nuclear american THRESHER în 1963.

Dînd credit publicațiilor occidentale, să facem același lucru și cu datele furnizate de revista sovietică „Morskoj Sbornik” care menționează că pînă în 1970 submarinele occidentale au suferit 133 de accidente, din care 75 americane, 40 engleze, nouă franceze și alte nouă aparținînd altor țări.

Revenind la problema securității submarinelor sovietice, se poate concluziona că în special cele cu propulsie nucleară s-au dovedit mai nesigure decît cele cu propulsie Diesel, dar trebuie menționat și faptul că cele trei clase de submarine (NOVEMBER, HOTEL și ECHO) care au înregistrat o treime din totalul accidentelor cunoscute au fost scoase din exploatare.

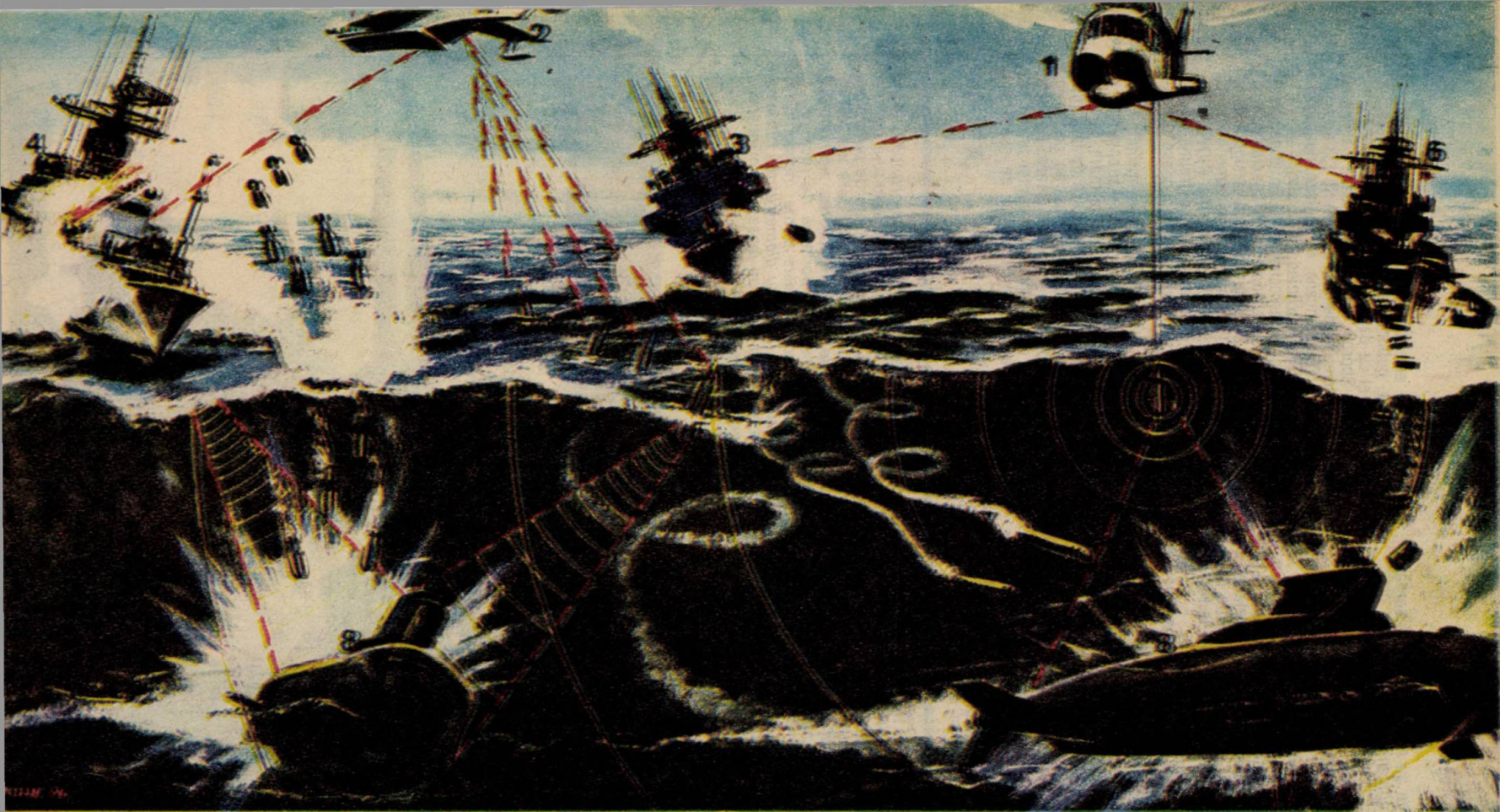
Este de așteptat ca lecțiile dureroase primite să-și spună cuvîntul, iar noua generație de submarine să dovedească un grad de siguranță mai mare. Sperăm aceasta, în primul rînd pentru marinarii de la bordul lor, dar și pentru noi, oamenii, care nu dorim un ocean planetar poluat de epave nucleare. De fapt, dorim oceane și mări nepoluuate de nici un fel de nave militare. De ne-ar auzi și Cel de sus...

■ C. PIȚĂ

ERYX contra GOLIAT

Unul din tipurile de mijloace aflate la dispoziția unui infanterist este aruncătorul de grenade antitanc. În luptă cu GOLIAT-ul de peste 60 tone, blindat, acesta și-a dovedit eficacitatea uneori zdrobitoare. Acum, cînd blindajele au devenit extrem de puternice, greu de perforat, aruncătoarele traversează o perioadă de impas din care vor ieși în cele din urmă fortificate... sub forma unor noi modele. Unul din acestea, armamentul antitanc de bază al infanteristului francez, este și instalația portativă de rachete a.t. ERYX. Cu masa doar de 15 kg (inclusiv racheta), aceasta este prima instalație din această clasă care adoptă dirijarea prin fir. Capul de luptă, cu diametrul de 160 mm, poate perfora un blindaj de oțel de 900 mm. Racheta se poate lansa și din încăperi. Raza de acțiune - 600 m, durata de traiect - 4 secunde.





VÎNĂTOAREA DE SUBMARINE

O imagine reproducă din publicația MTH care nu necesită explicații suplimentare. Menționăm doar că în acerba competiție armă-contraarmă nu a lipsit nici domeniul luptei antisubmarine. Perfecționărilor aplicate submarinelor purtătoare de rachete nucleare le-au urmat măsurile de lărgire a numărului mijloacelor de luptă antisubmarină.

1 - Elicopterul de luptă antisubmarină, cu dispozitivul de căutare coborât, semnalează prezența unui submarin; 2 - Un avion de vânătoare antisubmarină lansează un baraj de balize radiohidroacustice (5), care stabilesc coordonatele obiectivului. Avionul transmite datele culese unei nave vânătoare de submarine; 3 - Vînătorul de submarine lansează torpilele autodirijate (7); 4 - O altă navă lansează o salvă de grenade antisubmarine cu reacție; 6 - Atacul unui submarin cu bombe de adâncime; 8 - Submarine.

INFANTERIA

o regină a bățăliilor neglijată?

Reflectând la misiunile și problemele cu care se va confrunta infanteria pe cimpul de luptă al viitorului, unii specialiști au ajuns la concluzia că tehnologia modernă nu a reușit, încă, să redreseze dezechilibrul existent dintre infanterist și sistemele de armament sofisticate pe care urmează să le înfrunte. Spre deosebire de acestea, infanteria a beneficiat mult prea puțin de aplicarea în folosul ei a cuceririlor științei și tehnicii, sub al căror impact tehnica altor genuri de armă a făcut salturi calitative de neimaginat chiar cu puțini ani în urmă. Este adevărat - se afirmă - infanteristul are azi un echipament mai ușor, o armă mai bună, dar în esență a rămas un luptător fără prea mari deosebiri față de omologul său de acum o sută de ani și mai bine.

Adevăr sau mistificare?

Există, desigur, argumente care să susțină punctul de vedere de mai sus și tot altele care să îl contrazică.

Situându-ne exclusiv pe tărîmul argumentării tehnice, putem admite, într-adevăr, că armurile zeului Marte n-au „forjat” încă armamentul și echipamentul ideal al infanteristului, dar trebuie să remarcăm contribuția evidentă a acestora la sporirea puterii de foc, a protecției, capacității de supraviețuire pe cimpul de luptă și a

mobilității „copilului teribil” al tuturor războaielor de pînă acum.

Desigur, pentru cei ce așteaptă o imagine radical schimbată a infanteristului, sub impactul noilor tehnologii, progresele relevate - de neconceput nici ele fără aportul cercetării științifice în domeniul militar - ar putea însemna încă prea puțin. Acestora și tuturor celor care din considerente politice, militare, economice așteaptă o escaladare și în acest domeniu doar aparent neglijat, laboratoarele de cercetare ale trupelor de uscat din diferite armate moderne, o serie de firme angrenate în producția de tehnică militară le răspund prin studii, prognoze și prezentări de echipamente și armament care prefigurează imaginea soldatului anului 2000.

Un astronaut pedestru...

Cum va arăta, deci, infanteristul la începutul noului mileniu? O primă sinteză a atît de variatelor



2000. Un cosmonaut pedestru... cu puterea de foc a unui tanc

prognoze emise ne aduce în față imaginea unui... astronaut.

Echipamentul său, asemănător cu cel purtat de pionierii expedițiilor selenare, are menirea să-l izoleze de mediul ostil vieții, de un mediu creat de om împotriva omului, de puterea distructivă a armamentului clasic și a celui de nimicire în masă. Un mediu în care infanteristul este pîndit nu numai de gloante și schije, ci și de invizibila forță nimicitoare a substanțelor radioactive, de pericolul contaminării cu substanțe toxice de luptă și cu agenți biologici.

Judecînd după calitatea echipamentului, protecția și capacitatea de supraviețuire par a constitui deziderate predominante. Echipamentul, format dintr-o combinație de cămașă-bluză, salopetă foarte ușoare, lavabile, absorbante de radiații infraroșii, asigură o protecție completă față de agenții chimici și biologici. Vopsit în culori de mascare și modele imprimate riguros studiate, echipamentul se poate adapta perfect mediului înconjurător specific, mimetismul spontan realizîndu-se cu ajutorul unor spray-uri cu coloranți degradabili la spălare.

Sub acest echipament, militarul anului 2000 va purta lenjerie de corp formată din două piese, prevăzute cu un sistem de încălzire-răcire alimentat de la sursa de energie pe care acesta o poartă în ranița-container.

Ghetele cu carîmbi înalți completează echipamentul, fiind vopsite

■ C.I. CRISTIAN

Se poate considera neglijat un „pifan” al cărui echipament costă 960 dolari?



(continuare în pag. 199)

PROGRAMELE SPAȚIALE VEST-EUROPENE

pe panoplia zeului Marte

Drum deschis de rachete balistice

În paginile telexurilor din lumea întreagă numele ARIANE, HERMES, HELIOS și COLUMBUS figurează tot mai frecvent. Pentru cei inițiați în domeniu ele reprezintă simbolurile autonomiei Europei occidentale în domeniul programelor spațiale și al tehnologiilor de vîrf legate de acestea.

Franța a fost prima țară occidentală europeană care a sesizat că rămînerea în urmă în domeniul cercetării spațiale ar însemna un handicap irecuperabil pentru viitor.

Bazîndu-se pe experiența acumulată în construirea rachetelor balistice intercontinentale de concepție proprie, Franța a inițiat programul vest-european de realizare a rachetelor purtătoare EUROPA, stopat înainte de finalizare din cauza eșecurilor înregistrate la lansările din 1967—1971. În schimb, succesele obținute cu racheta DIAMANT — derivată a unei rachete balistice intercontinentale capabilă să plaseze pe orbite joase sateliți cu diferite destinații — au determinat Agenția Spațială Europeană (ASE) să investească Centrul Național de Studii Spațiale (CNES) din Franța cu dezvoltarea „rachetelor purtătoare europene”. Hotărîrea luată în acest sens la 30 iunie 1973 a stabilit etapele realizării rachetelor purtătoare ARIANE 1. Prima lansare reușită a avut loc la 24 decembrie 1979 la baza KOUROU din Guiana Franceză.

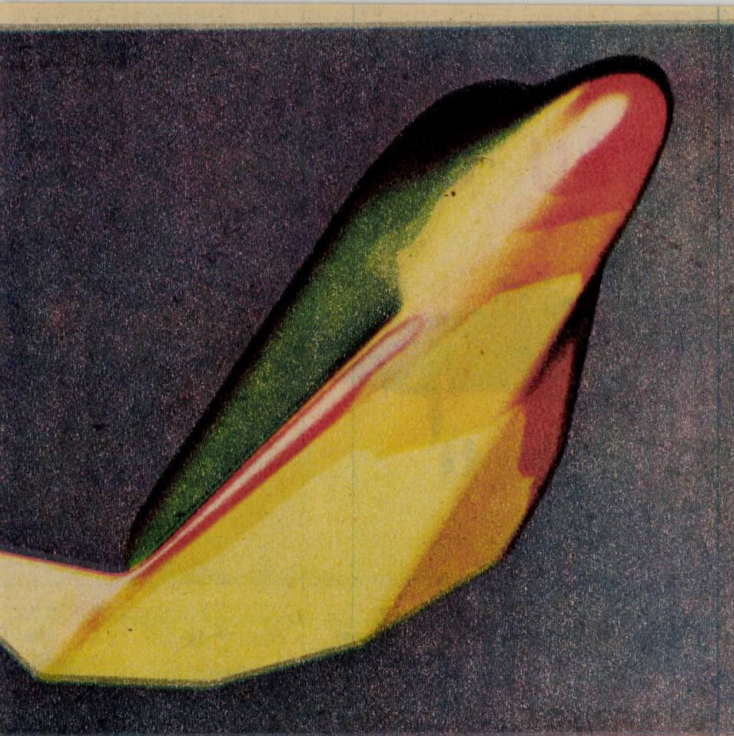
Au urmat serii de lansări reușite, s-au construit între timp și rachetele ARIANE 2 și 3, iar în prezent se lucrează la dezvoltarea tehnolo-

gică a rachetelor ARIANE 4 și 5, avînd ca obiectiv strategic realizarea celei mai ieftine rachete purtătoare din lume și acapărarea monopolului de lansare de sateliți artificiali. Se pare că încercarea va reuși căci încă de pe acum o rachetă ARIANE costă 1,56 milioane dolari față de cele 34 milioane dolari cît costă o rachetă americană similară. Franța a investit însă sume considerabile în dezvoltarea bazei de lansare de la KOUROU, înființată în 1968, astfel că încă de la sfîrșitul anului 1987 se puteau efectua, aici, 16—17 lansări anuale.

Dar spectaculoasa apariție a navelor spațiale americane pe panoplia mijloacelor de cucerire, dar și militarizare a spațiului cosmic a pus, pentru moment, sub semnul întrebării eficiența tuturor programelor de lansare „clasice”. Într-adevăr, nava spațială prezintă o serie de avantaje: este re folosibilă, asigură condiții pentru o activitate umană mai îndelungată în spațiu, oferă condiții tehnologice superioare lansării sateliților pe orbite joase etc. Dar... (și nici nu se putea altfel) ea este purtătoarea unor neajunsuri izvorîte din pionieratul acesteia și mai ales din concepția întrebunțării, cu tot mai pregnante valențe militare. Iată cîteva neajunsuri: masa maximă admisibilă a aterizării, cu tot mai pregnante valențe militare. Iată cîteva neajunsuri: masa maximă admisibilă a aterizării este de 14 t; pregătirea unei noi lansări durează mult (patru luni între a doua și a treia lansare a navelor americane); în caz de „defecțiune”, pierderile sînt uriașe (exemplu există, din păcate); lansarea sateliților cu ajutorul navei spațiale este încă o încercare foarte scumpă, mai ales de cînd spațiul rămas disponibil după instalarea „încărcăturilor speciale” se scoate pur și simplu la... licitație. Neajunsul cel mai important l-am lăsat la urmă. Navele spațiale oferă șanse minime de întrebunțare pentru lansări de sateliți „comerciali” atîta timp cît reprezintă mijloace de seamă în materializarea programului S.D.I. și constituie punctul central al diferitelor programe de militarizare a cosmosului.

În aceste condiții, apariția navelor spațiale a dat, de fapt, un nou impuls tehnologiei aerospațiale

ARIANE — o rachetă cu strămoși militari. Și ea va purta uniformă



Prima navetă spațială europeană HERMES va zbura în 1998

vest-europene, implicit programului ARIANE. La începutul anului 1981, ASE a anunțat că un obiectiv principal al programului ARIANE va fi lansarea viitoarei navete spațiale europene HERMES (10 tone, echipaj 5 oameni, autonomie 7 zile, misiuni de lansare de sateliți și reparare de sateliți defecti și alte misiuni). Acordul încheiat la 25 octombrie 1985 între ASE și CNES prevede o largă participare internațională (11 țări) la care, totuși, efortul principal este preluat de Franța (45%) și R.F. Germania (30%) și stabilește, de asemenea, construirea în perspectivă a stației orbitale COLUMBUS.

Primul zbor (fără echipaj) al navetei HERMES este programat pentru 1998.

ARIANE va purta uniformă militară

Deși inițiatorii programelor spațiale vest-europene susțin că acestea servesc exclusiv țeluri pașnice, este limpede că ele oferă un vast potențial de materializare a unor obiective militare. Potențialul a fost deja exploatat și nu sîntem decît la început. Astfel, de pildă, în 1984 o rachetă ARIANE a plasat pe orbită satelitul britanic SKYNET 4 cu destinație militară; s-au pus la dispoziția forțelor armate franceze două canale de transmisie ale satelitului TELECOM 1 de asigurare a

transmisiei de date utilizînd sistemul de telecomunicații prin satelit SYRACUSE. În conformitate cu pozițiunile conducerii armatei franceze, începînd cu anul 1987, timp de 10 ani, se vor alocă cite 15 miliarde franci construirii satelitului militar heliosincron HELIOS și dezvoltării rețelei militare de transmisii prin satelit SYRACUSE II. Se pare că, după refuzul vest-german de participare la acest program, Italia, cu o contribuție de 14 la sută, și Spania s-au angajat și la preluarea unor sarcini de fabricație.

Satelitul de cercetare HELIOS — o adevărată piatră de încercare pentru industria aerospațială vest-europeană — va evolua la o altitudine de 800—900 km, iar imaginile furnizate vor avea o calitate superioară celor asigurate de satelitul „comercial” SPOT utilizat din plin în scopuri militare. Una din misiunile principale ale lui HELIOS va fi descoperirea, localizarea și stabilirea caracteristicilor de funcționare ale radiolocatoarelor inamicilor potențiali. În acest scop, satelitul va cuprinde și o instalație ELINT (Electronic Intelligence) modernă. Construcția satelitului se va încheia în 1993.

Programul de dezvoltare la nivelul complexității prevăzute a sistemului SYRACUSE II se va finaliza în 1991; se vor putea realiza legături sigure și rapide între trupele de uscat, aviația militară, marina militară și trupele franceze dislocate pe teritoriul altor țări.

Acum, cînd sîntem abia la început și ARIANE și HELIOS au îmbrăcat deja uniforme militare, este greu de crezut că „scenariștii războaielor viitoare” n-au găsit încă nici un rol pentru HERMES, COLUMBUS and CO.

■ C. CRĂMPIȚĂ

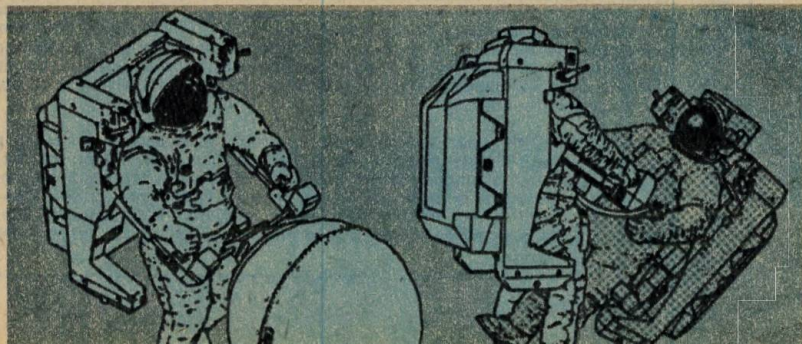
SALVARE ÎN SPAȚIU

„Echipamentul spațial de manevră” care se experimentează în prezent în laboratoarele de specialitate americane este destinat salvării cosmonauților. Pentru salvarea echipajelor navelor avariate a fost imaginat și realizat un echipament de transfer cu ajutorul căruia se poate transporta de la nava spațială avariata la nava spațială de salvare un membru al echipajului, care nu dispune de costum de supraviețuire și manevră autonom.

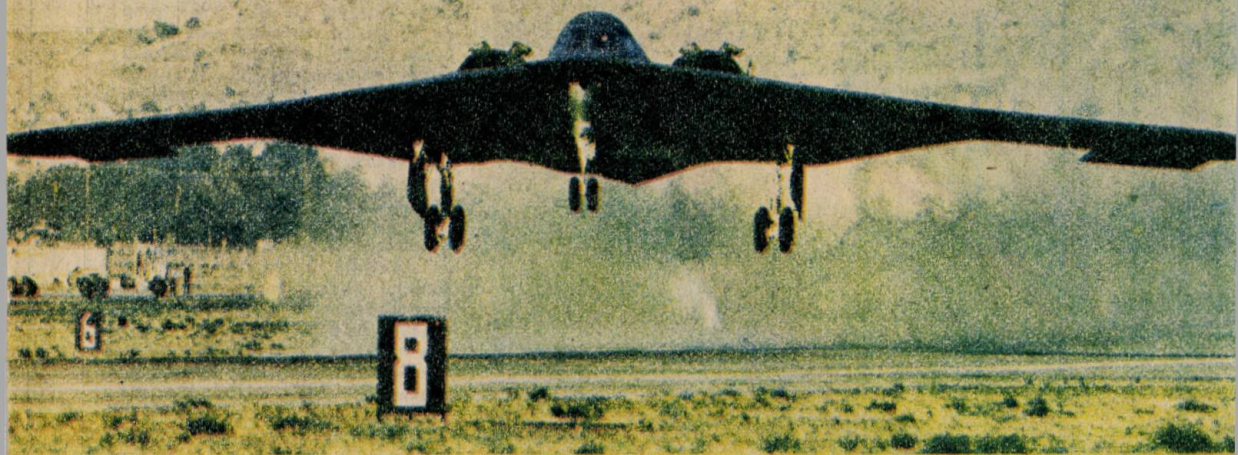
Acesta „va călători” în sfera vizibilă din stînga figurii.

Se experimentează, de asemenea, și procedeele de salvare cele mai eficiente pentru recuperarea cosmonauților ieșiți în spațiu.

echipați cu costum de supraviețuire și manevră autonom. Se pare că cele mai bune procedee s-au dovedit cele „față în față” și „cap la cap”.



B-2 - UN VIS SAU UN COȘMAR?



B-2, un avion care costă mai mult decât greutatea sa în aur

Părerile...

În ciuda publicității zgomotoase, avionul de bombardament „invizibil” B-2 a rămas pe mai departe unul din cele mai bine păstrate secrete militare din lume. Iată ce declară cei care l-au cunoscut, totuși, mai bine decât mulțimea de specialiști și publiciști prezenți la 22 noiembrie 1988 la Palmdale (California) în ziua prezentării sale:

- ...Sinteză a unei munci de aproape un deceniu în domeniile de vîrf ale tehnologiei „stealth” (ascuns, invizibil - n.n.) și construcției aeronautice (Edward Aldridge - secretar al F.A.M. americane);

- Sistemul de control al zborului, cu calculatorul său de mare viteză, reprezintă a opta minune a lumii (colonelul Richard Couch - pilot de încercare);

- Să nu-mi spuneți că este hidos privit dintr-o parte. Este ca și cum cineva ne-ar spune că... copiii noștri arată hidos... (unul din proiectanți);

- B-2? Un mare rezervor din plastic, extrem de inflamabil, prevăzut cu scaune (șeful grupului de intervenție al aerodromului)

Cît costă?

Este considerat cel mai scump avion din lume! F.A.M. americane declară că ar costa 530 milioane dolari, dar proiectul de realizare impune o majorare anuală a costului programului cu opt milioane dolari. În aceste condiții se apreciază că avionul cu masa de 70 tone va ajunge la aproximativ 1 miliard de dolari și va depăși astfel costul greutății sale în aur!

În legătură cu aceasta, iată și meditația unuia din pompierii militari ai aerodromului: Am învățat că în cazul unui accident trebuie salvat întîi echipajul. Rămîne valabil acest

principiu și cînd e vorba de un avion de un miliard de dolari?

Armament

Rachete aer-sol cu rază mică de acțiune, bombe nucleare B-83 și rachete de croazieră ACM-129 cu încărcătură nucleară. Armament comparabil cu cel al avionului B-1B.

Dimensiuni

Înălțime 17 picioare (1 picior = 30 cm), lungime 69 picioare, anvergura 172 picioare. Deci nu este mai lung decât un avion de vîntoare F-15, dar are o anvergură cît un avion de bombardament B-52.

Este practic „invizibil” pentru stațiile de radiolocație de dirijare a traficului aerian, în zborurile de încercare a avut la bord un amplificator de ecou radar pentru a-și putea semnaliza poziția. În luptă va fi „invizibil” - așa se pretinde - și pentru cercetarea aeriană de la sol și pentru cea din satelit.

Echipaj

Doi piloți. A fost prevăzut un post și pentru un al treilea membru al echipajului.

Alte caracteristici

Rază de acțiune - 6 000 mile marine; altitudinea maximă de zbor - 50 000 picioare; viteză subsonică; capacitate de rearmare în aer.

Vom mai auzi de el...

● **AVION DE LUPTĂ SUBSONIC.** În Marea Britanie se lucrează la proiectul unui avion de luptă subsonic, de concepție nouă, cu mare capacitate de manevră. Este cunoscut sub denumirea de „avion de luptă mic, rapid” (SABA). Proiectanții vizează realizarea unui avion de sprijin care să poată lupta cu succes împotriva elicopterelor, rachetelor de croazieră ale anilor '90 și a avioanelor de vîntoare-interceptare, care zboară la joasă altitudine. Greutatea avionului gata de luptă va fi de 4 536 kg, inclusiv greutatea armamentului de la bord - de 1814 kg. În principiu, aparatul va fi înzestrat cu 6 rachete aer-aer, plus un tun (calibrul - 25 mm). Se preconizează ca în viitor avionul să fie dotat cu un locotor cu laser. Structura aparatului va fi formată din materiale compozite și aliaje metalice de înaltă calitate, iar postul de pilotaj va fi blindat; sistemul de comandă va fi de tip electric, iar flapsurile vor fi acționate automat.

● **PATHFINDER.** Aparatură de vedere pe timp de noapte în infraroșu pentru echiparea avioanelor. Aparatura poate fi montată fie într-un container aerodinamic lung de 1,98 m, cu masa de 84 kg, fie pe o grindă de acroșare dispusă sub aripa avionului. Sistemul permite efectuarea zborurilor pe timp de noapte, utilizînd procedee care se aplică ziua. Senzorul în infraroșu are un cîmp de vedere pentru navigație de 28 x 21 grade și 9 x 7 grade pentru detectare, identificare și tragere, asigurînd o imagine TV corespunzătoare terenului. Aceasta, împreună cu informațiile privind executarea zborului și a misiunii propriu-zise, se proiectează în carlingă pe monitorul „privește sus”.

ATF-

mortal, invizibil, agil

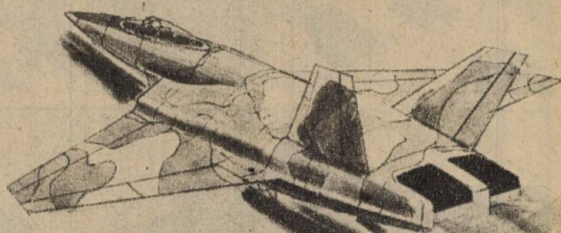
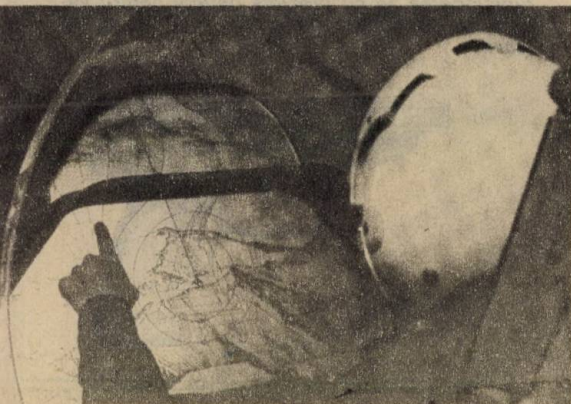
Sfârșitul deceniului care a trecut a fost extrem de spectaculos, dacă nu chiar senzațional în ceea ce privește dezvăluirile oficiale privind tehnica de aviație militară. Ne referim la prezentarea avionului de bombardament „invizibil” B-2, la ridicarea vâlului care a acoperit atât de bine, timp de aproape un deceniu, avionul de vânătoare „invizibil” F-117, la apariția în diferite expoziții de tehnică aeronautică a avionului de vânătoare Mig-29 și a elicopterului de atac (antitanc) Mi-28. S-au publicat, de asemenea, informații privind programele de construcție a viitorului elicopter ușor de atac al trupelor de uscat americane și a viitorului elicopter antitanc/sprîjin franco-vest-german. În acest context, fără să-și piardă actualitatea, publicitatea făcută viitorului „avion de vânătoare tactic cu tehnologie înaintată” (ATF) american pare să fi părăsit orbita interesului prioritar. Să încercăm o refocalizare a atenției asupra sa, fără a intra totuși în detalii tehnice.

■ **Stadiul actual.** În prezent, în baza unui contract de 691 milioane dolari, două grupuri de firme realizează, în baza unor concepții proprii, câte două prototipuri pentru un viitor examen final. Cerințele impuse de F.A.M. americane sînt identice.

■ **Cum va arăta.** Cum va arăta exact, cum va fi construit, cum va zbura ATF nu știe la această oră încă nimeni; nici colonelul James A. Fain jr., directorul Sistemului ATF. Tot ceea ce se știe este că ATF trebuie să devină un avion de vânătoare superior pentru perioada 2000—2010, fiind în măsură să depășească cu succes „amenințările” evaluate pentru această perioadă. Mai concret, va trebui să fie de cel puțin două ori mai bun decît avionul F-15 EAGLE, ceea ce presupune:

● capacitate de supraviețuire mărită, prin asigurarea dinții „observă primul — lovește primul” și prin reducerea la minimum a indicilor proprii de demascare prin utilizarea tehnologiei „Stealth”;

Pilotul va avea la bord un extrem de rafinat prieten electronic și va comunica cu el prin voce...



Nu se știe cum va arăta în final... dar firma Northrop va construi un ATF asemănător cu cel din imagine

● micșorarea timpului de reacție la amenințarea inamicului; viteză supersonică ridicată și mare capacitate de manevră; decolare și aterizare scurte, fără a se lua în considerație o soluție STOVL (decolare scurtă și aterizare verticală);

● rază de acțiune mare, asigurată de cantitatea de carburant de la bord, permițînd executarea unor misiuni de patrulare și de atac în adîncimea apărării inamicului în formații mari;

● întreținere ușoară, timp scurt de reluare a misiunii.

■ **Avionica.** În această privință, imaginea viitoare a carlingii (o variantă) prezentată este edificatoare. Display-ul de mari dimensiuni va afișa sintezele informațiilor primite în flux continuu; pilotul va putea zbura și executa misiuni de luptă fără suprasolicități. Alte facilități:

● comandă/control vocală; calculator de bord VHSIC 1750, Ada software, sisteme expert, sistem electronic integrat de ducere a luptei (INEWS), sistem integrat de transmisiuni, navigație și avionică de identificare (ICNIA), transmisii de date prin fibre optice.

Cu alte cuvinte, pilotul va avea „un prieten electronic de încredere în spatele său”.

■ **Armamentul.** Avionul va putea fi înzestrat cu rachete aer-aer din generația actuală AIM-7M SPARROW sau AIM-120 A, sau cu ultima variantă a polivalentei rachete AIM-9 SIDEWINDER, precum și cu racheta AIM-132 care se va construi în Europa.

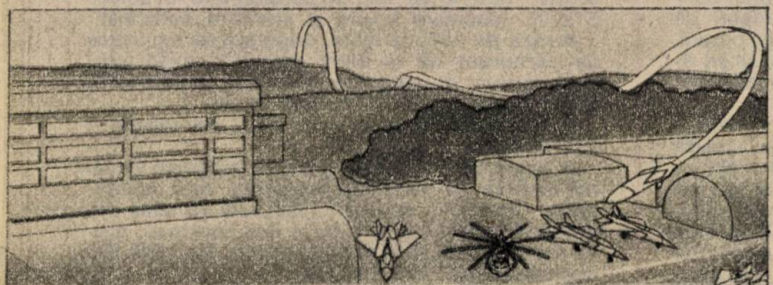
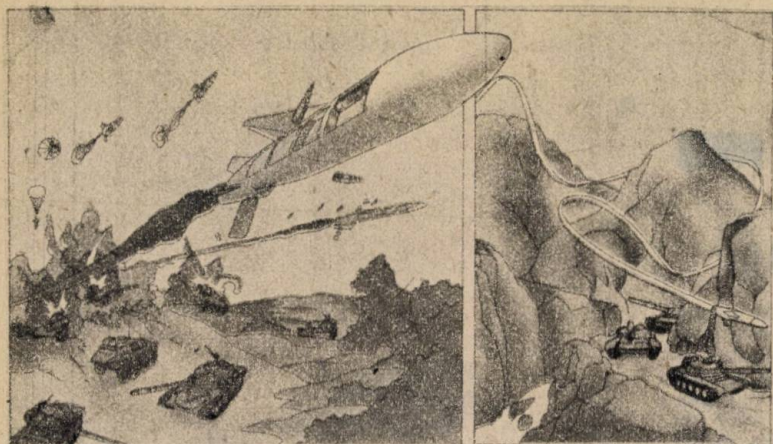
Experiența acumulată în Vietnam impune și prezența tunului de bord, probabil un tun Gatling, calibru 20 mm, cu o construcție nouă. Nu este exclus să asistăm la apariția, în final, a unui armament și a unor muniții cu totul noi.

Deși nu a fost menționat, avionul va dispune probabil, prin însăși destinația sa tactică, de rachete aer-sol antiradiolocație și rachete cu submuniții inteligente.

Primul zbor al prototipurilor a fost planificat pentru ultimul trimestru al anului 1993, urmînd ca aparatul să atingă capacitatea operațională cerută la mijlocul anilor '90.

Nu este exclus ca rațiuni politice, militare și nu în cele din urmă economice să deturneze un program de realizare aparent liniar.

Au mai fost cazuri...



ARME GENIALE, ARME INTELIGENTE

● MSOW. O abreviere care ascunde în spatele ei un armament deosebit de complex și eficient. Este vorba de „Modular Stand — Off Weapon”, o armă a cărei denumire tradusă — fără a avea pretenția că ar fi laconică — este următoarea: armament modular care se poate lansa asupra forțelor inamicului dintr-o zonă situată în afara razei de acțiune a apărării antiaeriene a acestuia.

Simplificând, avem în față un distribuitor de submunții inteligente (distribuitorul fiind considerat „genial”) care se poate lansa de către un avion purtător de la peste 25 km distanță de obiectiv. Distribuitorul nedetectabil cu propulsie-rachetă este prevăzut și cu un sistem de navigație prin satelit pentru a ajunge cu precizie în raionul prevăzut, în zbor la joasă altitudine. Aici intră în funcțiune un grup de senzori care preiau dirijarea de precizie finală, selectează obiectivele (nu confundă o câpiță de fin cu un tanc sau un tun cu un autoturism) și distribuie submunțiile cele mai adecvate (din 2—4 tipuri existente la bord) pentru nimicirea obiectivelor. Imaginile sînt edificatoare.

Fără a atinge încă performanțele prefabricate, industria de armament din Italia a realizat un distribuitor de submunții care poate transporta o încărcătură de luptă de 745 kg și care are o viteză de 0,8 Mach, o anvergură de 1,5 m și lungimea de 4,5 m. Poate fi transportat în zona de lansare de avioane TORNADO, F-16, AMX și MIRAGE.

TRAGERI fără cartușe reale

Gama largă de simulatoare și dispozitive pentru antrenarea militarilor în vederea tragerii cu armamentul de infanterie s-a îmbogățit cu un nou reprezentant. Dispozitivul din imagine, destinat simulării tragerilor cu pistolul, utilizează un complet care funcționează în spectrul infraroșu și este format din următoarele elemente: ● o țintă electronică sub formă de disc cu diametrul de 80 mm, acoperită de fotocelule și alimentată de la o baterie încorporată ● două tipuri de cartușe cu emițătoare electronice integrate pentru asigurarea tragerii la 10 sau 25 m (cartușele au dimensiuni identice cu cele reale) ● un bloc optic.

În timpul sesiunii de antrenament, cartușul cu emițător electronic se introduce în țeavă, iar blocul de lentile se montează la gura țevii unde rămân pe toată durata exercițiului.

La apăsarea pe trăgaci, percutorul lovește capsă piezoelectrică a cartușului electronic,

care emite un impuls luminos focalizat și îndreptat de blocul de lentile spre ținta electronică.

Dacă ochirea a fost corectă, spotul luminos cade pe țintă, iar fotocelulele semnalează locul de „lovire”.

Dispozitivul, extrem de simplu, permite desfășurarea instruirii în cele mai diverse locuri; funcționarea sa nu prezintă pericol pentru vedere, nu produce zgomot și fum și nu uzează țeavă.

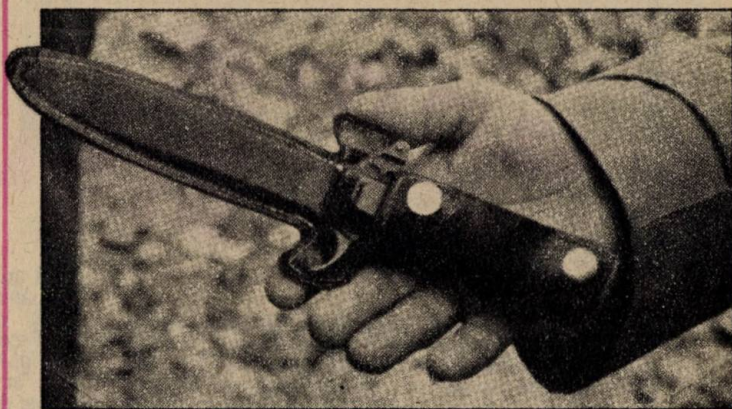
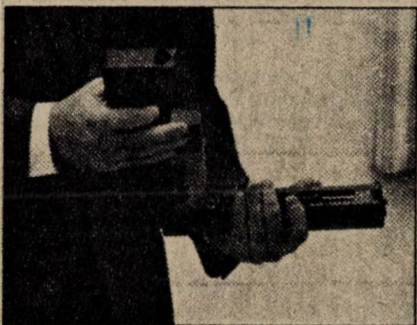


JAMES BOND — o ficțiune. Recuzita — o realitate

ARME ASCUNSE...

În mai puțin de trei secunde un expert poate asambla un pistol-mitralieră special cu calibrul 9 mm din cutia paralelipedică ce o transportă în buzunar, capabil de a „debita” 650 de lovituri pe minut. Capacitatea încărcătorului este de 32 de lovituri. Concepută special pentru lupta antiterorist, arma cîntărește în faza de prototip numai 2,3 kg. Utilizarea materialelor compozite la realizarea cutiei mecanismelor și a unor piese mai puțin solicitate va permite reducerea greutății la numai 1,5 kg. Cînd este montată, are o lungime maximă de 480 mm, iar demontată nu are nici o șansă de a fi detectată ca armă. În acest mod este utilizabilă în misiunile de protecție și escortă. Deși producătorii dau asigurări asupra strictei distribuții a armelor de acest tip numai către organele de menținere a ordinii, este greu de imaginat ca în o parcurgere a evidenței „onoratei clientele” să nu găsim și cite un James Bond de al nostru...

■ C. CRĂCIUNOIU



CUȚIT-PISTOL

Cuțitul din imagine este doar aparent unul obișnuit. Industria de apărare chineză a realizat prototipul unui cuțit-pistol destinat „forțelor speciale”, inspirat după un model asemănător aflat în înzestrarea trupelor de desant cu misiuni speciale sovietice.

Garda cuțitului are o construcție deosebită, un capăt al gârzii avînd rol de trăgaci iar celălalt rol de câtare. În mînerul cuțitului se găsesc patru țevi încărcate cu cartușe de calibrul 22. Prin răsucirea unei siguranțe care blochează de regulă arma în poziția „cuțit”, se realizează practic armarea mecanismului de dare a focului. La apăsarea trăgaciului pleacă o singură lovitură, eficacitatea focului fiind garantată pe o distanță de 30 metri. Arma cîntărește 464 g, lungimea totală este de 262 mm, iar viteza inițială a glonțului este de 250 m/s. Reîncărcarea armei se realizează prin demontarea mînerului.

(Rubrica continuă în pag. 200)



umea poate fi liniștită. Convenția privind armamentul biologic - semnată în 1972 - este în prezent acceptată oficial de peste 100 de state. Acestea, cu diferite prilejuri, își exprimă satisfacția privind interzicerea unei întregi categorii de arme. Să fie oare lucrurile chiar atât de limpezi?

După cit se pare, nu prea... La sfârșitul anului 1988, medici kurzi au semnalat că Irakul a folosit arma bacteriologică împotriva populației

galbenă, în 1797, în timpul campaniei din Italia. La război, ca la război...

- În America de Nord, istoria a consemnat ordinul comandantului armatei britanice, Jeffrey Amherst, care a dispus contaminarea cu variolă a unor triburi indiene prin distribuirea păturilor folosite de bolnavii de variolă. În scurt timp, epidemia decima galopant populația din regiune. Comandantul a primit titlul de „Sir”;

- În războiul de independență, americanii au folosit și ei „variola” împotriva britanicilor. Glorie;

- Primul război mondial, fără a furniza certitudini, lasă suficiente motive să credem că belige-

arma BIOLOGICĂ

kurde, răspindind o epidemie de febră tifoidă. Mai târziu, surse americane au afirmat că dovezile furnizate nu ar fi concludente. În luna ianuarie 1989, Israelul a infirmat zvonurile conform cărora ar fi făcut apel Statelor Unite să avertizeze Irakul privind încetarea fabricării armamentului bacteriologic. S-a afirmat, totodată, că Israelul nu ar fi amenințat nici direct și nici indirect Irakul, că va bombarda uzinele de armament biologic dacă activitatea acestora nu încetează.

Se pare însă că Departamentul Apărării al S.U.A. suspectează atât Irakul cât și Israelul că ar fabrica armament biologic; pe lista „suspecților” ar mai intra U.R.S.S., R.P. Chineză, R.P.D. Coreeană, Taiwan, Egipt, Iran și Siria.



BILANȚ SUMAR

Acuzații și suspiciuni de acest fel nu sînt o noutate în acest domeniu. Cele mai vechi informații privind întrebuintarea în luptă a „bolilor” se pierd în negura vremurilor. Unele reprezintă certitudini, altele... Să apelăm la cîteva exemple mai vechi și mai noi.

- 1346. Oastea tătară care asedia cetatea Feodosia din Crimeea a început să fie decimată de ciumă; tătarii au auzit în cetate trupuri cioprite ale ciumaților și i-au contaminat pe apărători. Oribil;

- Un procedeu asemănător utilizează și trupele rusești în 1710 în luptele duse pentru cucerirea localității Reval, apărată de suedezi. Istoria se repetă;

- Se afirmă că însuși Napoleon a încercat să contamineze locuitorii orașului Mantua cu febră

ranții au încercat imbolnăvirea în masă a diferitelor animale din tabăra inamicului (mai ales cai și oi). Vorbe;

- Propagandă sau nu, valul de gripă din Europa postbelică a fost pus pe seama germanilor, care ar fi recurs la declanșarea epidemiei, înainte de a pierde primul război mondial. O simplă răceală;

- Perioada interbelică consemnează eforturi deosebite ale viitorilor beligeranți de a-și asigura o nouă armă. În Marea Britanie se realizează o varietate relativ mare de arme biologice, mai ales bombe cu antrax. Nu au fost folosite în războiul care a urmat, dar insula Guinard din nord-vestul Scoției, unde s-au efectuat experiențele în teren, este contaminată și astăzi cu antrax. O nouă operație de decontaminare a poligonului de experimentări desfășurată în 1986 (!) a costat aproape un milion de lire. Oile fermierilor de pe insulă continuă să moară de antrax. Ce de făcut?

- S.U.A. au investit sume uriașe în uzina de armament biologic de la Fort Detrich (Maryland), dar pe porțile ei - afirmă oficialitățile - nu au ieșit arme biologice în toată perioada războiului. Așa să fie?

- Este deja bine cunoscut efortul japonezilor din perioada celui de-al doilea război mondial în acest domeniu: au folosit la experiențele lor peste 3000 de prizonieri ruși și chinezi; se afirmă că specialiști, care au lucrat la aceste arme folosind cobai umani, au beneficiat de imunitate juridică în S.U.A. În schimb informațiilor acumulate, desigur... Schimburi echivalente?

Japonezii au folosit arme biologice împotriva a cel puțin 11 localități din nord-estul Chinei; au murit peste 700 de oameni, fără a se obține un avantaj militar. A fost oare un experiment mai amplu? Dovezile privind acest ultim eveniment sînt de dată recentă. Unde sînt vinovații?

- Acuzații însoțite de tot tam-tamul caracteristic perioadei „războiului rece” cu gradul de veridicitate corespunzător au vizat și Vietnamul și U.R.S.S. (problema epidemiei de antrax din regiunea Sverdlovsk din 1979 și campania din Afganistan). „Război rece”, arme biologice... „calde”.

Este justificată această trecere în revistă? Declanșează sau întreține ea alarme false?

O ARMĂ LIPSITĂ DE PUBLICITATE

Despre arma biologică s-a vorbit și s-a scris mult mai puțin decât despre celelalte arme de nimicire în masă (arma nucleară și arma chimică). Să ridicăm puțin vălul ce o acoperă.

Militarii clasifică armele biologice în raport cu cele mai importante caracteristici ale acestora: letalitate, transmisibilitate, infectivitate. În raport cu alte puncte de vedere se admit o mulțime de clasificări. Iată și una din ele care privește natura agenților biologici:

- Bacterii (B) - organisme mici, cultură ușoară, reproducere prin diviziune, răspund la tratamentul cu antibiotice;

- Viruși (V) - agenți submicroscopici, mai mici decât bacteriile, se înmulțesc în cadrul celei gazdă; nu răspund la antibiotice;

- Richetsi (R) - organisme intermediare între bacterii și viruși; se dezvoltă în diferite celule gazdă; nu răspund la antibiotice;

- Fungi (F) - plante primitive, trăiesc fără fotosinteză; existență sub formă de spori sau drojdii;

- Toxine (T) - apărute recent în panoplia agenților biologici; substanțe anorganice de origine biologică sau sintetizate chimic.

Arsenalul biologic a înregistrat aproximativ 14 boli care ar putea fi „manevrate” în caz de război, din care prezentăm câteva, după criteriile clasificării militare. În paranteză apar agenții.

Antrax (B): infectivitate - ridicată; transmisibilitate - ridicată; mortalitate - 80% din cazuri.

Tifos (R): infectivitate - ridicată; transmisibilitate - nu; mortalitate - peste 70% din cazuri.

Ciumă (B): infectivitate - ridicată; transmisibilitate - ridicată; mortalitate - de regulă fatală.

Febră galbenă (V): infectivitate - ridicată; transmisibilitate - nu; mortalitate - peste 40% din cazuri.

Din cele 14 boli, trei sînt fatale, alte trei sînt fatale în 80% din cazuri, iar celelalte produc decesul între 10-40% din cazuri. Nu trebuie să ne facem însă iluzii privind vreuna din „bolile” din recuzita agenților biologici, căci dizenteria, de exemplu - categorisită cu mortalitate foarte scăzută - a decimat sute de mii de oameni în timpul celor două conflagrații mondiale.

De ce ne trebuie și armă biologică cînd avem arma chimică? Să vedem care sînt factorii care o fac „atractivă”:

- la aceeași greutate, este mult mai eficientă decât arma chimică;

- produce moartea după o perioadă mai lungă de la contaminare; efectul asupra vegetației se poate perpetua lungi perioade de timp;

- poate fi întrebuințată diferențiat împotriva oamenilor (se admit și aici alte diferențieri) sau împotriva doar a anumitor animale.

Arma biologică are însă și „neajunsuri”:

- posibilitate limitată de a ține sub control aria de manifestare a urmărilor;

- efecte persistente și efecte secundare imprezvizibile pentru un timp îndelungat;

- nu ucide imediat după întrebuințare.

■ Colonel ing. C. CRĂMPIȚĂ

(continuare în pag. 202)

În istoria omenirii ultima epidemie ar fi războiul nuclear. Să nu ajungem să ne privim vreodată astfel...



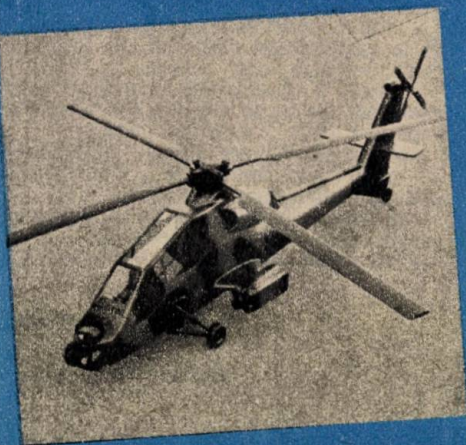
PROTECȚIA ÎMPOTRIVA INCENDIILOR ȘI AVARIILOR LA O BAZĂ DE AVIAȚIE MODERNĂ

Baza Edwards a Forțelor Aeriene Militare ale S.U.A. este apreciată a fi una dintre cele mai moderne, mai bine dotate în lume. Aici au cunoscut „botezul aerului” avioane militare dintre cele mai sofisticate, printre care și controversatele bombardiere strategice B-1-B și B-2 „Stealth”, avionul experimental X-29 și avionul de luptă F-15 E.

Protecția împotriva unui eventual incendiu constituie o preocupare majoră a proiectanților și specialiștilor, având în vedere complexitatea deosebită și costul exorbitant al unui aparat de tipul B-2 (circa 530 mil. dolari, dar, în final, s-ar putea ridica la 1 miliard dolari, mai scump decât

cultura deosebită din acest punct de vedere este generată de faptul că structurile din material plastic compozit se aprind în cazul temperaturii ridicate generate de o eventuală explozie a tancurilor de carburanți. Pentru reducerea acestui pericol, elemente de structură din laminate de aliaj și compozit plastic sînt prevăzute cu spații vidate menite să întîrzie propagarea focului. Apoi, accesul pompierilor la postul de pilotaj, pentru salvarea echipajului, este foarte dificil, datorită fragilității suprafeței aripii. Un om ridicat în picioare pe aceasta o poate rupe, riscînd să cadă printre elementele de structură, situație deosebit de periculoasă, care nu se întîmplă la aeronavele clasice, mai puțin sofisticate.

Un alt risc major în caz de avarie îl prezintă cele peste 28 tone de muniție care însumează armamentul de bord, constînd din lansatoare rotative de rachete cu rază mică de acțiune, bombe nucleare gravitaționale de tip B-83 și



greutatea sa — 70 t — în aer).

În cazul bombardierului B-2, considerat a fi aparatul în jurul căruia se păstrează cel mai mare secret, protecția împotriva incendiului și posibilitățile de salvare a echipajului în caz de avarie ocupă un loc important în preocupările constructorilor, dar datele publicate sînt numai ipotetice. În acest sens, revista „Military Fire Fighter” precizează că pentru fiecare aparat B-2 de la baza menționată există, la sol, o echipă de pompieri specializată, pregătită permanent de intervenție. De asemenea, hangarele pentru fiecare din aceste aparate amintesc, prin măsurile de protecție, de grajdurile pentru cai de rasă. Astfel, aceste hangare sînt echipate cu sisteme de semnalare a focurilor de incendii pe bază de senzori ce detectează cea mai firavă emanație de fum, care sînt cuplați cu echipament de stingere cu spumă și (sau) cu gaze inerte. Protecția contra incendiilor la bordul aparatelor B-2 se pare că se bazează pe sisteme cu gaze inerte comprimate în butelii, dispuse în zone vitale, acționate automat de senzorii specializați sau la comanda pilotului.

Riscul de accident la sol, la decolare sau la aterizare, ridică probleme deosebite în ce privește salvarea echipajului și reducerea la minimum a stricăciunilor. Se pune întrebarea dacă în cazul unui aparat ce costă între 0,5 și 1 miliard de dolari salvarea echipajului de 2—3 oameni continuă să rămînă prioritară în caz de accident. O difi-

Un nou elicopter

Vitourul elicopter antitanc european (PAH—HAC) va dispune de o protecție menită să-l ferească de efectele schizelor și proiectilelor, cel puțin în ce privește părțile vitale, cum ar fi cabina de pilotaj, motorul și rezervorul de carburant. S-a avut în vedere, de asemenea, reducerea la minimum a detectabilității. Rezervorul de combustibil este acoperit, în întregime, cu o spumă de autoetansare. Întreaga structură a aparatului, palele și axul rotorului sînt confecționate dintr-un material compozit care nu poate fi deteriorat de focul armamentului ușor, reducînd substanțial puterea semnalului radar reflectat; de asemenea, emisia de radiații infraroșii este micșorată la minimum, întrucît gazele de evacuare sînt dispersate de către palele rotorului principal. Cabina și rezervorul au fost blindate. Motorul va asigura capacitatea de zbor chiar în situația în care unele piese au fost avariate.

rachete de croazieră perfecționate ACM-129. Aceste probleme trebuie avute în vedere, consideră specialiștii, atît pe timpul probelor la sol, al bazării pe aerodromurile operative, cît și la realimentarea în aer, avînd în vedere incidentele ce s-au întîmplat pînă acum cu acest aparat.

Scoînd în evidență necesitatea existenței unor formațiuni de salvare-avarii foarte bine pregătite, mai ales pentru a asista prototipurile unor aparate supersofisticate, revista menționată relatează incidentul petrecut cu unul din primele exemplare ale bombardierului strategic B-1-B decolat de la baza militară aeriană Dyess din Texas, în octombrie 1989.

Înainte de a ajunge la aterizare, la Baza Edwards, comandantul aeronavei a observat că partea din față a trenului de aterizare nu iese în poziție de funcționare, toate eforturile lui și ale coechipierilor rămînînd fără rezultat.

Avionul nu avea muniții la bord, așa că a continuat zborul pînă la consumarea aproape în întregime a carburantului, după care a aterizat numai pe trenul principal, pilotul menținînd ridicat botul avionului pînă la limita de viteză, după care acesta a atins pista, parcurgînd astfel o mică distanță, fără a suferi avarii majore. Alertate încă din momentul anunțării incidentului, echipele de salvare-avarii, dotate cu mijloace tehnice speciale, au ocupat poziții la pista, pregătite să intervină pentru a salva pe cei patru membri ai echipajului, a stinge eventualele focare de incendii și a limita dimensiunile avariilor.

■ Căpitan de rangul I C. ALEXANDRU

STARK STORY—AIRBUS TRAGEDY

incidentul STARK - tragedia AIRBUS

Moto: Războiul este un sinistru măcel între oameni care nu se cunosc, condus de oameni care se cunosc, dar nu se măcelăresc.

Războiul dintre IRAK și IRAN a fost unul din cele mai lungi, cele mai sîngeroase și cele mai costisitoare războaie ale secolului al XX-lea. Numărul victimelor a depășit un milion, iar distrugerile materiale sînt de-a dreptul incommensurabile. Dar, ca întotdeauna, adevăratul sfîrșit al războiului nu este cel marcat de semnarea tratatelor de pace, iar adevărata lui dimensiune depășește cu mult limitele ororilor cărora le-au supraviețuit sau nu beligeranții...

Pe fundalul acestui conflict militar de anvergură au avut loc două evenimente, „erori regretabile”, soldate cu victime și distrugeri, care s-ar fi pierdut în nesfîrșitul șir al tragediilor războiului dacă prin semnificație și dramatism n-ar fi focalizat asupra lor atenția opiniei publice mondiale. În primul, forțele beligeranților n-au fost angajate decît parțial, iar în cel de-al doilea, deloc. Și totuși oamenii au murit din cauza războiului...

Este vorba de „incendiul” în care fregata americană STARK a fost lovită de două rachete aer-navă EXOCET lansate de un avion de vînătoare și tragedia doborîrii avionului de pasageri iranian AIRBUS 300 B2, distrus în zbor, deasupra apelor Golfului, de două rachete navă-aer lansate de pe crucișătorul american VINCENNES.

Cele două evenimente, deși desfășurate la un

interval de peste un an, au un numitor comun: au fost consecințe ale unei politici anacronice, de întreținere și escaladare a conflictelor militare în diferite zone ale globului.

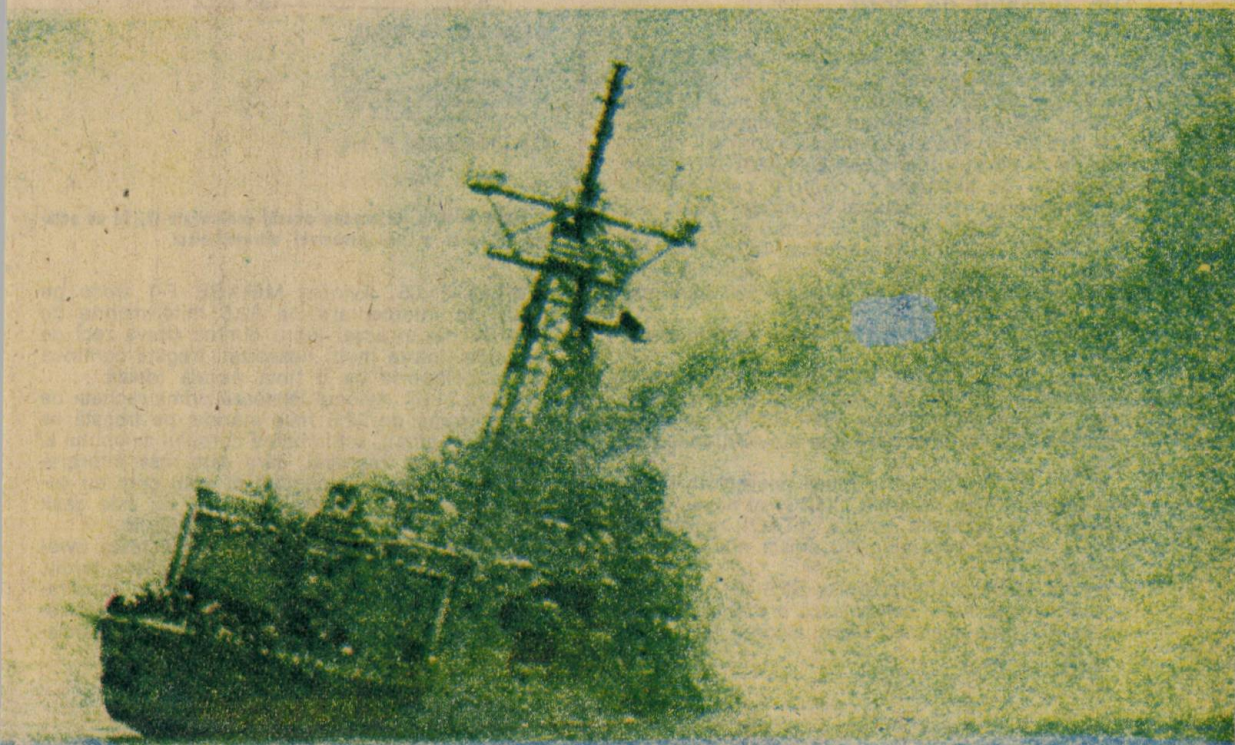
Se trage în petroliere „războinice” și în fregate „pașnice”

La 17 mai 1987 ora 21.09, fregata americană purtătoare de rachete STARK (FFG-31) este lovită în plin de o rachetă EXOCET lansată de pe un avion MIRAGE-F-1 irakian, care la cîteva zeci de secunde „trimite” o a doua rachetă de același tip și cu aceeași destinație. Mor 37 de marinari americani din echipaj, iar fregata suferă distrugeri grave. Incidentul, datorat unei „regretabile erori” a pilotului irakian care a confundat fregata cu un petrolier (!), s-a produs în una din cele mai fierbinți zone ale globului din acea perioadă, în Golf.

„Războiul petrolierelor” era în plină desfășurare și aviația irakiană ataca sistematic nave care transportau în lume petrolul iranian, iar aviația și marina iraniene loveau, la rîndul lor, nave ce transportau mărfuri Irakului sau nave-petrolier ale statelor arabe aliate acestuia.

Nesfîrșitul du-te-vino al petrolierelor și al car-

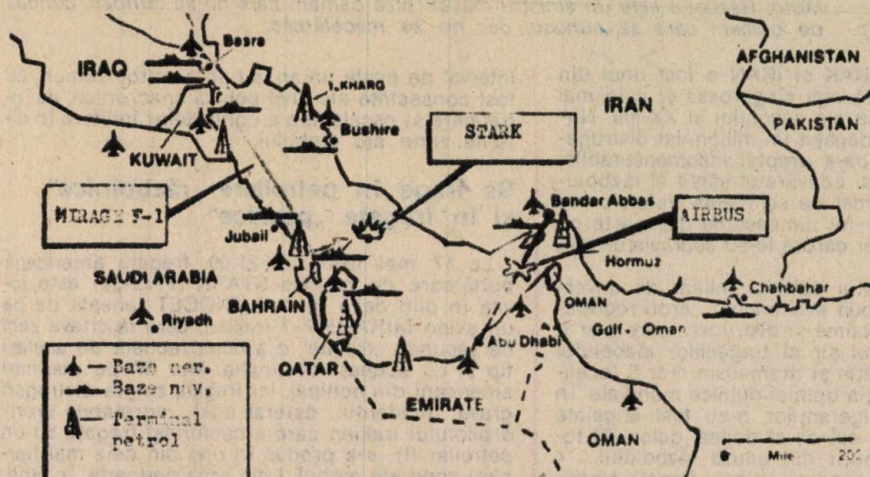
Fregata HUS STARK după ce a „încasat” două lovituri. Și totuși nu se va scufunda



gourilor, ce asigurau lumii occidentale peste 60% din necesarul de petrol, a fost perturbat și amenințat începând din 1981. Pericolul tăierii acestei carotide de țitel a sporit și mai mult după 1984 când în „războiul petrolierelor” s-a angrenat și Iranul. Bilanțul: în perioada 1984—1987 au fost lovite cu proiectile și rachete 340 nave (259 petroliere, 52 cargouri, 29 nave diferite) navigând sub pavilioanele a nu mai puțin de 39 țări; s-au înregistrat mari distrugerii, 116 morți, 167 răniți.

cursul de zbor, la ora 21.02 urma să fie la o distanță de patru mii de navă!

■ Ora 21.02. Este detectată emisiunea radiolocatorului de bord CYRANO-IV al avionului, care timp de câteva secunde baleiază fregata; era un indiciu evident al pregătirii unui atac, căci avionul executase de fapt introducerea datelor despre navă în capul de dirijare al rachetei EXOCET. Nava întârzie trimiterea de semnale de avertizare spre avion.



GOLFUL.
O intensă
zonă în care
au murit
oameni
nevinovați
din cauza
unui război
la care
nu au
participat

37 dispăruți, dar cifrele reale sînt mai mari (rezultatele a 47 de atacuri nu au fost dezvăluite nici de atacatori și nici de victimele lor); numai în 1987 cînd s-a produs „incidentul STARK”, forțele armate irakiene loviseră 88 nave, iar cele iraniene alte 91.

Din jurnalul de bord

În seara zilei de 17 mai 1987 fregata STARK staționa în apele Golfului, la 27° 26' latitudine nordică și 55° 51' longitudine estică, mult în afara zonelor de luptă declarate de beligeranți.

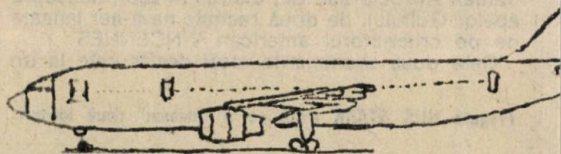
■ Ora 20.00. Fregata primește informații de rutină de la bordul unui avion E-3 AWACS (sistem aeropurtat de alarmare și control) care execută supravegherea neîntreruptă a întregii zone, via centrul de transmisiuni de la bordul distrugătorului COONTZ (DDG-40), ancorat în portul Manama. Se semnală, în timp real, apariția unui avion de vînătoare irakian la peste 500 mii marine distanță de fregata STARK.

■ Ora 20.05. Comandantul navei este informat asupra situației.

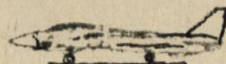
■ Ora 20.10. Fregata STARK cere și primește confirmarea că avionul irakian care se apropie este un avion de vînătoare MIRAGE F-1; în acest moment între avion și navă mai erau 200 mii marine.

■ Ora 20.15. Căpitanul navei sosește în „centrul de informații de luptă” (CIC) al navei, unde „ofițerul cu acțiunile tactice” (TAO) raportează despre situația avionului. Nu există nici un pericol iminent.

■ Ora 20.58. Radiolocatorul SPS-49 de cercetare aeriană al navei semnalează prezența avionului la 70 mii marine. Dacă avionul își păstra



AIRBUS A 300



GRUMMAN F 14

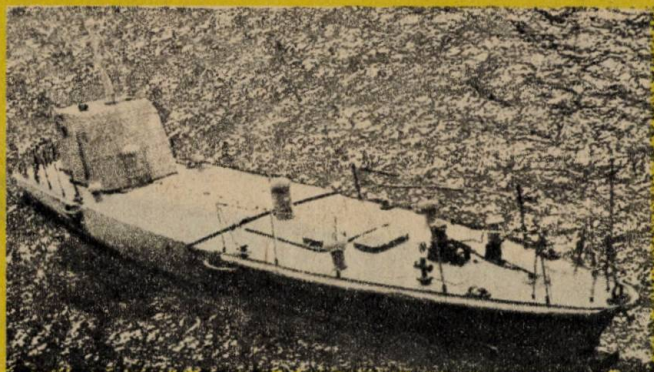
Două avioane (la aceeași scară) confundate (?) de un echipaj antrenat și un armament ultrasofisticat

■ Ora 21.05. Avionul MIRAGE F-1 trece pe „curs de interceptare” la 32,5 mii marine de STARK, dar și acest lucru rămîne cîteva zeci de secunde (foarte mult) nesemisțat; fregata continuă să se comporte ca o țintă navală ideală.

■ Ora 21.07. Avionul lansează prima rachetă de la o distanță de 22,5 mii marine; pe fregată se observă, în sfîrșit, schimbarea cursului avionului și chiar lansarea rachetei, care este însă interpretată, eronat, ca „un contact al unui corp cu suprafața mării”. Comandantul navei nu este găsit la timp pentru a i se raporta noutățile.

■ Ora 21.08. Fregata STARK contactează avionul irakian pentru a-și declara identitatea; tardiv, căci în acel moment pilotul lansa deja a doua rachetă EXOCET. Operatorul de luptă radioelectronică de la consola SLQ-32 „aude” din nou baleia-

DRAGOR DE MINE TELECOMANDAT



Forțele Maritime Militare chineze vor primi în înzestrare un nou și oarecum inedit tip de navă. Este vorba de o navă-dragor telecomandată, destinată în special operațiilor de dragare a porturilor și a estuarelor unor riuri importante. Nava va dispune de sesizoare magnetice și acustice destinate localizării minelor ancorate și de fund instalate de puitoare de mine sau scafandri de luptă inamici. Se apreciază că nava va putea fi dirijată de la un punct de comandă terestru sau - și mai probabil - de pe o navă-dragor cu

echipaj. Nava telecomandată poate transporta, totodată, și un echipaj format din trei marinari. Prevăzută cu o singură elice, nava va fi propulsată de un motor Diesel, iar în timpul operațiilor de dragare propriu-zise - de un motor electric. Cu o lungime de 20,94 m, lățime de 3,9

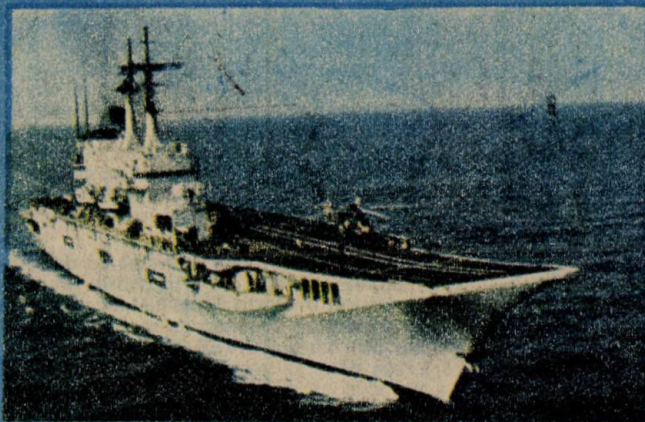
m, un pescaj de 2,1 m și un deplasament de 46,5 t, dragorul de mine teleghidat va dezvolta o viteză maximă de 11,6 noduri. Autonomia navei este de 12 ore. Telecomanda navei se poate realiza de la o distanță maximă de trei mii marine.

jul executat de radiolocatorul de bord al avionului, care încetează după 8—10 secunde. Pericol! Se pun în poziție gata de luptă lansatoarele de dipoli reflectori pentru brulierea capetelor de dirijare ale eventualelor rachete atacatoare și sistemul PHALANX de apărare antirachetă al navei. Se trimite un semnal de avertizare spre avion. Prea târziu! Prea târziu!

■ Ora 21.09. Fregata STARK trece la urmărirea

avionului cu sistemele sale de antene combinate; se semnalizează apropierea de navă a unei rachete, dar acest raport nu mai ajunge niciodată la „ofiterul cu acțiunile tactice”. Prima rachetă lovește nava în suprastructură. Comandantul navei, care tocmai intra în „centrul de informații de luptă” observă cu ochiul liber apropierea celei de a doua rachete, care explodează în corpul navei la 20—30 secunde după prima lovitură.

PORTAVION



Forțele Maritime Militare italiene dispun în prezent de 47 nave de luptă, 27 nave-dragor și două nave-amfibii, asigurate cu un personal de 44 500 militari, din care 5 200 ofițeri. Mîndria flotei de război italiene o constituie portavionul Giuseppe Garibaldi. Cu un deplasament de 13 420 tone, nava dispune de un armament puternic (tunuri de calibru 40 mm și rachete a.c. ASPIDE). De pe puntea de construcție specială a navei (ski-jump) pot decola avioane STOVL (decolare scurtă și aterizare verticală) de tip SEA HARRIER FRS.2. Pe navă vor exista aproximativ 12 avioane de acest tip, dar într-o primă etapă nava-portavion este, de fapt, o navă-portelicopter, avînd la bord 16 elicoptere embarcate SEAKING. În această configurație, nava constituie mai degrabă o puternică unitate de luptă anti-submarină.

De ce nu a fost evaluată amenințarea la justa ei valoare? De ce nu a ripostat fregata cu rachete a.a. STANDARD? De ce nu au funcționat sistemele de bruij și sistemul de apărare antiracheta al navei? Iată doar o parte din întrebările la care trebuie găsit răspunsul pentru evitarea repetării cazului.

mile marine de navă, a cerut prin radio identificarea trecind simultan la urmărirea avionului cu antenele sale de radiolocație; a pregătit de lansare o racheta a.a. STANDARD și încărcăturile cu dipoli reflectori. Avionul nu a mai continuat apropierea de navă.

Revenind la cazul fregatei STARK, s-a consta-

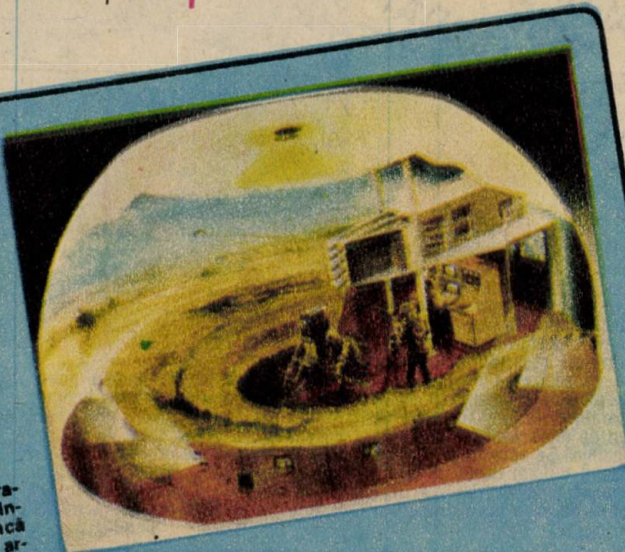
"MICRODROME"

Nu se poate învăța nici tragera antiaeriană fără o instruire cât mai realistă. Dacă pentru un infanterist și un artilerist acest lucru nu mai constituie o problemă, pentru servanții armamentului a.a. acest obiectiv nu este atât de simplu. Și totuși...

Firma British Aerospace a realizat un simulator pentru instruirea servanților complexelor de rachete a.a. cu rază de acțiune mică și pentru servarea instalațiilor de rachete a.a. portative. Simulatorul denumit Microdrome are o construcție emisferică (diametrul de 10 m și înălțimea de 5,6 m), realizat din masă plastică și se poate instala în orice încăpă corespunzătoare ca mă-

rime. Dispozitivele anexă asigură redarea stereofonică a zgomotelor de pe cimpul de luptă, iar imaginile specifice sunt reproduse pe pereții emisferei prin proiecții simultane realizate cu 12 camere de proiecție. Patru proiectoare cu laser reproduc imaginile diferitelor ținte aeriene în evoluție la distanțe simulate de 200 la 1400 metri. Un alt projector simulează traiectoria

rachetei trase de servanți. Instructorul dirijează întregul proces de instruire de la o consolă de unde poate comanda apariția diferitelor ținte aeriene. Acțiunile servanților în raport cu imaginile simulate proiectate se înregistrează pe o imprimantă, ceea ce permite o analiză obiectivă a ședinței de tragere executate.



În conformitate cu instrucțiunile Comandamentului Forțelor din Orientul Mijlociu (CoMidEast-For), în subordinea căruia intra și fregata STARK, „posibilitatea unui atac deliberat asupra unei nave de luptă americane este scăzută”, deși doar în ultimele două luni aviația irakiană executase 330 misiuni de luptă lovind 40 nave diferite, lansând aproximativ 100 rachete EXOCET.

Cu toate că echipajul se afla în starea de „capacitate de luptă de gradul trei”, operatorii din centrul de informare de luptă erau relativ relaxați, căci nava fusese de mai multe ori survolată de avioane militare, iar avioanele AWACS, care țineau sub un control minuțios și permanent întreaga zonă, nu desemnaseră niciodată aceste avioane drept ostile.

Trebuie spus, însă, că numai cu trei zile înainte, echipajul distrugătorului COONTZ a acționat mai notor: la apariția unui avion MIRAGE F-1 la 39

tat că nici radiolocatorul de cercetare aeriană SPS-49 și nici sistemul de contramăsuri radioelectronice SLQ-32 (V)2 nu au detectat rachetele EXOCET sau, dacă au făcut-o, operatorii de la consolele de afișare au ignorat, dintr-un motiv sau altul, semnalele de avertizare. Nu este exclus nici faptul că pilotul avionului să fi bruiat sistemul SLQ-32 (V)2 și nici ca banca de date a calculatorului sistemului să nu fi conținut și date privind caracteristicile rachetelor EXOCET, condiție în care nici nu se mai pune problema recunoașterii acestora.

Pare o ironie, dar este adevărat că doar cu trei zile înaintea „incidentului”, în cadrul unui exercițiu desfășurat în Porto Rico, F.M.M. ale S.U.A. au executat un atac simultan cu rachete asupra unei fregate din clasa OLIVER HAZARD PERRY, din care face parte și fregata STARK. Cu acest prilej s-a apreciat că sistemele de apărare antiracheta

(continuare în pag. 203)

AFGANISTAN

INVAZIE ȘI DJIHAD

Apărați-ne, o, zei, de veninul cobrei, de colții tigrlui și de răzburarea afganului (vechi proverb hindus).

Expresie a unei noi poziții, realiste, care pune capăt unei epoci de tristă amintire în politica externă sovietică, tratatul din 14 aprilie 1988 de la Geneva privind problema Afganistanului a reprezentat un pas fundamental. Au urmat și alți pași, cu tot scepticismul împovărat al unui într-adevăr nou început.

Februarie 1989. Lungi coloane de mașini și blindate sovietice părăsesc teritoriul Afganistanului. Sînt ultimele trupe ale unei armate de intervenție, care timp de mai bine de nouă ani a trecut printr-un calvar comparabil doar cu cel al armatei americane în Vietnam. „Corabia intervenției” se scufundă din nou — soarta tuturor corăbiilor de acest fel — iar căpitanul ei, generalul-locotenent Gorșcov, părăsea puntea lăsînd în urmă, într-adevăr ultimul, zbuciumatul teritoriu afgan. Afiț el, cît și militarii de sub comanda sa aflaseră adevărul vechiului proverb hindus. Îl știu acum, cu siguranță, cei 40.000 de militari sovietici răniți și schilodiți în lupte, care vor putea povesti despre o campanie ce nu va fi niciodată încununată de nimbul curat al gloriei. L-au aflat — prea tîrziu — și cei peste 13 000 soldați care nu vor mai putea povesti niciodată. Dacă ar fi știut acest lucru în decembrie 1979, cînd s-a declanșat invazia...

Cauzele invaziei — puncte de vedere

● Cauzele invaziei se află în spatele a două orientări de fond: (1) Hotărîrea U.R.S.S. de a-și asigura granițele, înconjurîndu-se cu un „cordon sanitar” de țări prietene, neutre și, de ce nu (?), aservite; (2) — „Doctrina Brejnev”, care în concepția timpului însemna că „dacă elemente reacționare amenință un regim comunist într-o anumită țară sau o îndepărtează prea mult de comunismul de tip sovietic, atunci celelalte țări comuniste au datoria să intervină în salvarea ei”.

● Președintele Afganistanului, Amin, prezenta — prin „insubordonarea” sa relativă și incapacitatea sa de a impune „ordinea” așteptată — următoarele pericole:

— în disperare, va solicita ajutor de la Beijing sau chiar de la Washington;

— luptătorii din rezistența afgană îl doboară pe Amin, instaurează un regim antisovietic și transformă țara în bază militară americană.

● „Criza ostaticilor” din Iran admitea și varianta intervenției americane în această țară; în Golf patrula continuu o puternică forță navală americană. Dacă Iranul va cădea, Afganistanul în nici un caz nu trebuie să încapă pe mîini „ostile”, apreciau strategii sovietici.

● Dacă Afganistanul devine nesigur, se pune problema apărării a încă peste 3 000 km de frontieră; un adevărat coșmar, căci numai la granița cu China se aflau 46 divizii și trei flote aeriene sovietice.

● Împiedicarea organizării de baze militare americane în Afganistan era o problemă obsesivă pentru U.R.S.S. Încă în 1955, Hrușciov dispune acordarea unui ajutor de 100 milioane dolari Afganistanului și declară: „Suma pe care am cheltuit-o acordînd asistență gratuită Afganistanului reprezintă o picătură într-un ocean, față de prețul pe care ar fi trebuit să îl plătim pentru a contracara amenințarea unei baze militare americane pe teritoriul afgan”.

● Frica de „fanatismul musulman”. Aprehensiunea lui Brejnev era alimentată de faptul că știa că „rebelii” afgani erau musulmani, care duceau un război sfînt — djihad. În ochii lor, U.R.S.S. era un promotor al ateismului, al comunismului și al imperialismului. Dacă musulmanii afgani i-ar elimina pe comuniștii afgani și o dată cu aceasta ar expedia acasă la ea și misiunea militară sovietică, spiritul djihad-ului s-ar putea extinde și în republicile unionale cu populație musulmană (peste 50 de milioane de suflete). Triumful lui Khomeini în Iran sporea și mai mult îngrijorarea...

● Sindromul Vietnam. O altă cauză posibilă a invaziei ar putea fi și situația haotică din Afganistan. Guvernele Taraki/Amin, care au solicitat sprijin sovietic (consilieri și unele trupe), au devenit destul de rapid nepopulare, declanșînd o violentă mișcare de rezistență. Revolta miilor de „rebeli” afgani a impus sporirea accelerată a sprijinului militar sovietic. La fel cum au procedat americanii

În Vietnam, escaladarea angrenării în „rezolvarea” unor probleme interne ale altui stat a crescut pas cu pas. În ambele situații marile puteri au sperat că, livrând arme și acordând ajutor economic, vor face suficient de mult, dar au sfinșit prin a angaja din ce în ce mai multe trupe și o dată cu aceasta și prestigiul lor. În cele din urmă, sovieticilor nu le-a rămas altceva de făcut decât să decidă dacă „vor ieși sau vor intra”...

● Prestigiul unei mari puteri. Orice mare putere trebuie să-și apere, într-un fel sau altul, aliații. Dacă nu o face, riscă să și-i piardă rînd pe rînd, iar în ajunul invaziei, în 1979, bilanțul unei tensionate epoci nu era prea favorabil în acest sens pentru U.R.S.S. Aceasta nu și-a trimis trupele în Coreea de Nord, nu a acordat mai mult sprijin Vietnamului de Nord decât a fost strict necesar, nu a asigurat protecția Egiptului și Siriei în conflictele cu Israelul și nu a întreprins pași decisivi

— La 18 august 1977, președintele S.U.A. decide înființarea „Forței de Desfășurare (Intervenție) Rapidă”;

— În mai 1978, NATO hotărăște sporirea îngrijorătoare a bugetului militar;

— Urmează hotărîrea NATO de a disloca rachete nucleare cu rază medie de acțiune îndreptate evident împotriva U.R.S.S. și a aliaților ei;

— S.U.A. „îngheață” pur și simplu procedura semnării tratatului SALT II;

— Începe procesul apropierii S.U.A. de China;

— Prezența unei ample forțe navale americane în apropierea granițelor de sud ale U.R.S.S. se intensifică;

— Forțele armate americane declanșează un amplu program de modernizare a armamentului strategic;

— Administrația Carter evită un dialog constructiv sovieto-american;



Un trucaj fotografic reușit. El reflectă o caracteristică principală a luptelor. Tehnică de blindate împotriva unor formațiuni pe jos care cunosc bine terenul

împotriva Chinei în perioada invaziei chineze în Vietnam. Nu este exclus ca, la cel mai înalt nivel, politicienii sovietici să fi considerat că nu-și mai pot permite încă o pată pe drapelul destul de sîfonat al „dezinteresatului” internaționalism proletar. Cu atât mai mult cu cît însuși Brejnev declarase scurt și cuprinzător: „Procesul revoluționar din Afganistan este ireversibil”.

● Deteriorarea procesului de destindere. În contextul deteriorării progresive, dar sigure, a procesului de destindere, se ajunsese la o jimită în care U.R.S.S. nu avea ce să mai piardă și nici ce să mai spere, mai ales în ceea ce privește S.U.A. și aliații săi.

— Congresul a refuzat să acorde U.R.S.S. statutul de „națiunea cea mai favorizată”, menit să promoveze comerțul sovieto-american. Și lista ar mai putea continua...

● Argumentele unei presiuni din partea conducerii militare sovietice ar fi o altă cauză posibilă. — Problema afgană căpătase puternice valențe militare, căci primordială devenise înfrîngerea grupurilor de luptători din rezistență;

— Generalul A.A. Epișev, întors din vizita sa din Afganistan (aprilie 1977), a exercitat, se pare, presiuni pentru o mutare decisivă, așa cum o făcuse tot el și în 1968, înaintea ocupării Cehoslovaciei.

— În august 1979, generalul I.G. Pavlovski și statul său major, care inspectează trupele din cadrul misiunii militare sovietice din Afganistan, se înapoiază cu o singură propunere privind înăbușirea luptei de rezistență și oprirea dezintegrării armatei afgane guvernamentale. O singură propunere — invazia.

— Tentația organizării unui poligon real pentru încercarea diferitelor categorii de arme, acumulare de experiență de luptă și, de ce nu?, de funcții mari, decorații, grade și onoruri...

— Pregătirile invaziei au presupus un efort eșalonat pe mai multe săptămâni, iar în decembrie 1979, când totul era pregătit la granița cu Afganistanul, nici un general și nici un Mare Stat Major nu ar fi putut comanda decât VPERIOD (Înainte)!

ANTECEDENTE — o cronologie

● 1953. La răscruce de drum, guvernul afgan, în frunte cu generalul Daoud, solicita din partea U.R.S.S. un ajutor militar în armament, în valoare de 25 milioane dolari. Este o reacție a unei țări asupra căreia se fac presiuni americane pentru a intra în Pactul de la Bagdad. Zarurile sînt aruncate și Afganistanul le aruncă spre stînga... Ajutorul sosește cu promptitudine și este suplimentat în scurt timp (1955) cu alfe 100 milioane dolari, pentru realizarea primului plan cincinal al dezvoltării Afganistanului. Investiția financiară sovietică își va culege roadele în plan politico-militar.

● 1961. Acord afgano-sovietic și afgano-cehoslovac privind instruirea unor contingente afgane pe teritoriul U.R.S.S. și Cehoslovaciei.

● 1963. Criza de frontieră cu Pakistanul duce la căderea generalului Daoud. Se introduce o constituție liberală. Se creează condiții pentru stimularea apariției de noi partide, dintre care cel mai puternic devine „Partidul Democratic Popular Marxist din Afganistan” (PDPMA) fondat de Nur Mohammad Taraki.

● 1967. Frământări în cadrul partidului PDPMA și declanșarea rivalității dintre Nur Mohammad Taraki și Babrak Karmal.

● 1973. Lovitură de stat organizată de generalul Daoud, sprijinit de tineri ofițeri instruiți în U.R.S.S. Afganistanul devine republică, iar Daoud, primul ei președinte. La început, novator și reformist, noul regim devine pe parcurs conservator și dictatorial. Nemuțumirile creează o situație explozivă în țară.

● 1977. Numeroase tulburări sîngeroase în diferite orașe.

● 1978, aprilie. Asasinarea la Kabul a poetului Akbar, figură proeminentă a aripii Parcham a PDPA, constituie scînteia declanșării revoluției de la 27 aprilie, încheiată cu căderea și asasinarea lui Daoud. Similar altor revoluții comuniste, și aceasta este de fapt o lovitură de stat de tip urban, impulsivă de Partidul Democrat Popular din Afganistan (PDPA), în frunte cu Taraki și Amin.

Afganistanul are un nou președinte — Taraki și doi prim-miniștri, Amin și Babrak Karmal.



Pentru a ne proteja granițele, trebuie să intrăm în Afganistan. Apoi, pentru a proteja granițele Afganistanului....

Mari tensiuni interne. În primul rînd, se revoltă o serie de triburi din provincii din cauza repressiunii interne, a unui program dezastruos de reformă agrară și a tendințelor prosovietice clare.

În al doilea rînd, frământările mai vechi din cadrul partidului condus de Taraki duc la scindarea acestuia. Mii de membri ai aripii Parcham dispar fără urmă sau înfundă închisorile. Cei mai norocoși... Poliția secretă e în mare formă.

În al treilea rînd, asasinarea ambasadorului S.U.A., Adolph Dubs, duce la suspendarea totală a ajutorului occidental și izolarea lui Taraki.

● 1978. În vara acestui an începe lupta armată de amploare a opoziției. Destul de rapid, regiuni întregi ies de sub controlul guvernului.

● 1979, martie. Insurecția cuprinde și orașele. Înăbușirea insurecției din Herat se soldează cu 5 000 de morți.

La 23 iunie, revolta din Kabul este reprimată de armata guvernamentală. La 5 august, o serie de unități militare încearcă răsturnarea guvernului de la Kabul. Trupele loiale guvernului dezarmază unitățile rebele. Sînt uciși peste 400 de militari.

● 1979, iulie. Conflictul dintre Taraki și Amin atinge apogeul și la 16 septembrie, în urma unei acțiuni armate de la palatul prezidențial, Taraki dispăre de pe scena politică și este asasinat din ordinul lui Amin. Acesta învinuiește pe fostul președinte de toate atrocitățile comise împotriva elementelor din rezistență. Problemele de fond nu se rezolvă. Se sprijină în continuare, volens-nolens, mai mult pe ajutorul economic și asistența militară sovietică (consilieri și trupe care ajung la un efectiv de 8 000—10 000 militari), pentru a-l susține în lupta împotriva mudjahedinilor (*mudjahid* — în arabă, luptător animat de convingerile sale; azi termenul desemnează în general luptători din cadrul diferitelor grupări de gherilă musulmană — n.n.). Consilierii militari vor deveni în scurt timp pionii înaintați ai invaziei.

● 1979, 29 noiembrie. Generalul Victor Semionovici Paputin sosește la Kabul din însărcinarea Ministerului Afacerilor Interne sovietic pentru a-l



Mujahedinii afgani
au luptat cu armament
capturat: puști vechi, ar-
mament artizanal, dar și
cu armament occidental
ultramodern

determina pe președintele Afizulah Amin (incapabil să stăvilească valul de revolte ce periclitau interesele U.R.S.S.) să renunțe în favoarea lui Babrak Karmal (gurile le spuneau că numele lui, Kar-ma-l, reprezintă abrevieri ale numelui idolilor săi Karl Marx, Lenin — n.n.). Amin refuză și respinge și ideea chemării în ajutor a aliatului sovietic, în conformitate cu tratatul de prietenie sovieto-afgan din decembrie 1978. Își semna astfel sfârșitul. Va fi împușcat peste exact o lună fără o zi.

Misiunea generalului Paputin era unul din preambulurile invaziei...

● 1979, 10—23 decembrie. Evenimentele se precipită. Un uriaș angrenaj militar se pune în mișcare. Nu va mai putea fi oprit din mersul său aproape zece ani!

O unitate de blindate cu un efectiv de 600 de militari este redislocată în poziții avansate la Fergana.

Între 11 și 15 decembrie o uriașă flotă aeriană de transport, dislocată din zona Moscovei, este concentrată pe aerodromurile din Asia Centrală. Unități de avioane de luptă se concentrează pe aerodromurile de la granița cu Afganistanul.

Divizia 103 aeropurtată din Bielorussia și Divizia 104 aeropurtată din Azerbaidjan intră în alarmă de luptă. Vor completa cea mai puternică mare unitate participantă la invazie, Divizia 105 aeropurtată de gardă.

În mai puțin de două săptămâni se încheie concentrarea mai multor mari unități de tancuri și mecanizate, în două raioane (Termez și Cushman) situate la granița de nord și de vest cu Afganistanul. Trupele provin din garnizoane aflate în sudul U.R.S.S.

La 20 decembrie, o puternică unitate de tancuri părăsește baza de la Fergana cu direcția sud, având misiunea extrem de importantă de a asigura la timpul potrivit trecerea principalelor forțe ale invaziei prin pasul Salang. Punctul cheie al acestui itinerar de 450 km, care leagă Termez (U.R.S.S.) cu capitala Afganistanului, Kabul, îl constituie tunelul Salang de peste 2 km lungime, situat la 2 700 m altitudine. I se va acorda atenție majoră încă din primele momente ale invaziei. Apărarea lui timp de aproape un deceniu va fi unul din coșmarurile trupelor de ocupație.

La 23 decembrie se încheie și principala etapă de asigurare materială a forțelor pfeșgătite pentru

a intra în acțiune. Trebuiau asigurate hrana, echipamentul și muniția a peste 100 000 de luptători, baze de aprovizionare (pline) pentru peste 4 000 de blindate și autovehicule diverse, baze aeriene funcționale pentru sute de avioane...

Invazia

La 24 decembrie 1979, ora 23.00, pe piste de aerodromului de la Bagram (20 km de Kabul) aterizează primul val din cele 280 avioane An-22, An-12 și IL-76, care transportă forțele Diviziei 105 aeropurtate de gardă și unități ale diviziilor 103 și 104 aeropurtate. Sînt primii 5 000 de oameni din trupele de elită ale forțelor de invazie, care în decurs de numai cinci ore consolidează capul de pod, pentru derularea fără probleme a debarcării trupelor și tehnicii. Coridorul aerian, intens circulat, rămîne deschis în permanență și, după aterizarea a altor 100 de avioane de transport, forțele de invazie aeropurtate sînt complete; se poate trece la realizarea următoarelor etape ale planului.

Pionii înaintați ai invaziei aflați de mult în Afganistan — consilierii și trupele sovietice din cadrul misiunii militare — nu stau nici ei cu mîinile în sîn. Principalele măsuri le-au organizat din timp și acum supraveghează cu atenție ca totul să decurgă normal. Sînt profesioniști.

Cei peste 1 500 consilieri militari sovietici din Kabul au reușit să convingă unitățile militare afgane că este vorba de un mare transport aerian de muniții și armament pentru armata guvernului afgan. Tot ei au fost aceia care, practic, au imobilizat unitățile de blindate ale armatei afgane, organizînd în zilele care au precedat invazia o amplă acțiune de înlocuire a bateriilor de la tancuri, avînd grijă de scoaterea acestora de pe blindate și trimiterea lor la „verificat”; ca o coincidență, s-a dispus executarea unor lucrări mai ample de întreținere a tehnicii de tancuri-auto. Este lim-

pede că sentimentele antisovietice vădite ale unei părți a armatei afgane erau cunoscute și, tocmai de aceea, în acest sfârșit de decembrie, în multe localități, trupele afgane guvernamentale sînt trimise — la sugestia consilierilor — împotriva mujahedinilor.

În timp ce marea parte a armatei afgane rămîne inactivă și simultan cu desfășurarea operației aeriene, în vest, unități ale diviziilor 346 și 66 mecanizate, pornind din raionul. Cushka (U.R.S.S.), trec granița și ocupă din mișcare localitățile de importanță strategică Herat și Farah. În nord, de la Termez (U.R.S.S.) spre Kabul, se avîntă diviziile 360 și 201 mecanizate. Înaintarea le este asigurată și de parașutiștii Diviziei 105 aeropurtate de gardă, care reușesc să pună mîna pe principalele puncte de trecere și mai ales să garanteze securitatea afluirii prin tunelul Salang, cel mai important drum spre inima țării. De altfel și unicul.

Parașutiștii Diviziei 105 de gardă, după ce au extins zona controlată din jurul aerodromului Bagram, încep infiltrarea în Kabul, iar în seara zilei de 27 decembrie toate punctele strategice din capitală se află în minile trupelor de invazie (Ministerul de Interne, comandamentul central al temutei poliții secrete a lui Amin, radioul, centrala telefonică, cartierul consilierilor militari sovietici etc.).

La 27 decembrie ora 17,00 se declanșează faza finală a acțiunii, care succede aspectelor pur militare, dar le depășește ca importanță. Este ora revizuirilor pe plan politic.

Nici aici nu s-a pornit însă de la zero. Cu cîteva zile înainte de invazie, consilierii militari sovietici îl conving pe președintele Amin să părăsească reședința sa din Kabul și să se instaleze, cu un grup restrîns de colaboratori și o gardă personală subțire, în palatul Darulaman, situat în afara capitalei. Pentru mai multă siguranță? În realitate s-a urmărit și s-a reușit izolarea subtilă a președintelui față de trupele sale fidele.

În privința celor întîmplate la palatul Darulaman, în seara zilei de 27 decembrie 1979, informațiile publicate sînt relativ confuze. Unele surse indică faptul că generalul-locotenent Paputin, în fruntea unei formațiuni speciale de securitate sovietice (Voiska Ministerstvo Vnutrennih Del), s-a prezentat la președintele Amin încercînd să-l determine din nou, în al doispzecelea ceas, să „ceară” intervenția militară sovietică. Se pare că generalul a fost împușcat de garda personală a lui Amin. Alte surse avansează supoziția că el ar fi fost împușcat din greșeală de unul din oamenii săi. Cert este că Amin a refuzat „integrarea” în rîndul actorilor invaziei. Fără urmări decisive, căci puțin mai tîrziu asaltul parașutiștilor Diviziei 105

de gardă asupra palatului se soldează cu uciderea președintelui Amin, a familiei și a gîrzii sale.

Planul derulării invaziei se poticnește pentru scurt timp. În urma acestui „incident”, al doilea act al farsei politice trebuia jucat cu alți actori. Piesa devine o tragicomedie. În orice caz, cele ce au urmat au demonstrat că jocul politic, mai puțin reușit decît cel militar, a avut și un plan de rezervă.

Deși propaganda sovietică anunțase în seara zilei de 27 decembrie (la trei zile după declanșarea invaziei) că președintele Amin a cerut intervenția trupelor sovietice la 28 decembrie ora 23.00, pe lungimile de undă rezervate pentru Radio Kabul se anunță că președintele Amin a fost executat pentru „crime împotriva nobilului popor al Afganistanului”. Pe aceeași lungime de undă vorbește apoi Babrak Karmal în calitate de „nou secretar general ales” al Partidului Democrat Popular din Afganistan. Consiliul revoluționar îl „demasca” pe „trădătorul Amin, agent al CIA, asasinul a 25 000 de afgani...” Babrak Karmal solicită Moscovei un ajutor urgent, politic, moral, economic și militar... Dacă, dezvăluind și o ultimă diversiune, adăugăm faptul că tot ceea ce s-a difuzat, chipurile, de Radio Kabul a fost emis de fapt de radiodifuziunea din Tașkent și că Babrak Karmal a sosit din U.R.S.S. în Afganistan abia după patru zile de la apelul său către poporul afgan, succintul tablou al episodului politic devine totuși relevant...

Formidabila forță de invazie nu întîmpină decît rezistență sporadică. Luptă un timp, fără succes, unitățile afgane de la baza Qargah de lîngă Kabul, iar Divizia 8 afgană opune rezistență pînă la 8 ianuarie 1980.

În primele patru zile ale invaziei, trupele sovietice dezarmează aproximativ 70 000 militari ai armatei afgane (două divizii de tancuri, două divizii mecanizate, două regimente independente etc.), pe care îi izolează în propriile cazărmi. Dezertează peste 40 000 soldați afgani, unii cu armamentul din inzestrare... Vor deveni mujahedinii.

Întreaga operație a fost condusă de mareșalul Serghei Socolov de la Moscova, aflat în legătură prin satelit cu comandamentul Armatei 40 de la Termez, în subordinea căreia au intrat toate trupele de intervenție, cu excepția trupelor de grăniceri din cadrul KGB și a trupelor speciale ale Ministerului de Interne.

Timp de aproape un deceniu, o armată cu peste 150 000 de soldați, inzestrată cu tehnică de prim rang, a încercat să țină sub ocupație o țară cu 19 milioane de locuitori. Nu a reușit. Cu eforturi uriașe, demne de o cauză mai bună, a reușit abia să supraviețuiască.

Desfășurarea înverșunatei și tragice lupte de

AVIONUL TRANSATMOSFERIC

Literatura de specialitate evidențiază că este posibil ca industria de aviație americană să producă, într-un viitor nu prea îndepărtat, un avion transatmosferic propulsat cu hidrogen (lungimea — 66 m, anvergura — 30 m) capabil să transporte o sarcină utilă de pînă la 10 tone, cu o viteză de 30 Mach, care să evolueze în jurul Pămîntului la înălțimea de 160-200 km. Cu un echipaj de 2 persoane, acest avion ar putea decola în cel mai scurt timp, putînd fi utilizat ca avion de bombardament sau avion de vînaoare. Armamentul avionului ar putea cuprinde un sistem bazat pe energia cinetică, pe laser și (sau) fascicul de particule etc.

rezistență și repetatele acțiuni de reprimare a acestora nu fac obiectul prezentului articol. Nu putem însă încheia fără prezentarea, fie și sumară, a motivației luptei mujahedinilor. Ar fi un modest omagiu adus unui popor care crede în sfânta libertate la fel de mult ca în sfânta credință.

Djihad - războiul sfânt

Lupta împotriva invadatorilor a fost considerată încă de la început un război sfânt — djihad — al musulmanilor, al celor din „dar-al-islam” (casa Islamului) împotriva celor din „dar-al-harb” (casa războiului), care încearcă să le răpească credința. De unde atît spirit de sacrificiu? Iată cum gîndesc mujahedinii.

- „Pentru noi a ucide un dușman sau a muri în luptă reprezintă aceeași victorie. Dacă un musulman își ucide dușmanul în luptă, devine un *ghazi* (războinic al Islamului), iar dacă este ucis în luptă devine un *shahid* (martir al Islamului) și răsplata lui în Paradis este mare”.

- O tradiție mereu vie este *badal* (dinte pentru dinte). Un membru ucis al unei familii trebuie răzbunat. „Fiecare țaran al unui sat asupra căruia

au năvălit «expediții de pedepsire» nu va avea liniște pînă nu va face să curgă sîngele dușmanilor săi”.

- A lupta înseamnă apărarea propriilor legi și a unui mod propriu de viață (extrem de eterogen la o populație eterogenă trăind în comunități relativ izolate — n.a.). De-a lungul istoriei nici un guvern de la Kabul nu a atentat la acest drept. Principiul autonomiei locale nu poate fi zdruncinat.

- „Luptăm împotriva rușilor pentru că afganii au luptat întotdeauna și împotriva tuturor celor care le-au invadat țara. Am ales calea martiriului. Cum vom putea fi oare înfrinți? Vom continua să luptăm. Nu contează cît timp. Vom lupta secole de-a rîndul, dacă va fi nevoie”.

- „Nu vom putea fi manipulați de propaganda difuzată prin radio. Nu avem radiouri. Nu vom putea fi manipulați de presă. Majoritatea din noi nu știm să citim”.

- Afganii au refuzat beneficiile educației moderne, fiind insuficiente, în schimbul libertății. Iar pentru libertate orice afgan știe să lupte prin însuși crezul său. O afirmă și versurile unui cîntec popular afgan:

„Cea mai dulce prietenie este cea a sabiei
Un cîine se supune cu coada între picioare,
Un bărbat luptă!
Frica și rușinea sînt tată și fiu.
Mori pentru onoarea familiei sau a prietenului”

■ CRISTIAN H. SIBIANU

ARMAMENTUL NUCLEAR

(urmăre din pag. 173)

stutit teribile focare de tot felul de epidemii. În istoria omenirii, ultima epidemie ar fi războiul nuclear. Ajutoare nu vin și din cauză că rețeaua de transporturi din zonă și de telecomunicații de pe aproape întreg teritoriul S.U.A. sînt paralizate. Acestea din urmă din cauza impulsului electromagnetic al exploziei nucleare.

Zona întinsă a teritoriului afectat nu oferă perspective de mutare a supraviețuitorilor și răniților. Nu există nici mijloace de transport, medicamente, spitale etc. Depozitele de medicamente și spitalele sînt și ele distruse.

Problema este în ansamblu foarte complicată și nici măcar utilizarea celor mai moderne modalități de prognozare asistate de calculator, privind efectele exploziei nucleare, nu au putut aborda decît problemele unei singure explozii. Dacă s-ar produce un atac nuclear generalizat, sau chiar limitat la o zonă, în urma exploziilor s-ar distruge stratul de ozon al atmosferei, protectorul vieții față de radiațiile ultraviolete și cosmice. În cele din urmă fluxul de radiații ultraviolete ar nimici sau „orbi” variata lume a insectelor, care își caută hrana și se orientează pe baza acestor radiații. Ca o primă consecință, încetează procesul de polenizare naturală executat de insecte, cu urmări ne-

fastе pentru agricultură și reproducția plantelor, în general. Disparația sau, în cel mai bun caz, reducerea substanțială a vegetației ar dezlănțui un proces catastrofal de eroziune a solului care ar împiedica dezvoltarea chiar și a vegetației rămase. Praful și fumul rezultate din explozii vor forma deasupra pămîntului un nor negru și dens care va bloca lumina soarelui coborînd temperatura și creînd fenomenul denumit *iarna nucleară*...

Pe cale logică este aproape imposibil de stabilit nivelul distrugerilor în domeniul biologic, în viața economică și socială, modificările în clima planetei și, în general, în viața omului. Cu toate acestea, cercetătorii din diverse domenii sînt de acord că civilizația umană nu va putea supraviețui, sub nici o formă, unui război nuclear. În cel mai bun caz s-ar putea sconta pe o viață a oamenilor, animalelor și plantelor primitivă, plină de suferințe, de boli și epidemii pustiitoare ale... epocii de piatră. Dar și ale secolului XX. Căci ciuperca atomică ridicată pînă în stratosferă acoperă în cîteva luni o întreagă emisferă a planetei. În cîteva ani, norul radioactiv se cerne din nou pe pămînt, iar izotopii de stronțiu 90 și carbon-14 asimilați rapid de organismul uman vor dezlănțui alte tipuri de boli, boli de iradiație.

Dar dacă... Dar dacă MÎINE se trece la lichidarea arsenalelor nucleare? Eliberați de cel mai cumplit coșmar, să ne bucurăm, dar să nu uităm! Să nu uităm nimic. Să nu uităm nici expunerea unei bombe nucleare (fără încărcătură!) la „Muzeul stupidității omenеști, sala Secolul XX”. Pentru admiratorii noștri din generațiile viitoare...